

BESZÁMOLÓ

a Bankszövetség 2016. évi tevékenységéről

Budapest, 2017. március

Tartalomjegyzék

I. Vezetői összefoglaló	3
II. Makrogazdasági kitekintés, a bankszektor működési feltételei.....	8
III. Vállalati hitelezés - A Növekedési Hitelprogram (NHP) eredményei	11
IV. Lakossági hitelezés	12
AZ ÁLLAMI LAKÁSTÁMOGATÁSI RENDELET (CSOK)	12
KONZULTÁCIÓK A JELZÁLOGHITELEZÉSI IRÁNYELV ÁTÜLTETÉSÉT MEGVALÓSÍTÓ HAZAI JOGSZABÁLYOK ÉRTELMEZÉSÉRŐL	13
A KÚRIA 1/2016. PJE SZÁMÚ JOGEGYSÉGI HATÁROZATA	13
V. A bankszektor működését befolyásoló további fontosabb szabályozási fejlemények	14
A POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV ÉS A KAPCSOLÓDÓ JOGSZABÁLYOK MÓDOSÍTÁSA	14
AZ ÁTALAKÍTÁSOS ÖNÁLLÓ ZÁLOGJOG MEGTEREMTÉSE	14
A MAGÁNCSD TÖRVÉNNYEL KAPCSOLATOS FEJLEMÉNYEK, GYAKORLATI PROBLÉMÁK.....	15
A SZÖVETKEZETI HITELINTÉZETEK INTEGRÁCIÓJÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁSA.....	15
A BÍRÓSÁGOKKAL TÖRTÉNŐ ELEKTRONIKUS KAPCSOLATTARTÁS	16
JAVASLAT A PÉNZMOSÁSI TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁSÁRA	16
VI. A Magyar Nemzeti Bankkal kapcsolatos fejlemények.....	17
A FIZETÉSI KÉSEDELEMBE ESETT LAKOSSÁGI JELZÁLOGHITELEK HELYREÁLLÍTÁSÁRÓL SZÓLÓ MNB AJÁNLÁS	17
MNB AJÁNLÁS TERVEZET A NEMTELJESÍTŐ VÁLLALATI HITELEK BÍRÓSÁGON KÍVÜLI RENDEZÉSÉRE	18
A JÖVEDELEMARÁNYOS TÖRLESZTŐ-RÉSZLET MUTATÓ (JTM) RENDELET MÓDOSÍTÁSA, ALKALMAZÁSI TAPASZTALATOK	18
A JELZÁLOGHITEL-FINANSZÍROZÁS MEGFELELÉSI MUTATÓ (JMM) RENDELET MÓDOSÍTÁSA.....	19
A REFERENCIA KAMATJEGYZÉS ÁTALAKÍTÁSA	19
A JAVADALMAZÁS SZABÁLYOZÁSSAL KAPCSOLATOS FEJLEMÉNYEK	20
TOVÁBBI JOGSZABÁLYOK, TERVEZETEK	20
ADATSZOLGÁLTATÁS	21
VII. Pénzforgalom	21
A BANKSZÁMLA IRÁNYELV (PAD) BEVEZETÉSE.....	21
FELKÉSZÜLÉS AZ ÚJ PÉNZFORGALMI IRÁNYELV (PSD2) BEVEZETÉSÉRE	22
A KÖZÜZEMI SZOLGÁLTATÓ-VÁLTÁSOK CSOPORTOS BESZEDÉSI KEZELÉSE	23
BANKKÁRTYA STATISZTIKÁK, AKTUALITÁSOK, BANKKÁRTYA MUNKACSOPORT	23
A BANKJEGYCERE FEJLEMÉNYEI	25
A SEPA VÉGDÁTUM RENDELET: FELKÉSZÜLÉS ÉS VÉGREHAJTÁS.....	26
AZ EPC-T ÉS A SEPA-T ÉRINTŐ TOVÁBBI FONTOSABB ESEMÉNYEK	26
ELŐKÉSZÜLTEK AZ AZONNALI FIZETÉSI RENDSZER HAZAI BEVEZETÉSÉRE	27
A SWIFT NEMZETI FELHASZNÁLÓI ÉS TULAJDONOSI CSOPORT (UMG) FELADATAINAK ÁTVÉTELE ÉS EGYÉB SWIFT ESEMÉNYEK	28
VIII. Adózás, számvitel	28
AZ ADÓJOGSZABÁLYOK HITELINTÉZETEKET ÉRINTŐ VÁLTOZÁSAI	28
AZ IFRS ÁTTÉRÉS FEJLEMÉNYEI	29
IX. Bankszövetségi fejlemények	30
A 2016 ÉVI TESTÜLETI ÜLÉS	30
PÉNZ7: ÖSSZEFOGLALÓ A 2016-OS PROJEKTHÉT MEGVALÓSÍTÁSÁRÓL, FELKÉSZÜLÉS 2017-RE.....	31
A BANKADAT-TAL KAPCSOLATOS GVH ELJÁRÁS	31
KOMMUNIKÁCIÓS STATISZTIKA ÉS AKTUALITÁSOK.....	32
NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK – V6 TALÁLKOZÓK, KÍNAI EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS	32
AZ ELŐZŐKBE NEM EMLÍTETT MUNKABIZOTTSÁGOK, MUNKACSOPORTOK	33
MELLÉKLET: NEMZETKÖZI KITEKINTÉS: SZABÁLYOZÁS, FELÜGYELET.....	39
GLOBÁLIS SZABÁLYOZÁS.....	39
EURÓPAI SZABÁLYOZÁS.....	44

I. Vezetői összefoglaló

2016-ban a **világgazdaság** továbbra is viszonylag alacsony szinten, de az utolsó negyedévben némileg gyorsuló ütemben növekedett. Az IMF januári előrejelzése szerint a GDP az Egyesült Államokban 1,6, az euró zónában 1,7, Japánban 0,9, míg Kínában 6,7 százalékkal bővült. Az orosz gazdaság helyreállítását a tartósan megnövekedett olajárak segítik. Az év során több fontos, a globális gazdaságot jelentősen befolyásoló politikai esemény (a Brexit döntés, az amerikai elnökválasztás, az alkotmányos reformról szóló olasz népszavazás) történt, amelyek fokozták a piaci bizonytalanságot és veszélyeztették a stabilitást. A globálisan meghatározó jegybankok monetáris politikája különböző irányba változott: a FED az év végén 25 bázisponttal emelte irányadó rátáját és 2017-re újabb kamatemeléseket valószínűsítene, míg az Európai Központi Bank meghosszabbította kötvénycsúszási programját, a japán jegybank pedig nem változtatott a meglévő, további eszközvásárlásokat lehetővé tevő programjain.

A **magyar gazdaság** 2016-ban hullámváz teljesítményt nyújtott, a GDP éves növekedési üteme az előző évi 3,1%-ról 2%-ra mérséklődött. A korábbi évekhez képest viszonylag szerény növekedés fő oka - az ipar stagnálása mellett - az EU támogatásokhoz kapcsolódó beruházások vártnál lassabb felfutása (az építőipar visszaesése) volt. Meglepetés, hogy a külkereskedelem - bár feltehetően csak kismértékben - szintén visszafogta a növekedés ütemét. A foglalkoztatás ugyanakkor közel 140 ezer fővel bővült, a szakképzett munkaerő hiánya egyre több ágazatban tapasztalható. A vállalatok a munkaerő megtartása érdekében jelentős béremelésre kényszerülnek. Az egyensúlyi mutatókat tekintve a költségvetés helyzete változatlanul nagyon kedvező. Az éves pénzforgalmi hiány csupán a GDP 2,4 százalékát tette ki, az államadósság a GDP 74 százaléka alá csökkent, az államadósság devizaaránya 25 százalék körülire süllyedt. Az ország külső sérülékenysége számottevően javult. A fogyasztói árak átlagosan 0,4%-kal emelkedtek, a maginfláció stabilan 2% alatt maradt. A jegybank az év első felében az irányadó kamatot három lépésben 1,35%-ról 0,9%-ra mérsékelte, majd az év második felében szinten tartotta azt. Az MNB a nála tartott likviditás pénz- és tőkepiacokra (hitel, állampapír) terelése céljából számottevően szűkítette a jegybanki irányadó eszközben tartható betétállományt.

2016. során a **hitelintézetek** összesített mérlegfőösszege nominálisan 4%-kal növekedett és átlépte a 34.000 milliárd forintos szintet. A devizaállományok számottevő bővülését a forintállományok kisebb mértékű csökkenése kísérte. A forrás oldalon a betétállomány és a saját tőke növekedett, míg a banki kibocsátású értékpapír állomány csökkent. A betétállomány bővülése az átlagos futamidő rövidülésével járt együtt. A legnagyobb mértékben a nem pénzügyi vállalatok betétállománya nőtt, a lakossági betétállomány csak mérsékelten gyarapodott. Az eredménytartálék és mérleg szerinti eredmény számottevő emelkedésének köszönhetően a hitelintézetek összesített saját tőkéje 25%-kal nőtt, a szektor tőkemegfelelési mutatója meghaladja a 20%-ot. Az eszközállományon belüli növekedés fő hajtóereje a hitelállomány expanziója, valamint az - MNB önfinszírozási programja által ösztönzött - állampapírok felé történő átstrukturálódás volt. A teljes bruttó hitelállomány nominálisan 9,2%-kal nőtt, de belső szerkezete sajátosan változott; míg a pénzügyi intézményekkel és a külföldi ügyfelekkel szembeni kitettségek erőteljesen emelkedtek, addig a nem pénzügyi vállalatoknál csekély mértékben, a lakosságnál számottevően visszaesett a hitelállomány. Az elszámolt értékvesztések minden ügyfélszegmensben - összességében csaknem harmadával - szűkültek. A hitelintézeti szektor nettó hitel/betét mutatója az előző év végi 87%-ról 91%-ra változott. Az adózás előtti eredmény a megelőző évekhez mérten kiemelkedően jó (535 milliárd forint) volt, a bankszektor átlagos, adózást megelőzően számított eszközarányos megtérülése (ROA) +1,5%, saját tőkearányos megtérülése (ROE) +15,7%, ami a válság előtti évek mutatóit idézi. A jó eredménymutatókat azonban jellemzően egyszeri, illetve a magyar bankrendszer működésétől független tényezők magyarázzák. Középtávon a nem teljesítő hitelek még mindig magas állománya és az alacsony kamatkörnyezet Magyarországon is kedvezőtlenül hat a bankrendszer profitabilitására.

A Magyar Nemzeti Bank **Növekedési Hitelprogramja (NHP)** az elmúlt évben is nagyban hozzájárult a vállalati hitelállomány csökkenéséhez a mérsékléséhez. 2016. január 1-től december 31-ig a program harmadik szakaszában részt vevő hitelintézetek - közel 17 ezer ügylethez és több mint 11 ezer vállalkozáshoz kapcsolódóan - 473 milliárd forintnyi szerződést kötöttek. A harmadik szakaszban megkötött szerződések háromnegyede új beruházási hitel, negyede pedig új lízingügylet. (A harmadik szakaszban forgóeszköz-finanszírozásra és hitelkiváltásra nem volt lehetőség.) Az MNB legfrissebb, 2017 márciusában kiadott Hitelezési folyamatok című kiadványa szerint a Piaci Hitelprogram (PHP) első évének felülvizsgálata is sikeresen zárult, a bankok a vállalásaik felett, 150%-ot teljesítettek és a 17 partnertől mindössze ketten nem érték el a vállalt szintet.

A lakossági hitelállomány visszaesését a **Családok Otthonteremtési Kedvezménye (CSOK) program** annak ellenére sem tudta megállítani, hogy a Kormány további kedvezményekkel egészítette ki az év elején hatályba lépett lakástámogatási szabályokat. (Így például új lakások esetén eltörölték a megszerezhető lakás felső árkorlátját, vagy a használt lakásoknál tovább nőtt az ingyenes állami támogatás összege, stb.). Hosszas tárcaközi egyeztetést követően a CSOK igénybe vételét szabályozó rendeleteket 2016 szeptemberében ismételten könnyítették. (Az elmúlt év során mintegy 23 ezer CSOK szerződést kötöttek a bankok, amelyhez kapcsolódóan 66 milliárd forint támogatást folyósítottak, és a támogatásokhoz kapcsolódó hitelezés is nagymértékben bővült. A program igazi felfutása a következő években várható.) A CSOK szabályok módosításának szerepe lehetett abban, hogy 2016 év végére már a lakáshitelek 1/6-a ilyen konstrukcióval került folyósításra.

A korábban folyósított hitelállományokat illetően a bankokra komoly operatív terhet rótt **a fizetési késedelembe esett lakossági jelzáloghitelek helyreállításáról szóló MNB Ajánlás** teljesítése. Az ajánlás értelmében a késedelmes hitel felmondása, vagy a már felmondott hitel értékesítése előtt a hitelezőnek - az adós tartós fizetőképességének helyreállítása érdekében - egy rendkívül bonyolult, idő- és költségintéző eljárást kell lefolytatnia. A bankok - jogi ellenvetéseik mellett - a korábbi adósságrendezési akciókra, valamint a még fizető adósokra gyakorolt lehetséges negatív hatásokra (moral hazard) tekintettel nem támogatták az ajánlás kiadását, de természetesen végrehajtották az abban előírt intézkedéseket. Az eddig ismert adatok igazolni látszanak a banki fenntartásokat; az eredmények nincsenek arányban a jelentős banki erőfeszítésekkel.

A jelzáloghitelezési irányelv átültetését megvalósító hazai jogszabályok 2016. március 21-től előírt alkalmazására való felkészülés úgyszintén nehéz feladatot jelentett az érintett intézmények számára. A direktívát átültető **a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló (2009. évi CLXII.) törvény** és a **Hpt.** vonatkozó módosításainak, illetve a kapcsolódó végrehajtási rendeleteknek az értelmezése számos kérdést vetett fel, sőt néhány ponton további jogszabályi korrekciót is szükségessé tett.

A 2015-ben befejezett elszámolási folyamat végleges lezárását alátámasztja a **Kúria 1/2016. PJE számú jogegységi határozata**, amely kimondta, hogy a deviza alapú fogyasztási és lakossági kölcsönszerződés akkor is megfelel a Hpt. szerződéskötéskor hatályos előírásainak, ha az írásba foglalt szerződés a kölcsön összegét forintban határozza meg, feltéve, hogy az így meghatározott kölcsönösszeg devizában kifejezett egyenértéke pontosan kiszámítható az átszámítás szerződésben rögzített időpontjában, vagy a folyósításkor, az akkor irányadó árfolyam figyelembe vételével. A határozat összhangban van a Kúria korábbi jogegységi döntéseivel, az elszámolási törvényekkel (2014. évi XXXVIII. és 2014. évi XL. törvény) és a formálódó bírói gyakorlattal.

2016-ban az igazságügyi tárca **a Polgári Törvénykönyv és a kapcsolódó jogszabályok nagyobb léptékű módosítására** készült, de az Országgyűléshez benyújtott csomag csak lényegesen redukált javaslatokat tartalmazott, így a **pénzügyi szerződések újraszabályozásán túl a hitelbiztosítéki nyilvántartásról szóló törvény** módosítását is elhalasztották. A **Ptk.-t módosító 2016. évi LXXVII. törvény** megváltoztatta a Ptk. jogi személyek vezető tisztségviselőire vonatkozó szabályozását,

valamint a biztosítéki, a zálogjogi, és az óvadéki szabályozást. A Ptk. értékpapír fejezete - a *Tőkepiaci törvény* és a Ptk. egymással történő megfeleltetése érdekében - új szövegezést kapott. A banki hitelezés - a refinanszírozási piac megélénkülése, a banki portfóliók megtisztítása, a jelzáloglevél-piac biztonságának a növelése - szempontjából kiemelkedően fontos, hogy a Ptk.-ba visszakerült az önálló zálogjog intézménye. A zálogjogot érintő, 2016. október 1-től hatályos módosítások lehetővé tették a meglevő, ingatlant terhelő, jelzálogszerződéssel alapított zálogjogok és a különvált zálogjog önálló zálogjoggá való átalakítását. **Az átalakításos önálló zálogjog megteremtése** alapfeltétel volt ahhoz, hogy az érintett bankok teljesíteni tudják az MNB *a hitelintézetek forint lejáratí összehangjának szabályozásáról szóló rendeletének* (a banki köznyelvben a jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutató (JMM) rendelet) az előírásait. A módosítás annak jogi lehetőségét hozta létre, hogy a fennálló jelzáloghitel-állomány (egy része) a hitelintézet döntése alapján refinanszírozhatóvá váljon; azzal a fontos garanciális elemmel, hogy az átalakítással a zálogkötelezett helyzete nem válhat terhesebbé. Az átalakítási folyamat elősegítésére, fogyasztóvédelmi céllal, az MNB - az érintett bankok közreműködésével - egy egységes ügyfélértesítőt dolgozott ki, amely tartalmazza a hitelintézet átalakításra vonatkozó nyilatkozatát, valamint közérthető tájékoztatást nyújt az átalakítás szabályairól és következményeiről. (A teljes képhez tartozik, hogy a jegybank már a 2017. áprilisi hatályba lépés előtt szigorította a JMM mutatóra vonatkozó szabályozást. A szigorúbb követelményeknek 2018. október 1-től kell megfelelni.)

2016 során az egyik **legfontosabb jogszabályi változás** a *szövetkezeti hitelintézetek integrációjáról szóló törvény módosítása* volt, amely - egyebek között - megerősítette az MNB felügyeleti szerepkörét, kibővítette az Integrációs Szervezet jog- és hatásköreit, és az OBA-val szembeni kötelezettségekre is kiterjesztette az integráció egyetemes felelősségét. Ugyanakkor számos - a banki gyakorlatot érintő lényeges - jogalkotás előkészületi szakaszban maradt. A gyakran megfogalmazott igények ellenére sem került napirendre - *a természetes személyek adósságrendezéséről szóló 2015. évi CV. törvény* - a *magáncsőd törvény* áttekintő jellegű felülvizsgálata, és az *adós vagyontárgyainak értékesítéséről szóló kormányrendelet* sem fogadták el. A bíróságokkal történő elektronikus kapcsolattartás (az e-perkapu) a törvényben megszabott határidővel kezdte meg működését. A IV. AML Direktíva implementálása, egy *új pénzmosás elleni küzdelemről szóló törvény* megalkotása 2017 első felében esedékes.

A **Magyar Nemzeti Bank** az alkalmazási tapasztalatok figyelembe vételével módosította a *JTM mutatóra* vonatkozó rendeletét. Két rendelettel és egy ajánlással nemzetközi keretekbe illesztette a *hitelkockázat kezelési szabályokat*; ajánlást adott ki *az általános fogyasztóvédelmi elvek alkalmazásáról*; valamint a *pénzpiaci lakossági termékekkel kapcsolatos termékfelügyeleti és irányítási intézkedésekről*. Mindezekon kívül ajánlás tervezetet dolgozott ki *a nemteljesítő vállalati hitelek bíróságon kívüli rendezésére*, valamint - az Európai Bankhatóság útmutatójának a felhasználásával - a banki döntéshozók *javadalmazására*. A Magyar Forex Társasággal és a Magyar Bankszövetséggel együttműködésben átalakította a *referencia kamatjegyzést* és átvette a kapcsolódó adminisztrációs feladatokat.

A **pénzforgalom** területén a *bankszámla irányelv* (a kötelező alapszámla nyitás, illetve a bankszámlaváltás) *bevezetése* a rendkívül szoros alkalmazási határidő miatt okozott nehézséget. Az irányelvnek része a bankszámladíjak összehasonlítására vonatkozó szabályozás is, de ennek bevezetése valószínűleg 2017 végére tolódik. A *SEPA végdátum rendelet* zökkenőmentes végrehajtását követően a magyarországi bankok is megkezdtek a felkészülést az *új pénzforgalmi irányelv (PSD2)* bevezetésére. A Magyar Bankszövetség szervező munkája nagyban hozzájárult a közüzemi szolgáltató-váltások miatt szükségessé vált, *a csoportos beszédési megbízások* tömeges átírását biztosító megoldás kialakításához. Az MNB előzetes terveivel ellentétben *a húszezer forintos bankjegyek cseréje* nem zárult le az elmúlt év során. A *bankkártya üzletágban* az érintőkártyák térfoglalásán kívül, a csalási események nemzetközi összehasonlításban igen alacsony előfordulása is figyelemre méltó.

2016 fontos fejleménye, hogy a Magyar Bankszövetség a tagság felkérésére magára vállalta a *SWIFT nemzeti felhasználói és tulajdonosi csoport* feladatainak az ellátását. Az Európai Pénzforgalmi Tanács kiemelt feladata volt az *azonnali euró fizetések modell (SCT Instant Credit Transfer Scheme)* kidolgozása. Az *azonnali fizetési rendszer hazai bevezetésére* az MNB is megtette a kezdőlépéseket.

Az adózást illetően a bankok számára a legnagyobb változást a *banki különadó mértékének a -* korábbi megállapodásnak megfelelő - *csökkentése*, illetve a *befektetési szolgáltatási tevékenységre kivetett különadó*; és a *pénzügyi lízing tevékenység utáni különadó* alkalmazása jelentette. A **számvitel területén** a kötelező IFRS áttérés egy évvel való halasztása volt a legfontosabb fejlemény.

A **globális szabályozásban** 2016-ra tervezték a pénzügyi válság után elhatározott reformcsomag véglegesítését. A *Pénzügyi Stabilitási Tanács (FSB)* ennek érdekében elsődlegesen a too-big-to-fail „túl nagy, hogy veszni hagyják” problémakör szabályozásának a befejezésével foglalkozott, amelynek keretében korszerűsítette a rendszerszempontból fontos globális bankok (G-SIBs) beazonosításának a módszertanát, a belső TLAC szükségletre vonatkozó előírásokkal egészítette ki a teljes veszteségviselő kapacitás (TLAC) meghatározásának a módszertanát, illetve több, a határokon átvívelő szanálással kapcsolatos, a szanálhatóságot segítő dokumentumot tett közzé. A reformok konzisztens és teljes körű bevezetésének a támogatásán túl az FSB 2016 évi prioritásai között a központi szerződő felek szanálási kereteinek a kialakítása; a pénzügyi rendszer új és kialakuló sérülékenységeinek a kezelése; a makroprudenciális politikai keretek gyakorlati alkalmazásának az elemzése; valamint a pénzügyi technológiai innovációkból, illetve a működési rendellenességekből származó rendszerkockázatok értékelése volt a legfontosabb.

A *Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság (BCBS)* 2016 végéig be akarta fejezni a kockázattal súlyozott eszközök túlzott változékonyságának kezelését célzó programját. Az egyszerűség, az összehasonlíthatóság és a kockázaterzékenység közötti egyensúlyra törekvő program részeként: felülvizsgálta a piaci kockázat kezelés szabályrendszerét és tőkekövetelményét; a működési kockázat tőkekövetelményét; és a modell-variációk szűkítése céljával konzultációt kezdett a hitelkockázat tőkeszükségletének a meghatározására szolgáló belső minősítési (IRB) módszerek felülvizsgálatáról. A Bazel III szabályozási csomag befejezésének a harmadik pillér, a közzétételi keretek felülvizsgálata; az az áttételi ráta véglegesítése; a banki könyvi kamatkockázat kezelése; az értékpapírosítási keretek felülvizsgálata, az egyszerű, átlátható és összehasonlítható értékpapírosítás tőkekövetelményének a meghatározása; és a TLAC szabályozás véglegesítése is a részét képezték. A belső modell használatot korlátozó, módosított szabályok ugyanakkor a tőkeszükséglet indokolatlan növekedését okozták, ami nem elfogadható a szektor - főként az európai bankok - számára. Így a Bazel III csomag véglegesítéséről nem született megegyezés; január első napjaiban bejelentették, hogy a Bizottságnak több időre van szüksége a munkák befejezéséhez és a végső számszerűsítéshez.

Az európai szabályozás általános keretrendszerét a bizonytalanná vált politikai környezet; a Nagy-Britannia Európai Unióból való távozása mellett döntő referendum, és a menekült-kérdéssel kapcsolatos belső feszültségek alapvetően meghatározták. A szabályozás elősegítéséért felelős szervezetek - a Bizottság és a soros elnökségek - a kedvezőtlen külső körülmények ellenére igyekeztek megfelelni az előzetesen megfogalmazott prioritásoknak, illetve a reformok felgyorsítására vonatkozó igényeknek, és normál mederben tartották a jogszabályalkotást. A Bizottság az év elején elindította a *jobb szabályozás menetrendje keretében meghirdetett REFIT programot*, amelynek célja, hogy egyszerűbbé, hatásosabbá és olcsóbbá tegye az európai uniós szabályozást. Az *uniós pénzügyi szolgáltatásokról szóló véleményezési felhívás (Call for Evidence) eredményei* alapján a Bizottság megállapította, hogy a pénzügyi szolgáltatások szabályozásának az általános uniós keretét nem kell megváltoztatni, de intézkedni kell a gazdaság finanszírozását akadályozó, felesleges szabályozási korlátok felszámolása; a szabályok arányosságának a javítása; a szabályozási terhek csökkentése és a szabályok konzisztenciájának az erősítése érdekében. Az Európai Bizottság e szempontok figyelembe vételével dolgozta ki a *bázeli reformcsomag*

átültetésének a befejezésére vonatkozó javaslatát, amely a tőkekövetelmény rendelet és direktíva (CRR/CRD4), a bank helyreállítási és szanálási direktíva (BRRD) és az egységes szanálási mechanizmusra vonatkozó rendelet (SRMR) módosítását tartalmazza.

A 2016-ra megfogalmazott unós törekvések középpontjában a gazdasági és monetáris unió elmélyítésén túl a Bankunió megszilárdítása, a Tőkepiaci unió kialakítása és fejlesztése álltak. A bankunió pilléreit tekintve: az *Egységes Felügyeleti Rendszer (SSM)* keretében az Európai Központi Bank több mint két éve, szakszerűen, egyre olajozottabban látja el a szignifikáns euró övezeti bankok közvetlen felügyeletét. Az *Egységes Szanálási Rendszer (SRM)* csak 2016-ban kezdte meg teljes körű működését, de fontos eredményeket ért el a szanálási tervezés és a válságrendezésbe bevonható instrumentumokra vonatkozó adatszolgáltatás kidolgozása területén. 2016-ban a tagországok (Tanács) és a Parlament kiemelten foglalkoztak az *Európai Betétbiztosítási Rendszer (EDIS)* kialakításával, de nem valószínű, hogy a rendszer a Bizottság által elképzelt formában és ütemezésben valósulna meg.

A *Tőkepiaci unió (CMU)* mielőbbi megteremtése fontos szerepet játszik a végső bizottsági célok - a növekedés és a foglalkoztatás - előmozdításában.

II. Makrogazdasági kitekintés, a bankszektor működési feltételei

2016-ban a **világgazdaság fejlődése** nem volt kiegyensúlyozott, az év első háromnegyedében összességében lassult a növekedés, míg az utolsó negyedévtől megfordulni látszik a tendencia, így bár változatlanul viszonylag alacsony szinten, de évvégén némileg gyorsulva nőtt a világgazdaság. A GDP 2016-os bővülési üteme az Egyesült Államokban 1,6, az euró zónában 1,7, Japánban 0,9, Kínában 6,7 százalék volt, az IMF legfrissebb, januári előrejelzése szerint. A korábbi előrejelzéshez képest az Egyesült Államokban a növekedés gyorsult, Japánban lassult. 2017-re az intézet az Egyesült Államokban 2,3, az euró zónában 1,6, Japánban 0,8, Kínában 6,5 százalékos növekedést vár, míg Oroszországban tovább lassul a gazdaság, várhatóan -1,2%-kal.

Az év során több fontos, a globális gazdaságot jelentősen befolyásoló politikai esemény történt. Júniusban az Egyesült Királyságban a Brexit nem várt eredményt hozott, a szavazók az EU-ból történő kilépés mellett döntöttek. A piaci szereplőket hosszú távon bizonytalanságban tartotta a brit legfelsőbb bíróság - a kilépési nyilatkozat jogosultjára vonatkozó - eljárása, amely csak decemberben zárult le. A font mélyrepülése mellett az év során nem került napvilágra egyéb, az UK gazdaság visszaesését mutató, vagy azt előrejelző számadat. Ugyancsak fontos hatást gyakorolt a gazdasági várakozásokra az amerikai elnökválasztás, mind a korteshadjáratban a későbbi elnök által tematizált kérdések, mind Trump novemberi megválasztása. Bár az új elnök protekcionista retorikája a világkereskedelmi kapcsolatok visszaesését valószínűsíti, a tőkepiacok ennek várható hatását nem tükrözik.

Az év során **a globálisan meghatározó jegybankok monetáris politikája** különböző irányba változott. A FED 2015 végi negyedszázalékos kamatemelését követően 2016. decemberi ülésén újabb 25 bázisponttal emelte irányadó rátáját; az FOMC¹ tanácsstagok 2017-re további három kamatemelést valószínűsítene. Az Európai Központi Bank meghosszabbította kötvényvásárlási programját. Japán nem változtatott a már meglévő, további eszközvásárlásokat lehetővé tevő programjain.

Az **Egyesült Államok** gazdasági növekedését az év során továbbra is a munkaerőpiaci bővülés és azon keresztül a magas belső kereslet táplálta. A korábbi évekhez képest mérsékeltebb növekedés ellenére gazdaság jó állapotban van, de az export továbbra sem tudja támogatni a növekedést.

Az **Európai Unióban** folytatódott a megelőző évek növekedési trendje, a lassan javuló - az output gap-et csökkentő - GDP emelkedés. Az év során jelentősen javultak a foglalkoztatási adatok, és ez a keresetek növekedésén keresztül kedvező hatást gyakorolt a belső keresletre. A fejlődés jelentősebb külső és belső kockázatait az év elején a kínai gazdaság lassulása; a bevándorlás rövidtávon kedvezőtlen hatásai; majd a Brexit döntés utáni várakozások jelentették. Az év végén az USA elnökválasztás eredménye; az olasz alkotmányos reformot elvető, ezzel a kormányt is megbuktató népszavazás; illetve a menekültkérdés megoldatlansága veszélyeztették a stabilitást.

Japánban a monetáris lazító intézkedések, a fiskális stimulus és a gyengülő jen hatására élénkülő nettó export eredményeként némi javulás figyelhető meg a növekedési adatokban. A növekedést azonban jelentősen akadályozza, hogy a keresetek azonos szinten rögzülése még az alacsony infláció mellett is csökkenő reálbéreket eredményez, ami kedvezőtlen hatással jár a fogyasztásra.

A **kínai** gazdaság lassulása folytatódott. A kínai valuta a jegybanki intézkedések nyomán továbbra sem gyengült, ami leértékelte az ország devizatartalékait. Az erős renminbi az exportteljesítményre is negatív következménnyel járt. A kínai vállalatok rendkívüli mértékű eladósodottsága és a romló hitelképessége számottevő kockázatot jelent és nyomást gyakorol a monetáris politikára. Kedvező eredmény ugyanakkor, hogy adminisztratív eszközökkel sikerült elejét venni az ingatlanbuborék bővülésének.

Oroszországnak a várakozások szerint sikerült túljutnia a recesszióban mélypontján. A rubel árfolyamát stabilizálták, az infláció mérséklődik, a jegybank lassú monetáris enyhítésbe kezdett, az ország három év után visszatért a nemzetközi tőkepiacokra. Az orosz költségvetés kiegyensúlyozását és a gazdaság helyreállítását a tartósan megnövekedett olajárak is segítik. A legjelentősebb

¹ Federal Open Market Committee: a Fed monetáris döntéshozó testülete

problémát a nemzetközi befektetések elmaradása jelenti, hiszen égető szükség lenne a jelenleg monokultúras gazdaság szerkezeti diverzifikálására.

A **magyar gazdaság** növekedése - az év eleji gyenge teljesítményt követően - az év első felében biztatón alakult, majd a második félévben ismét csökkenő pályára állt, és 2016 végére éves átlagban az előző évi 3,1%-ról 2%-ra mérséklődött. A növekedéshez a legnagyobb mértékben a piaci szolgáltatások, valamint a mezőgazdaság járultak hozzá. Az ipar teljesítménye stagnált, az építőipar pedig - dacára a kormányzat otthoneremtési programjának - továbbra is mérsékelte a növekedést. A felhasználási oldalon a háztartások fogyasztása húzta a növekedést, míg a beruházások továbbra is visszaesést mutattak. Meglepetés, hogy a külkereskedelem - bár feltehetően csak kismértékben - szintén visszafogta a növekedés ütemét. A megelőző két évhez képest viszonylag szerény 2016-os növekedési ütem fő oka - az ipar stagnálása mellett - az EU támogatásokhoz kapcsolódó beruházások vártnál lassabb felfutása.

A **foglalkoztatás** éves alapra vetítve mintegy 140 ezer fővel bővült. A gazdaságilag aktív korosztályban elérte a 66,5%-ot, ami 2,6 százalékponttal haladta meg a 2015 évit. A szakképzett munkaerő hiánya egyre több ágazatban (építőipar, vendéglátás és turizmus) okoz gondot; a vállalatok a szakképzett munkaerő megtartása érdekében jelentős béremelésre kényszerülnek.

A Nemzetgazdasági Minisztérium a munkaadók és a munkavállalók országos képviselőivel a bérnyomás enyhítésére a munkaadói bérjárulék 2 év alatt történő 5+2 (2018-ban bizonyos bérnövekedés fölött plusz 0,5) százalékpontos csökkentéséről állapodott meg.

Az **egyensúlyi mutatókat** tekintve a költségvetés helyzete változatlanul rendkívül kedvező, az adóbevételek szinte minden adónemben magasak. Az éves pénzforgalmi hiány 848 milliárd forint, a GDP 2,4 százaléka. A január és november közötti időszakot nézve a költségvetés többletben volt, az éves költségvetést kizárólag a 900 milliárd forintos decemberi hiány vitte deficitbe. A hiány fő oka - vélhetően - az EU projektek EU helyetti, a magyar állam által történő megfinanszírozása lehetett. 2016 végére az államadósság a GDP 74 százaléka alá csökkent, s ez a tendencia a következő két évben is folytatódhat. A közvetlen lakossági államkötvény tulajdonlás 20 százalék felé nőtt, ami jelentős felfutás a 2010-es 2 százalékos értékhez képest. Az államadósság devizaaránya 25 százalék körül van. Összességében jelentősen csökkent az ország sérülékenysége.

2016-ban a **fogyasztói árak** az előző évhez képest átlagosan 0,4%-kal emelkedtek. Az emelkedésben legfontosabb szerepet az üzemanyagárak növekedése játszotta. (Az infláció gyorsulására utal, hogy 2016. decemberben a fogyasztói árak átlagosan 1,8%-kal voltak magasabbak a 2015. decemberiekénél.) A maginfláció stabilan 2% alatt maradt, ami alapján nem azonosítható inflációs nyomás a gazdaságban.

A jegybank az év első felében három lépésben 1,35%-ról 0,9%-ra csökkentette az **irányadó kamatot**, és ezt szinten tartotta az év második felében. Ezzel párhuzamosan - a banki környezetet jelentősen módosítva - szűkítette a **jegybanki irányadó eszközben** tartható betétállományt. Az intézkedés célja az MNB-nél tartott likviditás egyéb pénz- és tőkepiacokra (hitel, állampapír) terelése, valamint másodlagos hatásként a piaci kamatszint lecsökkentése. A jegybank augusztustól előbb a betételfogadó tendereket ritkította, majd a Monetáris Tanács szeptemberi ülésén az akkori 1.800 milliárdos állomány év végi korlátját 900 milliárd forintban határozta meg, illetve decemberi ülésén további 150 milliárd forinttal szűkítette azt. Az új rezsimben a nagyobb volatilitás - a többlet és a hiányzó likviditás - kezelését az MNB az overnight betétek és jegybanki hiteleszközök, valamint forintot nyújtó swap rugalmas biztosításával támogatja.

2016. során a **hitelintézetek összesített mérlegfőösszege** az évközben hullámzó trendeket követve nominálisan 4%-kal (1.316 milliárd forinttal) növekedett és átlépte a 34.000 milliárd forintos szintet. A növekedést a deviza összetétel változása kísérte; a 2015 végével csaknem megegyező árfolyam mellett számottevő (+25%, 1.485 milliárd forintos) euró állománynövekedéssel és az egyéb devizaállományok 20%-ot meghaladó (496 milliárd forintnyi) emelkedésével szemben a forintállományok 2,7%-os (665 milliárd forintos) csökkenése áll.

A **forrás oldalon** a betétállomány és a saját tőke növekedett, míg a banki kibocsátású értékpapír állomány csökkent. Az év első felében - a belföldi források mérsékeltebb csökkenése mellett - a külföldi források jelentősen emelkedtek, de az év második felében ezzel ellentétes mozgás volt tapasztalható, ami év végére jelentősen növelte a belföldi források arányát.

A **betétállományok** számottevően bővültek (+8,7%, 1.468 milliárd forint). Az állomány átlagos futamideje 2016 során is rövidült, ez elsősorban az éven belüli lekötött betétek csökkenésének tudható be; az éven túli állományban nem történt érdemi változás. Összességében a leglényegesebb hatást a nem pénzügyi vállalati betétállományok 584 milliárd forintos (9,9%-os) emelkedése gyakorolta, de érdemben növekedett az államháztartási (+26,8%, 223 milliárd forint) és a non-profit intézmények (+48,7%, 188 milliárd forint) betéti volumene is. A lakossági betétállomány csak mérsékelten bővült (+2,9%, 199 milliárd forint), így a nem pénzügyi vállalati összes betétállomány csaknem beérte a lakossági állományt.

A **bankközi források** érdemben nem változtak, a bankközi betétek csökkenését (-139 milliárd forint) a bankközi hitelfelvétel (+120 milliárd forint) kompenzálta.

A hazai és a külföldi kézben elhelyezett, banki kibocsátású **értékpapír állomány** egyaránt csökkent, az előbbi 23,1%-kal (318 milliárd forinttal), az utóbbi 29,7%-kal (514 milliárd forinttal).

2016-ban a hitelintézetek összesített **saját tőkéje** 25%-kal (727 milliárd forinttal) nőtt. Ennek hátterében az eredménytartalék és a 2016. évi mérleg szerinti eredmény nagy mértékű növekedése áll, miközben a jegyzett tőke és (a hozzá kapcsolódó ázsio miatt) a tőketartalék együttesen 159 milliárd forinttal csökkent. A szektor szinten számított tőkefelelési mutató a harmadik negyedév végén 20,1% volt.

Az **eszközállományon** belüli növekedés fő hajtóereje a hitelállomány expanziója (+13,5%, 1.985 milliárd forint), valamint az MNB önfelfinanszírozási programja által támogatott - a jegybanki betétekből (-45,3%, 1.935 milliárd forint) az állampapírok felé (+13,9%, 886 milliárd forint) történő - átstrukturálódás volt. Egy másik markáns átrendeződés nyomán a hazai ügyfelekkel szembeni kitétség jelentősen (-1.200 milliárd forinttal) csökkent, míg a külföldi kihelyezések még nagyobb mértékben (+2.100 milliárd forinttal) emelkedtek.

A **teljes bruttó hitelállomány** nominálisan 9,2%-kal (1.502 milliárd forinttal) nőtt. A növekmény 36%-a forintban, 42%-a euróban, denominált. A hitelállomány belső szerkezete sajátosan változott. A növekmény mögött elsődlegesen a belföldi pénzügyi intézményekhez (+19%, 499 milliárd forint) és külföldi ügyfelekhez (+100%, 1.346 milliárd forint, ebből 576 milliárd forint pénzügyi szervezetekhez) történő kihelyezés állt. A nagyobb jövedelemtartalmú egyéni vállalkozói hitelek dinamikusan növekedtek (+70,3%, 148 milliárd forint), miközben az egyéb szegmensekben csökkent a bruttó kitétség. A nem pénzügyi vállalatoknál a csökkenés csekély mértékű, a lakosság esetében azonban - az új hitelek kibocsátásával összefüggő pozitív trendforduló ellenére is - 6%-os (338 milliárd forintos) visszaesés történt. Ugyan a nagyobb kockázatú, rövidebb távú, de állományi szempontból nem számottevő személyi, illetve áruvásárlási hitelek állománya növekedett (+17,1% illetve +49,8%), azonban az állomány zömét adó jelzáloghitel állomány 8%-kal (379 milliárd forinttal) visszaesett.

Az **értékvesztések** állománya minden ügyfélszegmensben szűkült, összességében csaknem 30%-kal (482 milliárd forinttal).

A fenti hatások eredőjeként a hitelintézeti szektor **nettó hitel/betét mutatója** az előző év végi 87%-ról 91%-ra változott.

Az **eredményt** tekintve **üzleti jellegű bevételek** (a kamat, a díj és jutalék, valamint a pénzügyi műveletek bevétele) kedvezően alakultak, összességében 12,5%-kal (169 milliárd forinttal) növekedtek, aminek az értékpapírokkal és részesedésekkel összefüggő bevételek 80 milliárd forintnyi, valamint a deviza és valutaforgalom nettó konverziós bevételeinek 70 milliárd forintnyi növekménye a fő tényezői. Ezek egy része egyszeri tétel, más részük meglehetősen volatilis, így hosszú távon nem biztosít állandó, stabil jövedelemforrást a szektor számára. A kamateredmény esetében folytatódott az a banki szempontból hátrányos tendencia, hogy a csökkenő kamatkörnyezetben a hitelezéshez kapcsolódó kamatbevételek jobban csökkentek a kamatkiadásoknál. Ugyancsak kedvezőtlen, hogy az ügyfelek gazdasági aktivitásának növekedése ellenére a tőkét nem terhelő díj és jutalékbevételek érdemben nem emelkedtek.

2016-ban **az adózás előtti eredmény** a megelőző évekhez mérten kiemelkedően jó volt, elérte az 510 milliárd forintot, a bankszektor átlagos, adózást megelőzően számított eszközarányos megtérülése (ROA) +1,5%, saját tőkearányos megtérülése (ROE) +15,7% volt, amely a válság előtti évek mutatóit idézi. A magas eredménymutatók mögött azonban jellemzően egyszeri, illetve nem a magyar bankrendszer működéséhez kapcsolódó tényezők állnak (értékvesztés feloldás, Visa Europe részvények több bank által történő eladása, külföldi leányvállalatok osztaléka). Középtávon a nem teljesítő hitelek még mindig magas állománya és az alacsony hozamkörnyezet Magyarországon is kedvezőtlenül befolyásolja a bankrendszer profitabilitását.

III. Vállalati hitelezés - A Növekedési Hitelprogram (NHP) eredményei

2016. január 1-től december 30-ig a program harmadik szakaszában részt vevő hitelintézetek 473 milliárd forint összegű szerződésről nyújtottak be adatszolgáltatást az MNB-nek, 16 628 ügylethez és 11 024 vállalkozáshoz kapcsolódóan. 2016. december 30-ig, a harmadik szakaszban megkötött szerződések 76,5%-a új beruházási hitel, 23,5%-a pedig új lízingügylet. (A harmadik szakaszban kizárólag ilyen típusú finanszírozásra van lehetőség, forgóeszköz-finanszírozásra és hitelkiváltásra nincs.) A forinthitelek nyújtását lehetővé tevő I. pillérben megkötött 320,4 milliárd forint összegű szerződésből 239,4 milliárd forintnyi beruházási hitel, 81 milliárd forintnyi pedig lízingügylet formájában jött létre. A devizahitelek nyújtását lehetővé tevő II. pillérben megkötött 152,3 milliárd forintnyi (mintegy 488 millió euró) szerződésből 122,2 milliárd forintnyi (391,3 millió euró) valósult meg beruházási hitel, 30,1 milliárd forintnyi (96,7 millió euró) pedig lízingügylet keretében.

Az I. pillérben a szerződéses összeggel súlyozott átlagos futamidő 7,9 év; az új beruházási hitelek esetén 9 év, a lízingügyleteknél 4,8 év, míg a II. pillérben 8 év; a két finanszírozási formáé rendre 8,9 illetve 4,1 év.

A válságot követő években 2009 és 2013 között évente 4-5 százalékkal esett vissza a hitelezési volumen, amely leginkább a kkv szektorra volt kihatással. A szektor megsegítése érdekében az MNB 2013-ban a Növekedési Hitelprogram elindítása mellett döntött, amely 2013-tól kezdődően stabilizálta és 2015-re növekedésbe is fordította a hazai kkv szektor hitelezését. Az NHP három szakaszában 2013 óta összesen közel 38 ezer vállalkozás jutott kedvező finanszírozáshoz mintegy 2 600 milliárd forint összegben. 2016-ban az NHP kivezetési szakaszával párhuzamosan elindította a Piaci Hitelprogramot, amelynek keretében az MNB a kereskedelmi bankokkal kötött kamatcsere-ügylet segítségével a hosszú futamidejű, piaci alapú hitelezésre irányuló ösztönzési rendszert alakított ki. 2016 év végére a várakozásoknak megfelelően a piaci forint tranzakciók volumene is pozitívrá fordult. Az MNB előzetes adatai alapján az önálló vállalkozókkal bővített kkv-hitelezés közel 12 százalékkal bővült 2016-ban. Mindezek eredményeként becslések szerint az MNB hitelösztönző programjai 2013 és 2016 között évente átlagosan 0,6 százalékkal járultak hozzá a GDP növekedéséhez.

Az MNB előrejelzése értelmében a kkv-hitelállomány növekedése az elkövetkező két évben - az NHP lezárását követően - is a fenntartható gazdasági növekedést támogató, 5-10%-os sávban alakulhat. A hitelgarancia szerepe felértékelődhet, ami a garanciaszervezetek nagyobb aktivitásán keresztül tovább támogathatja a kkv-hitelezés élénkülését. Emellett a vissza nem térítendő és a visszatérítendő EU-s források egyaránt jelentős összegben állnak a hazai kkv-szektor rendelkezésére, miközben az elmúlt években végrehajtott kamatcsökkentéseknek köszönhetően a hitelintézetek piaci alapú hiteltermékei is egyre kedvezőbb feltételek mellett érhetők el. Az MNB várakozása szerint az elkövetkező években a kkv-k finanszírozási szükséglete piaci alapon, megfelelő mennyiségben ki elégíthető lesz.

IV. Lakossági hitelezés

Az állami lakástámogatási rendelet (CSOK)

2016 februárjában a Kormány további kedvezményekkel egészítette ki az év elején hatályba lépett lakástámogatási szabályait:

- Új lakások esetén eltörlésre került a megszerezhető lakás felső árkorlátja, a támogatásban részesülő megtarthatta korábbi ingatlanát és az 5 éven belül értékesített ingatlana ellenértékét sem kellett beforgatni az új ingatlana megszerzésébe. A támogatott hitelhez jutás terén az élettársak, és a gyerekeiket egyedül nevelő személyek további kedvezményeket kaptak.
- A használt lakásoknál tovább nőtt az ingyenes állami támogatás összege, illetve a megszerzett lakás méretét illetően csak alsó négyzetméter korlátot határoztak meg.
- Bár formai módosítást jelentett, de érdemi változással ért fel, hogy a korábbi, négy rendeletben lévő szabályhalmaz két - külön az új és külön a használt lakásokra vonatkozó - rendeletbe került, lényegesen jobb áttekinthetőséget biztosítva a jogalkalmazóknak és az ügyfeleknek.

A lakáshitelezést alapjaiban érintő változások jobb kezelhetősége érdekében a Bankszövetség konzultációt szervezett, amelyen a banki szakértők a Nemzetgazdasági Minisztérium felelős főosztályának munkatársaival vitathatták meg a szabályozó módosulás tartalmát. Az egyeztetésről részletes - a korábban összegyűjtött kérdésekre adott válaszokat is tartalmazó - emlékeztető készült, ami segítette a gyakorlati hitelezést.

A jogszabály helyes alkalmazását, értelmezését illetően a februári módosítását követően is számos javaslat, kérdés merült fel, ezért a témakörben illetékes NGM újabb rendeletmódosítási tervezetet készített, amely szerint

- osztatlan közös tulajdonú ingatlanra is lehetővé vált támogatás igénylése (visszamenőlegesen is),
- lakásépítés esetén - igaz átmeneti időre - ugyancsak visszamenőlegesen vált lehetővé a bekerülési költség támogathatósága, illetve
- az építési engedéllyel rendelkező, de használatba vételi engedéllyel még nem bíró építkezéseket is a támogatható célok közé emelte a tervezet.

A minisztériumnak megküldött bankszövetségi véleményben üdvözlöttük a változási irányokat, ugyanakkor számos észrevételt tettünk. Többek között felhívtuk a figyelmet arra, hogy

- a visszamenőleges hatály által kedvezményezett ügyfelek csak akkor legyenek jogosultak ingyenes másodszori eljárásra, ha első alkalommal megfizették a bankoknak a díjakat,
- a támogatással megszerzett lakásra vonatkozóan az államot megillető elidegenítési és terhelési tilalom időszakára korlátozódjék az az időtartam, amely alatt csak a támogatott személy szerezhethet a lakásban kizárólagos tulajdont.

Hosszas tárcaközi egyeztetést követően 2016 szeptemberében megjelent a CSOK-ot szabályozó rendeletek módosítása, amely a bankok által támogatott változásokat is tartalmazta. A bevált gyakorlat szerint a megjelenését követően - banki/bankszövetségi kérdésekre válaszolva – még számos, értelmezést pontosító hatósági állásfoglalás kiadására is sor került.

Az év folyamán mintegy 23 ezer CSOK szerződést kötöttek a bankok, amelyhez kapcsolódóan 66 milliárd forint támogatás került folyósításra. Természetesen a támogatásokhoz kapcsolódó hitelezés is nagymértékben bővült.

Konzultációk a jelzáloghitelezési irányelv átültetését megvalósító hazai jogszabályok értelmezéséről

A jelzáloghitelezési irányelvet átültető fogyasztói hitelezést szabályozó törvények és végrehajtási rendeleteik 2015 év végi, 2016 eleji megjelenését követően jelezték a tagbankok, hogy a jogszabályok márciusi alkalmazása előtt fontos lenne a szabályozásért felelős tárcával tisztázni a felmerült értelmezési kérdéseket. A Nemzetgazdasági Minisztériumtól még a jogszabályok március végi alkalmazási ideje előtt érdemi válaszokat, állásfoglalásokat kaptunk, de a szükséges jogszabályi változtatásokra csak később kerülhetett sor.

A konzultációs folyamatban többek között elértük, hogy

- ne zárják ki az anyagi ösztönzés lehetőségéből a hitelképesség vizsgálatáért felelős, hiteldöntésben résztvevő alkalmazottakat (premisálni lehet például az általuk kezelt ügyletek számától függően, vagy a hiba nélküli ügyintézésért, de a javadalmazásuk nem függhet az elfogadott hitelkérelmek számától, arányától),
- módosításra kerüljön az a szabályozási rész, amely az eredeti forinthitelekre is a devizahitelekre érvényes bonyolult és drága átváltási előírásokat tette volna kötelezővé,
- a számlavezetésre nem jogosult szakosított hitelintézetek is előírhatják adósaiknak, hogy törlesztési célra - igaz más banknál – ingyenes számlát nyissanak,
- egyértelműsítse a jogalkotó, hogy a hitelközvetítőkre bevezetett maximált (2%-os) új díjplafont csak a törvény hatálybalépését követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

A vonatkozó jogszabályok értelmezése tárgyában - a rendelet alkalmazási időszakában is - folyamatosan érkeztek banki kérdések, felvetések, amelyek nagy részére az NGM eligazító hatósági választ, vagy állásfoglalást adott.

A Kúria 1/2016. PJE számú jogegységi határozata

A Kúria Polgári Kollégiuma által lefolytatott jogegységi eljárás arra a jogkérdésre adott választ, hogy „Érvényes devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződésnek minősül-e az a szerződés, amelyben a forintban folyósítandó kölcsön összege forintban van megjelölve, a szerződés devizaösszegét pedig a felek megállapodása alapján a szerződés részét képező, a szerződéskötést követően elkészülő külön dokumentum (pl. folyósítási értesítő, törlesztési terv) tartalmazza?”

A Kúria 2016. június 6-án meghozott 1/2016. számú PJE határozata úgy foglalt állást, hogy a deviza alapú fogyasztási és lakossági kölcsönszerződés akkor is megfelel a Hpt. szerződéskötéskor hatályos előírásainak, ha az írásba foglalt szerződés a kölcsön összegét forintban (lerovó pénznem) határozza meg, feltéve, hogy az így meghatározott kölcsönösszeg devizában (kirovó pénznem) kifejezett egyenértéke pontosan kiszámítható az átszámítás szerződésben rögzített időpontjában, vagy a folyósításkor, az akkor irányadó árfolyam figyelembe vételével. Ugyancsak megfelel a Hpt. előírásainak az a szerződés, amely kiszámítható módon tartalmazza a törlesztő részletek számát, összegét, és a törlesztési időpontokat. A törlesztő részletek összege kiszámíthatónak tekintendő, ha a szerződés rögzíti legalább azokat az adatokat és azt a számítási módot, amelyek alapján a törlesztő részletek összege az átszámítás szerződésben rögzített későbbi időpontjában, ennek hiányában az egyes törlesztő részletek esedékességekor pontosan meghatározható. Ha a szerződés a fentieket tartalmazza, a szerződéskötést követően közölt egyoldalú jognyilatkozat (például folyósítási értesítő, törlesztési terv, fizetési ütemezés) a pénzügyi intézmény fogyasztónak nyújtott tájékoztatásának minősül, amely nem érinti a szerződés létrejöttét vagy érvényességét.

A PJE összhangban van a Kúria 2013-ban és 2014-ben hozott polgári jogegységi döntéseivel, az elszámolási törvényekkel (2014. évi XXXVIII. és 2014. évi XL. törvény) és az azok alapján formálódó bírói gyakorlattal.

V. A bankszektor működését befolyásoló további fontosabb szabályozási fejlemények

A Polgári Törvénykönyv és a kapcsolódó jogszabályok módosítása

A Polgári Törvénykönyv módosításának az előkészítése kapcsán több megbeszélésen áttekintettük a *pénzügyi szerződésekre (fizetési számla-szerződés, lízing-, faktoring-szerződésre)* vonatkozó szabályozási javaslatokat. Ezekhez a szerződéstípusokhoz tételes, indokolással ellátott normaszöveg-javaslatot tettünk, a tárcaegyeztetésre megküldött változatra pedig részletes észrevételt küldtünk. A Kormány az elé kerülő módosítási javaslatoknak csak egy lényegesen redukált részét nyújtotta be az Országgyűléshez, s így a pénzügyi szerződéseken túl a *hitelbiztosítéki nyilvántartásról szóló törvény* módosítása is elmaradt.

A 2016. évi LXXVII. törvény módosította a Ptk. jogi személyek vezető tisztségviselőire vonatkozó szabályozását, és a zálogjogi, óvadéki szabályozást. Ez utóbbi keretében a Ptk.-ba visszakerült az önálló zálogjog intézménye. A Ptk. értékpapír fejezete - a Tpt. és a Ptk. egymással történő megfeleltetése érdekében - új szövegezést kapott. Ugyanakkor továbbra is használatos a nyitott értékpapír fogalom, lehetőséget adva a tőkepiaci innovációknak. A fiduciárius biztosítékok semmisségét a fogyasztóval kötött ügyletek körében tartották fenn. A szerződés-átruházásra vonatkozó szabályok változása értelmében fennmaradnak a szerződésbe belépő féllel szembeni kötelezettség teljesítésének biztosítékai, a szerződésbe belépő félre átszálló kötelezettség biztosítéka viszont megszűnik, kivéve, ha a biztosíték kötelezettje hozzájárul a szerződés átruházásához.

Az önálló zálogjog intézményének visszavezetését kiemelkedően fontosnak tartjuk a banki refinanszírozási piac megélénkülése, a banki portfóliók megtisztítása, a jelzáloglevél-piac biztonságának a növelése szempontjából. A *Ptk.-t módosító* 2016. évi LXXVII. törvény július 1-jén hatályba lépett, azonban a zálogjogot érintő módosítások csak 2016. október 1-jén, az értékpapírszabályok pedig 2017. január 1-jén léptek hatályba. Az óvadékként leköthető vagyontárgyak köre a betétszerződésből eredő követeléssel, a bankszámla-követeléssel bővült. Módosultak a zálogjog érvényesítésével kapcsolatos szabályok. Az újra bevezetésre került önálló zálogjogi szerződést jogosulti oldalon csak pénzügyi intézmény kötheti meg és önálló zálogjog csak ingatlanon alapítható. Az önálló zálogjog lényege a törvényi járulékoság hiánya, tehát az önálló zálogjog a zálogtárgyat a biztosított követeléstől függetlenül terheli. Az önálló zálogjog más pénzügyi intézményre átruházható, a biztosított követelés nélkül is megtörténhet az átruházás, ez teremti meg a forgalomképességet. A zálogkötelezett védelmét a követelés kétszeri érvényesítésével szemben a törvény biztosítja. A kielégítési jog gyakorlását a biztosítéki szerződés tartalmazza, amelynek a kötelező tartalmi elemeit a Ptk. határozza meg.

Az átalakításos önálló zálogjog megteremtése

A Ptk.-t módosító törvény lehetővé teszi a meglevő, ingatlant terhelő, jelzálogszerződéssel alapított zálogjogok és a különvált zálogjog átalakítását önálló zálogjoggá; ez az átalakításos önálló zálogjog. Az átalakítás a zálogjogosult pénzügyi intézmény zálogkötelezethez intézett egyoldalú nyilatkozatával jön létre.

Az önálló zálogjogi konstrukció ismételt bevezetése a polgári jogba a refinanszírozás, illetve a jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutatónak (MNB JMM rendeletnek)² történő megfelelés érdekében kiemelt fontosságú volt. A módosítás megteremti annak jogi lehetőségét, hogy az állomány (egy része) a hitelintézet döntése alapján refinanszírozhatóvá váljon. Fontos garanciális szabálya az átalakításnak, hogy az átalakítással a zálogkötelezett helyzete nem válhat terhesebbé. Az átalakításos önálló zálogjog a korábbi jelzálogszerződésben meghatározott „összeget” meg nem haladó összeg erejéig jegyezhető be.

Az átalakítási folyamat egyéb jogszabályváltozásokat, valamint normatív dokumentumok kidolgozását is magával vonta, így az *Ingtatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény törvény* és

² A hitelintézetek forint lejáratí összhangjának szabályozásáról 20/2015. (VI. 29.) MNB rendelet

egyéb végrehajtási rendeletek módosítása is követte a Ptkm. szabályait, illetve fogyasztóvédelmi célból a Magyar Nemzeti Bank az érintett bankok közreműködésével egy egységes ügyfélértesítőt dolgozott ki. Az egységes ügyfélértesítő tartalmazza a hitelintézetek nyilatkozatát az átalakításra vonatkozóan, valamint közérthető tájékoztatást nyújt az átalakítás szabályairól és következményeiről.

Az átalakítási folyamat befejező lépéseként az ügyfélértesítést, a földhivatali bejegyzést 2016 év végével indították a bankok a JMM rendeletben előírt április 1-jei megfelelés érdekében.

A magáncsőd törvénnyel kapcsolatos fejlemények, gyakorlati problémák

A természetes személyek adósságrendezéséről szóló 2015. évi CV. törvény az elfogadását követően két ízben is módosult, de megfogalmazódott egy áttekinthető jellegű felülvizsgálat igénye, amelynek érdekében több egyeztetést folytattunk az Igazságügyi Minisztériummal, átfogó módosítási javaslatot tettünk, és véleményeztük az IM terjedelmes törvénycsomagját. Az áprilisi törvénymódosítás az előzetes szándékokkal és várakozásokkal szemben csak az eljárás benyújtására vonatkozó határidőt hosszabbította meg 2016. szeptember 30-ra, a nagyobb terjedelmű módosító javaslat benyújtását elhalasztották.

A természetes személyek adósságrendezési eljárásában *az adós vagyontárgyainak értékesítéséről szóló kormányrendelet tervezetét* több fordulóban is véleményeztük. A javaslat értelmében az adós - törvényben meghatározott - vagyontárgyainak értékesítését piaci körülmények között, nyilvános és átlátható módon kell végrehajtani. Ez nagy értékű ingóságok és ingatlanok esetében az Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. által üzemeltetett internetes elektronikus aukciós rendszer (EAR) igénybe vételét jelenti. A bírósági adósságrendezési eljárásban az értékesítői feladatokat az adós mellé kirendelt családi vagyonfelügyelő látja el.

A tervezetre vonatkozó észrevételeinkben az értékesítési eljárás piackonformabbá tétele és a hitelezők érdekeinek védelme érdekében tettünk javaslatokat. Bár nem a rendelet szabályozási tárgyköre, de azzal szorosan összefügg - ezért ismét felvetettük, hogy a magáncsőd eljárások kapcsán rendezetlen a folyamatban levő végrehajtási eljárások lezárása, és nem biztosított a magáncsőd eljárásban vásárló tehermentes tulajdonszerzése.

A magáncsőd törvény alkalmazásával kapcsolatos gyakorlati problémákat összegyűjtöttük és megküldtük az Igazságügyi Minisztérium részére. Konzultációt kezdeményeztünk a Családi Csődvédelmi Szolgálat bevonásával, amelyen a következő kérdések kerültek napirendre: a benyújtási dokumentáció egyszerűsítése, az eljárás kezdeményezésére vonatkozó jogosultság vizsgálata, az elektronikus kapcsolattartás, a hiánypótlási, adategyeztetési kötelezettség, a törlesztési támogatás igénybevételének kezdő időpontja, a környezettanulmánnyal kapcsolatos problémák, a hirdetésmények megjelenítése a honlapon, a keresethezesség, stb.. A felvetett kérdések többségét sikerült rendezni; ezekről az Igazságügyi Hivatal módszertani ajánlást adott ki, amelynek tervezetét egyeztetette a Bankszövetséggel.

A törvény módosítása és a vagyonértékesítési rendelet ügyében 2016-ban nem történt érdemi előrelépés.

A szövetkezeti hitelintézetek integrációjáról szóló törvény módosítása

2016 nyarán az Országgyűlés elfogadta *az egyes törvényeknek a szövetkezeti hitelintézetek integrációjával összefüggő módosításáról szóló 2016. évi LV törvényt*. A módosított törvény - egyebek mellett - megerősítette az MNB felügyeleti szerepkörét, kibővítette az Integrációs Szervezet jog- és hatásköreit, és az OBA-val szembeni kötelezettségekre is kiterjesztette az integráció egyetemes felelősségét.

A módosítás nyomán a Felügyelet (MNB) *ellenőrzési jogköre kibővülésén túl, speciális felügyeleti intézkedési jogköröket is kapott*; a szövetkezeti hitelintézet szavatoló-tőkéjének a lecsökkenése esetére az MNB tőkeszerkezet rendezését, eszközzeladását írhatja elő. A módosítás értelmében az Integrációs Szervezet igazgatósága - csak a felügyelet előzetes hozzájárulásával - dönthet a

szövetkezeti hitelintézet Integrációs Szervezetbe történő felvételéről illetve az abból történő kizárásáról.

A módosítás a Központi Bank szerepkörét ellátó Takarékbankkal szemben számottevően *megerősítette az Integrációs Szervezet (SZHISZ) hatáskörét*. Nyár óta a tagokra vonatkozó kötelező szabályzatokat az Integrációs Szervezet fogadja el. Egyúttal az előírt szabályzati lista is kibővült, s így az addicionális tőkekövetelményekre és az informatikai előírásokra vonatkozó szabályzatok jóváhagyása is az Integrációs Szervezet hatáskörébe kerül. A szövetkezeti hitelintézeti integrációval kapcsolatos feladatkörében eljáró Központi Bank tevékenységét immáron az Integrációs Szervezet ellenőrzi. Az Integrációs Szervezet a jogszabályoknak, az általa meghatározott irányelveknek, a kiadott szabályzatoknak, valamint a korábbi utasításoknak megfelelő működés érdekében kötelező érvényű utasítást ad a szövetkezeti hitelintézeteknek és a Központi Banknak.

Az egyik legfontosabb változás az integráció felelősségi körének kiszélesítése, a korábbi indokolatlan korlátozás megszüntetése. A módosítás értelmében az Integrációs Szervezet, a Központi Bank és a szövetkezeti hitelintézetek egyetemlegesen felelnek egymás valamennyi kötelezettségéért, azok keletkezési időpontjától függetlenül.

A bíróságokkal történő elektronikus kapcsolattartás

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 2015. év végi módosítása során 2016. július 1-re módosult a bíróságokkal történő kötelező elektronikus kapcsolattartás bevezetésének határideje: a jogi képviselővel eljáró ügyfelek és a belföldi székhelyű gazdálkodó szervezetek, így a bankok esetében is a bíróságokkal történő kapcsolattartásban kizárólagos az elektronikus út használata. (A keresetlevelet és minden más beadványt, okirati bizonyítékot elektronikusan kell benyújtani a bírósághoz űrlapbenyújtás támogatási szolgáltatás igénybevételével.) A módosult szabályok a Pp.-ben, valamint a szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatásokról és az állam által kötelezően nyújtandó szolgáltatásokról szóló 83/2012. (IV.21.) Kormányrendeletben találhatók.

A Bankszövetség kezdeményezte, hogy a belföldi székhelyű gazdálkodó szervezetek szervezeti és jogi képviselői ne csak a személyes ügyfélkapun keresztül tarthassanak kapcsolatot a bírósággal, hanem a hivatali kapu mintájára legyen egy külön kapcsolattartási lehetőség, amelyhez a gazdálkodó szervezet több alkalmazottja, képviselője is hozzáférhet. Elérte, hogy az ügyfélkapu és a hivatali kapu mellett az e-perkapus szolgáltatást is alakítsák ki, amely lehetővé teszi a gazdálkodó szervezetek, társas ügyvédi irodák részére a kapcsolattartást.

A felkészülés elősegítésére ad hoc munkacsoportot alakítottunk és több konzultáción vettünk részt a Belügyminisztériumban, az Országos Bírósági Hivatalban és a Jogászegyletben.

Javaslat a pénzmosási törvény módosítására

2017. június 26-ig a IV. - a pénzmosás elleni küzdelemről szóló - AML Direktívát hazai implementálni kell a hazai jogalkotásba. Ennek a kötelezettségnek a Nemzetgazdasági Minisztérium tájékoztatása szerint a kormányzat egy új pénzmosás elleni küzdelemről szóló törvény megalkotásával kíván eleget tenni, amely a MONEYVAL ország-értékelésének főbb megállapításai miatt szükségessé váló rendelkezéseket is tartalmazni fogja. Az új törvény mellett a pénzmosási küzdelemmel kapcsolatos részletszabályok várhatóan egy NGM rendeletben és egy MNB rendeletben jelennek majd meg.

2016 őszén a pénzmosás elleni küzdelemmel foglalkozó munkacsoport összeállította és az NGM számára továbbította az elmúlt évek gyakorlati tapasztalatai alapján kialakított észrevételeit, amelyekkel a jogalkotást kívánja segíteni. A főbb témakörök - amelyek az elmúlt évek gyakorlati tapasztalata alapján a munkacsoport véleménye szerint megérették a felülvizsgálatra - többek között az ügyfél-átvilágítás mindhárom szintjét (fokozott, egyszerűsített, normál), a tényleges tulajdonosok azonosítását, és a felfedés tilalmát érintik. A visszajelzések szerint sor kerül két, a szektor számára régóta problémát jelentő rendelkezés megváltoztatására. Így az azonosítás során törvényi lehetőség lesz az okmánymásolásra; és a PEP nyilatkozatok (az ügyfelek arról tett nyilatkozatai, hogy politikai

közzsereplőnek minősülnek) esetében a nyilatkozási elv vagyilagosan kiváltható lesz, azaz az intézmények a más forrásból szerzett információik alapján is PEP-ként tarthatják nyilván a politikai közzsereplőket.

VI. A Magyar Nemzeti Bankkal kapcsolatos fejlemények

A fizetési késedelembe esett lakossági jelzáloghitelek helyreállításáról szóló MNB Ajánlás

Az MNB 2016 márciusában - érdemi előzetes egyeztetés nélkül - hatályba léptette címbéli *Ajánlását*. Az Ajánlás előírja, hogy a késedelmes hitel felmondása, vagy a már felmondott hitel értékesítése előtt a hitelező - az adós tartós fizetőképességének helyreállítása érdekében – folytasson le egy rendkívül bonyolult, idő- és költségigényes eljárást. Ennek végcélja egy - az ügyféllel közösen kidolgozott - tartós fizetési megoldás, amelynek érdekében a hitelezőnek minden lehetséges eszközt (például többszörös telefoni/levélbeli értesítés, rendkívüli adatbekérés, jövedelemit- és vagyoni helyzet értékelés) fel kell használnia az együttműködés kikényszerítésére.

Az MNB azért tartotta fontosnak az Ajánlás kiadását, mert

- a mintegy 140 ezer nem fizető ügyfél a bankoknak hatalmas makroprudenciális kockázatot, az országnak nehezen megoldható szociális kockázatot jelent,
- lezárult a forintosítási/elszámolási folyamat, amely tisztább képet teremtett az adósok helyzetében,
- a kilakoltatási moratórium megszűnte új érdekeltséget teremthet az adósok fizetőkészségét érintően.

A Bankszövetség mind az Ajánlás elvi megalapozatlansága, mind konkrét tartalmi/szövegezési hibái miatt – minden lehetséges fórumon (írásban, valamint vezetői és szakértői konzultációkon szóban is) - ellenezte az Ajánlást, mivel

- az érintett ügyfélkört a bankok már sokszor megkeresték, törlesztési kedvezményeket biztosítva, de döntően szociális okok miatt legtöbbször eredménytelenül. Ezen egy újabb bonyolult, költség-és időigényes, hatóság által ösztönzött akció sem változtat,
- a jogi háttér megalapozatlan; az érintett fogyasztói alapjogokat törvényi szinten (PTK, Hpt.) kell szabályozni, míg a követelés felmondásának, illetve a felmondott követelés értékesítésének feltételhez kötése banki alapjogokat sért,
- a nemfizető ügyfélkör megsegítése a fizető ügyfelek fizetőkészségét áshatja alá.

A határozott bankszövetségi fellépés, valamint az Elnökség és az MNB felső vezetése közötti közvetlen tárgyalások hatására sikerült korlátozott eredményeket elérni:

- az MNB által kibocsátott - gyakorlatilag végrehajtási iránymutatásként szolgáló - GYIK (gyakran ismételt kérdések és válaszok) érdemi segítséget jelentett az Ajánlás végrehajtóinak.
- az előírt adatszolgáltatási kötelezettséget csak a hatvan napon túl késedelmes ügyletek esetében kell teljesíteni. (A 30 napos késedelmek esetében így az Ajánlás rugalmasabban, a bankokat kevésbé terhelő módon alkalmazható.)
- a bonyolult, Ajánlás szerinti folyamat mellőzhető, ha a feleknek már az első kapcsolatfelvételkor sikerül kölcsönösen elfogadható megoldást találniuk.

2016 végén még nem lehet megvonni az intézkedés hatását, de az előzetes adatok igazolni látszanak a banki fenntartásokat, az eredmények nincsenek arányban a kifejtett jelentős banki erőfeszítésekkel.

MNB Ajánlás tervezet a nemteljesítő vállalati hitelek bíróságon kívüli rendezésére

Az EBRD és az MNB a 2014 végén indított - a nemteljesítő vállalati hitelek kezelését akadályozó jogi, szabályozási és érdekeltségi kérdések feltárását célzó - közös projektjének folytatásaként, január második felében konzultációt szervezett a nemteljesítő vállalati hitelek kezeléséről. Ennek egyik célja volt, hogy a 2009-ben a Bankszövetség keretei között kialakított Budapesti elvek felülvizsgálatával, vagy más önkéntes szabályrendszer kialakításával elősegítsék az adós és a hitelezők együttműködésén alapuló, bíróságon kívüli vállalati adósságrendezés banki gyakorlatba történő széleskörű beépülését.

A találkozót követően az EBRD megbízta az Ernst&Young tanácsadót, hogy részleteiben tárja fel a hatékony bíróságon kívüli átstrukturálással kapcsolatos problémákat és tegyen javaslatot a megoldásukra. Az E&Y 16 kereskedelmi bank, a MARK Zrt. és a Bankszövetség bevonásával, július végére készítette el tanulmányát. A tanulmány egyik kiemelt megállapítása volt, hogy az MNB-nek aktív szerepet kell vállalnia a nemfizető vállalati hitelek bíróságon kívüli restrukturálása (OOCR) minél szélesebb körű és hatékony alkalmazásának elősegítésében, javasolva, hogy az MNB ajánlás kiadásával támogassa ezt a folyamatot.

Az MNB az ajánlástervezetet az E&Y tanulmányának csatolásával augusztus végén küldte meg a Bankszövetségnek. Az ajánlástervezet véleményezését, valamint a Bankszövetség új OOCR környezetben vállalható feladatainak az áttekintését a bankok illetékes szakértői mellett a Budapesti elvek előkészítésében aktív szerepet vállaló ügyvédi iroda képviselője is segítette. A főbb észrevételeket szeptember elején küldtük meg az MNB-nek: kritikát fogalmaztunk meg az ajánlás, mint „szoft” jogi eszköz kötelezettséget előíró természetével, illetve az ehhez kapcsolódó morális kockázattal; a bevezetés módjával és ütemezésével; valamint a hatókörével kapcsolatosan.

Az MNB az összes érintett szereplő részvételével egyeztetést hívott össze, amelyen kifejtette, hogy ragaszkodik az ajánlás bevezetéséhez, de a tervezetet a Bankszövetség és a bankok javaslata alapján több ponton módosítja. A felülvizsgált anyag október első hetében egy szakmai konferencián került bemutatásra. A rendezvényen mind az MNB, mind az EBRD előadói kifejezték arra vonatkozó várakozásukat, hogy a Bankszövetség katalizáló szerepet tölthet be az ajánlás technikai implementálásában. A Bankszövetség részéről az előadók továbbra is hangsúlyozták, hogy bíróságon kívüli hatékony vállalati átstrukturálás nem képzelhető el a -(z) azt jelenleg akadályozó - végrehajtási, illetve csőd és felszámolási jogi korlátok felülvizsgálata és lebontása nélkül.

Az MNB az ajánlás szöveg tervezetét - a Pénzügyi Stabilitási Tanács elvi egyetértését követően - 2017 elején ismételten konzultációra bocsátotta.

A jövedelemarányos törlesztő-részlet mutató (JTM) rendelet módosítása, alkalmazási tapasztalatok

Az MNB a JTM mutató finomhangolását célzó - 2015. augusztusi és novemberi - konzultációkat követően 2016. január második felében is egyeztetést tartott, amelyen a korábban felvetett, illetve az MNB-nek megküldött értelmezési kérdéseket tisztázták a résztvevő bankszövetségi és banki szakértőkkel.

Az MNB rendeletmódosítással kapcsolatos EKB vélemény ismeretében, március elején ismételten egyeztetésre hívta a piaci szereplőket. Itt bemutatta, hogy az EKB szerint a teljes törlesztési teher vonatkozásában a 60%-os JTM aránynak effektív korlátot kell jelentenie, még abban az esetben is, amikor az 5 évnél hosszabb kamatperiódusú hitelek törlesztő-részletét 85%-os értéken veszik figyelembe a mutató számításakor. Ez a gyakorlatban azt eredményezi, hogy a kedvező számbavétel csak a 400 ezer forintos jövedelemkorlát alatt érvényesíthető.

A témában kiadott gyakran ismételt kérdések és válaszok (GYIK) februári tervezetével kapcsolatban további problémák vetődtek fel, így a végleges GYIK április elején került kihirdetésre. A rendelet módosításait május 1-i dátummal léptette hatályba az MNB.

A jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutató (JMM) rendelet módosítása

Január végén megkeresésünkre a Nemzetgazdasági Minisztérium illetékes szabályozási területe jelezte, hogy a CRR 129. szakaszának megfelelő értékpapírosítási szabályok magyarországi implementálásával csak az EU Bizottság tőkepiaci unióval összefüggő szabályozás tervezetének a jóváhagyását követően kíván foglalkozni. Így nyilvánvalóvá vált, hogy a JMM mutató bevezetésekor kizárólag a jelzáloglevelek állnak majd rendelkezésre az új szabályok teljesítéséhez.

Az MNB február végén konzultációt hívott össze az érintett kereskedelmi és jelzálogbankok részére a JMM mutató bevezetésével kapcsolatos jogszabály módosítási folyamat és a banki implementáció aktuális állapotának az áttekintésére. Megállapítást nyert, hogy a korábban bejelentett jelzálogbanki alapítások jól haladnak, viszont a jogszabály módosítások tempója elmaradt a szükségestől.

A Bankszövetség a *Jelzáloghitelintézeti törvény* fontosabb módosításaival kapcsolatos, a meglévő jelzáloghitel állományok refinanszírozhatóságát elősegítő javaslatait április elején küldte meg az NGM illetékes államtitkárának. Javaslatokat a pénzügyi salátatörvény április végi előterjesztésénél figyelembe vették.

Az MNB illetékes alelnöke szeptember végén banki vezérigazgatókkal folytatott egyeztetésen jelentette be, hogy a jegybank már a JMM mutató bevezetés előtt, a mutató további - 2018 áprilisától alkalmazandó - finomhangolását tartja szükségesnek: a JMM mutató értékének 0,15-ről 0,3-re történő emelését, az eszközök között tartott jelzáloglevelek és források között kimutatott jelzáloglevelek, valamint refinanszírozási jelzáloghitelek szektorszintű nettósítását, továbbá a jelzáloglevelek kibocsátáskori futamidejének egyről két évre történő emelését. Október eleji észrevételeinkben alacsonyabb értékű mutató későbbi időpontban történő bevezetését, valamint a nettósítás egy bizonyos küszöbérték feletti alkalmazását javasoltuk. A december végén kihirdetett rendelet végül a módosítások 6 hónappal későbbi (2018. október 1-i) hatálybalépésével 0,2-re emelte a mutató elvárt értékét, míg a nettósítással kapcsolatos javaslatunkat nem tartalmazta.

A referencia kamatjegyzés átalakítása

Az MNB február közepén kezdeményezte a BUBOR jegyzések átalakítását, a jegyzések piaci jellegének erősítése érdekében, tranzakciós kötelezettség bevezetésével.

Az érintett bankok javaslatainak összegzését követően módosított MNB javaslatot a Magyar Forex Társaság (MFT) Jegyzési Bizottsága márciusi ülésén tárgyalta. Ennek legfontosabb eleme, hogy a jegyzési kötelezettség 1 és 3 hónapos futamidőkre vonatkozik, és az a BUBOR jegyzésben a kamatjegyző bankok által beküldött értékeken történik. Az új szabályok a kötelezően elfogadandó kontraktusok összeghatárát és darabszámát is korlátozták. A módosított szabályokat beillesztették az MFT BUBOR szabályzatába, amely május elejétől lépett hatályba. Az MNB a piaci folyamatokat nyomon követése során megállapította, hogy az új szabállyal a jegyzés alapjául szolgáló piaci árfeltárás hatékonyabbá vált, ennek eredményeképpen a BUBOR tartósan elszakadt az irányadó jegybanki eszköz kamatától.

A Jegyzési Bizottság márciusi ülésén az EU benchmark rendeletből adódó kötelezettségek áttekintése eredményeként levélben ajánlotta fel az MNB-nek, hogy vegye át a BUBOR-ral (valamint a BIRS és HUFONIA referenciakamatokkal) kapcsolatos adminisztrációs feladatokat. Az MNB március végén szándéknyilatkozatot tett a november 1-től történő átvételre, amelyet követően a BUBOR, BIRS és HUFONIA referenciakamatok jegyzésével kapcsolatos 2014. júniusi háromoldalú (MNB-MFT-Bankszövetség) együttműködési megállapodást megszüntető és a jegyzés adminisztrációjának MNB általi átvételét szabályozó új megállapodás készült. A szeptember elején aláírt megállapodásba az MFT-vel közösen megfogalmazott kéréseink alapján beillesztésre került, hogy:

- a BUBOR felhasználása továbbra is ingyenes marad, az MNB a megállapodásban deklarálja a referenciakamatok közjószág jellegét;
- amennyiben az MNB a későbbiekben úgy dönt, hogy az említett referenciakamatok adminisztrációját nem kívánja tovább ellátni, akkor elsődlegesen az MFT jogosult azt

átvenni, illetve ha az MFT nem kívánja azt átvenni a referenciakamatok adminisztrációját, akkor azt- az egyéb szereplőket megelőzően - a Bankszövetségnek kell felajánlani;

- az MNB referenciakamatokkal kapcsolatos szakmai kérdésekbe konzultációs szinten bevonja az érintett piaci szereplőket.

Bár az MFT Jegyzési Bizottsága az átadásig (október 31-ig) ellátta a korábbi megállapodás szerinti feladatokat, de a zökkenőmentes átadás-átvétel, valamint az érintett referenciakamatok adminisztrációjának átvételét követő, megfelelő szakmai irányítás érdekében az MNB már előzetesen megalakította a Referenciakamat Jegyzési Bizottságát, amelynek alakuló ülésére szeptember végén került sor. A Bizottság ülésein állandó meghívottként az MFT Szakmai Bizottságának delegáltjai és a Bankszövetség képviselője is részt vesznek.

A BUBOR, a HUFONIA és a BIRS referenciakamatok adminisztrációjának MFT és MNB között történő november 1-i átadás-átvétele problémamentesen lezajlott.

A javadalmazás szabályozással kapcsolatos fejlemények

A Bankszövetség Elnöksége felkérésére a Humánerőforrás munkabizottság áttekintette a javadalmazással kapcsolatos 2015. évben lefolytatott felügyeleti témavizsgálatok során megfogalmazott hatósági állásponttal összefüggő problémákat, majd február közepén szakértői egyeztetést folytatott az MNB felügyeleti területével. A vizsgálatok során a legfontosabb, a bankszektor álláspontjától eltérő értelmezési kérdések:

- az egyedi munkavállalói javadalmazási adatokkal kapcsolatos közzétételi kötelezettség,
- az arányosság újraértelmezésével összefüggően a teljesítményjavadalmazás halasztott, illetve nem pénzbeni kifizetésével kapcsolatos mentesülések megszűnése,
- és a kis intézményekkel szembeni túlzott elvárások voltak.

Az MNB az egyeztetésen alapvetően támogatta a Bankszövetség értelmezését és javaslatait, így jelezte, hogy nem várják el az egyes jövedelmekre vonatkozó egyedi adatszolgáltatást, valamint átmeneti jelleggel - az irányadó EBA ajánlás 2017 elején történő hatálybalépéséig, illetve a CRD IV EBA által javasoltaknak megfelelő módosításáig - az arányosság elvének a kérdéskört szabályozó kormányrendeletben foglaltaknak megfelelő alkalmazásával kapcsolatos javaslatainkat is elfogadták.

Az MNB módszertani területe október végén küldte meg a Bankszövetségnek az Európai Bankhatóság (EBA) javadalmazással kapcsolatos útmutatója (guideline) alapján elkészített ajánlástervezetét, amely a fentiekben áttekintett értelmezési kérdéseken túl további problémákat is a felszínre hozott, egyebek mellett, hogy az MNB az alapjavadalmazást kizárólag az alapbérre szűkítette, így számos, teljesítményhez nem kötött, fix bérelemet is a teljesítményjavadalmazások közé sorolt.

Az ajánlástervezettel kapcsolatos javaslatainkról december elején személyes egyeztetést folytattunk az MNB-vel. Ennek eredményeként a 2017. február elején kihirdetett ajánlás az arányosságnak a vonatkozó kormányrendelet szerint elvárt értelmezését adja, nem tartalmazza az egyedi szintű közzétételi kötelezettséget, a nem teljesítménnyel arányos bérelemek példálózó felsorolásával kiemeli azokat a halasztás és a nem pénzbeli kifizetés hatálya alól, továbbá kérésünknek megfelelően 2017. júliustól lép hatályba.

További jogszabályok, tervezetek

Az előzőekben ismertetetteken kívül 2016 során az MNB két *rendeletet és egy ajánlást* adott ki a *hitelkockázat kezelésével kapcsolatban*. (Az *ügyfél- és partnerminősítés, valamint a fedezetértékelés prudenciális követelményeiről* szóló MNB rendelet”, „A *nem teljesítő kitettségre és az átstrukturált követelésre vonatkozó prudenciális követelményekről* szóló MNB rendelet”, valamint „A *hitelkockázatok méréséről, kezeléséről és kontrolljáról* szóló MNB ajánlás” rendelkezéseit 2017. január 1-től kell alkalmazni.) Az MNB az *általános fogyasztóvédelmi elvek alkalmazásáról*; valamint a *pénzügyi lakossági termékekkel kapcsolatos termékfelügyeleti és irányítási intézkedésekről* is ajánlást

készített. A kockázat arányos OBA díjfizetésről szóló MNB rendelet 2016. május 31-én lépett hatályba. Az illetékes szabályozó hatóságok (MNB, NGM), az érdekvédelmi szervezetek (BSZSZ, MBSZ) és a munkaszervezet képviselőiből álló szakértői munkacsoport megkezdte a kockázatarányos Beva díjfizetés előkészítését. A pénzügyi közvetítőrendszert érintő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LIII. törvény úgy változtatta meg az MNB törvény Pénzügyi Békéltető Testületre (PBT) vonatkozó rendelkezéseit, hogy a PBT 1 millió FT összeghatárig alávetés hiányában is jogosult kötelező és végrehajtható döntést hozni a szolgáltatók ellenében. A Bankszövetség kezdeményezésére elfogadott, újabb módosítás értelmében a kötelezést tartalmazó határozat ellen kifogást lehet emelni, amelynek következtében az eljárás perré alakul át.

Adatszolgáltatás

A monetáris és felügyeleti célú adatszolgáltatások kapcsán az MNB-vel közösen létrehozott bankszakértői csoport keretében 2016-ban folytatódott az IFRS áttéréshez igazodó új jelentések kialakítása. 2016 nyárra lezárult az egyeztetés, és elkészültek azok a jelentések, amelyeket a hitelintézeteknek 2017-től rendszeresen el kell készíteniük az MNB számára, függetlenül attól, hogy IFRS-t vagy hazai számviteli szabályokat alkalmaznak. (2018-tól a magyarországi hitelintézeteknek egyedi szinten is kötelező lesz az IFRS alkalmazása, míg 2017-ben a hitelintézetek vegyesen alkalmazzák az IFRS-t és a hazai szabványt.) Az IFRS bevezetés miatt az adatszolgáltatások mind a szerkezetet, mind a tartalmat érintően lényegesen átalakulnak a jelenlegihez képest; és a jegybank az eddiginél jóval részletesebb adatokat vár a hitel és betéti termékekről. A 2015-ben kezdődő egyeztetési folyamatot az MNB eredményesnek ítélte és a banki oldal számára is előnyökkel járt, mert több bankszakmai javaslat beépült a végső adatszolgáltatásba.

2016-ban a jegybank a hitelintézeteket arról is értesítette, hogy 2018-tól az EBA ITS szerinti jelentéseket (COREP+FINREP) XBRL formátumban tervezi bekérni, és az új adatfogadó és feldolgozó informatikai rendszerét már ennek megfelelően fejleszti. A cél az, hogy az egységes szabványok és technológiák alkalmazása által javuljon a statisztikai adatok minősége és gyorsuljon az adattovábbítás. A jelenlegi jól működő rendszer megtartása mellett érvelve és az időzítést kifogásolva (a 2018-tól kötelező IFRS áttérésre hivatkozva), a döntés megváltoztatása érdekében egyeztetést kezdeményeztünk az MNB-nél. Mivel az MNB ragaszkodik az XBRL áttéréshez, egy közös projekt elindítását javasoltuk az itthon széles körben nem alkalmazott és emiatt nem is ismert XBRL átállás előkészítésének az elősegítésére. Az MNB a határidőt illetően félév haladékot és a lépcsőzetes bevezetést kezelhetőnek tartja és arra is nyitott, hogy a jövő évben egyeztetést kezdjen a részletekről.

VII. Pénzforgalom

A bankszámla irányelv (PAD³) bevezetése

A bankszámla irányelv alapszámlára és bankváltásra vonatkozó implementálási határideje 2016. szeptember közepe volt, de a jelentős felkészülési időt és banki fejlesztést igénylő szabályozás csak augusztus végén jelent meg. (Sürgős jelzésünkre a jogalkotó az alkalmazási határidőket október közepére/végére módosította.) A kormányrendeletek megjelenését követően a Bankszövetség tagjai részére a témafelelős Nemzetgazdasági Minisztérium szakértőinek bevonásával több konzultációt szervezett, illetve a még nyitva maradt kérdésekről állásfoglalást kért a tárcától.

Az alapszámla és a bankváltás területén - más uniós tagországokhoz hasonlóan - már évek óta létezett bankszövetségi önszabályozás. Ezeket a duplikáció elkerülése érdekében a Bankszövetség Elnöksége a rendeletek hatályba lépéséhez igazodóan visszavonta.

³Payment Accounts Directive

Az irányelv bevezetése témakörönként eltérő módon valósult/valósul meg:

- Az alapszámlára vonatkozó jogszabályt 2016. október közepétől kellett a bankoknak alkalmazni, ami a rövid felkészülési határidő miatt feszített munkát igényelt, de a bevezetést követően viszonylag kevés, a végrehajtást akadályozó kérdés merült fel.
- A bankszámla-váltási rendelet 2016. október végi alkalmazásához - az alapszámlához hasonló okok miatt - szintén nem volt megfelelő felkészülési idő és még a bevezetést követően is számos jelentős kérdést kellett tisztázni. Alapvető fontosságú volt, hogy a bankok között az ügyfelekről átadott adatokat, információkat minden érdekelt egységesen értelmezze. A megvalósítást meghatározta a GIRO Zrt. vállalása, hogy, szabványosított üzenetekkel segíti a bankváltás lényegét jelentő bankközi adatáramlást. Egy banki és GIRO szakértőkből álló munkacsoport kidolgozta a bankszámlaváltás alapnyomtatványát, a váltást kérő ügyfél által kitöltendő Számlaváltási Meghatalmazást, valamint a jogszabályban előírt egyéb - a bank és az ügyfél közti kommunikációt szolgáló - dokumentumokat. Ezek az elemek nagyban segítették a bankváltási folyamat szervezettebbé tételét.
- A bankszámladíjak összehasonlítására vonatkozó szabályozást megalapozó EBA útmutatót 2016 decemberéig kellett véleményezni, ám bevezetése valószínűleg 2017 végére tolódik. A Bankszövetség Bankszámla munkacsoportja több ülésen elemezte az uniós javaslatot és az így kialakított véleményt - amely a használhatóságot segítő nemzeti mozgástér jelentőségét emelte ki - megküldte az EBA-nak.

Felkészülés az új pénzforgalmi irányelv (PSD2) bevezetésére

2016 januárjában megjelent az EU új Pénzforgalmi irányelve (PSD2⁴), amelyet a tagországoknak legkésőbb 2018 januárjától kell alkalmazni.

Míg a korábbi irányelvnek (PSD1) egyik legfőbb eleme a pénzforgalmi intézmény jogszabályba emelése volt (azért, hogy a bankok valós pénzforgalmi versenytársat kapjanak), addig a PSD2 az úgy nevezett harmadik fél szolgáltatót (TPP⁵) emelte be az irányelvbe, azért, hogy a bankok az e-kereskedelem terén versenytársat kapjanak, s kikényszerítsék a bankok digitális világba való erősebb bekapcsolódását.

A TPP-k a számlavezető bank, az e-kereskedő és az ügyfél közé ékelődve gyorsítják fel vásárlási/fizetési folyamatokat, de ennek során hozzájuthatnak a bank-ügyfél kapcsolat egyik legkényesebb eleméhez, a hitelességet biztosító azonosítókhoz. Az irányelv nem ad megoldást erre - a visszaélés veszélyét hordozó - problémára, a részletek kidolgozása az Európai Bankhatóságot (EBA) feladata.

Az EBA 2016 folyamán először egy konzultációs anyagban kérte ki az érintett uniós felek véleményét a kérdés kezelési módjáról, majd a beérkezett válaszokat feldolgozva közzétette a megoldási javaslatokat tartalmazó szabványtervezetét. (Ez alapvetően a szigorú - három elemű - ügyfél-azonosításra, valamint a bank és a TPP közötti kommunikációs szabványokra terjedt ki.)

Az első EBA konzultációs anyag a Pénzforgalmi munkacsoportban került feldolgozásra, amelyhez az Európai Bankföderáció összegző anyaga is segítségül szolgált. Az EBA szabványokat tartalmazó tervezetet az MNB bevonásával tartott széleskörű konzultáción, illetve az érintett munkacsoportok szakértőinek részvételével elemeztük. Az EBA-nak megküldött bankszövetségi véleményben többek között kiemeltük, hogy:

- Az engedélyezési eljárás során a felügyeletnek nem csak jogszabályi megfelelést vizsgálnak, hanem éles - akkreditált szakértő cégek által végzett - teszteknek is vessék alá a TPP szolgáltatásra jelentkezőt, amelyek bizonyítják, hogy a TPP-k nem férhetnek hozzá az általuk kezelt adatokhoz.
- Az erős ügyfél hitelesítés fontos vívmánya a PSD2-nek, de mivel ezek az azonosítók az e-kereskedelem során átadásra kerülnek a TPP-khez, felértékelődnek az azonosítók használata

⁴ Payment Services Directive

⁵ Third Party Provider

alóli kivételek. A bankok az ügyfelekre bíznák, hogy mely TPP-ket, milyen összeg erejéig engednek a számlájukhoz hozzáférni.

- A biztonsági követelményekre történő felkészülés keretében szükséges lenne megvizsgálni azt a kérdést is, hogy a banki számlavezető rendszerek TPP-k általi eléréséhez szükséges kapcsoló felület (API⁶) egységes legyen.

A pénzforgalmi munkacsoport egy szakmunkacsoportot hozott létre azzal a feladattal, hogy részletesen dolgozza fel a PSD2-t, s ennek során adjon a banki szakértőknek egy átfogó értékelést az irányelv legfontosabb elemeiről, a felmerülő vitás kérdésekről, s tegyen javaslatot az irányelvet átültető nemzeti hatóságoknak a preferált megoldásokra. A PSD2 szakmunkacsoport 2016-ban számos ülést tartott; írásos beszámolóját 2017-ben készíti el.

2016 végén a Bankszövetség workshopot rendezett, amelyen nemzetközi szakemberek és hazai fin-tech cégek tartottak előadásokat a PSD2 által megnyitott TPP és banki lehetőségekről. A felkészülést segítő a Bankszövetség további workshopokat is tervez a potenciális verseny-, illetve együttműködő társak bevonásával.

A PSD2 bevezetésével a Bankszövetség Elnöksége is foglalkozott: egyrészt jóváhagyta az eddigi munkát, másrészt hangsúlyozta a banki partnerek és ügyfelek megfelelő tájékoztatásának, felkészítésének a jelentőségét.

A közüzemi szolgáltató-váltások csoportos beszedési kezelése

A Kormány új – alapvetően állami – vállalatokat jelölt ki a gáz-, az áram- és a hulladék egyetemes szolgáltatások nyújtására. E szolgáltatások díjfizetése jelentős részben csoportos beszedéssel (CSOB) történt, így alapvető fontosságú volt annak az elkerülése, hogy több millió szolgáltatói/banki ügyfélnek egyedileg kelljen módosítania a CSOB-ot lehetővé tevő banki felhatalmazását.

A Bankszövetség aktívan hozzájárult a CSOB felhatalmazások - az ügyfél közreműködését nem igénylő - átírása jogi hátterének a megteremtéséhez, illetve az átírásokhoz szükséges ügyféladatok bankközi áramlásának a megszervezéséhez. A megoldás érdekében a Bankszövetség részletesen egyeztetett a szolgáltatókkal, illetve számlavezető bankjaikkal, s ezek alapján részletes - a változtatásokat leíró, felelősöket, határidőket megnevező, bankközi üzenetformátumokat rögzítő, teszteket is lehetővé tevő - ütemtervet állított össze, amelyet minden érintett tagbanknak megküldött. Az egyeztetések a Pénzforgalmi munkacsoport folyamatos felügyelete mellett és szakértőinek bevonásával történtek.

A kidolgozott ütemtervek alapján az év folyamán gyakorlatilag probléma nélkül bonyolódott le az E.ON-FŐGÁZ, a TIGÁZ –FŐGÁZ, ELMŰ/ÉMÁSZ szolgáltató-váltás valamint ezek díjfizetési háttere. Egyedül a hulladék-szolgáltatásnál akadtak problémák, ami a nem kellően tisztázott hatósági szervezeti átalakítás következménye volt.

Bankkártya statisztikák, aktualitások, Bankkártya munkacsoport

○ Bankkártya statisztikák

Az MNB adatai alapján 2016 első 3 negyedében ütemesen folytatódott az elektronikus pénzforgalom bővülése, amelynek keretében elsősorban a fizetési kártyás forgalom emelkedése volt számottevő. Az érintéses fizetési technológia határozott térnyerése egyrészt az érintőkártyák részarányának a kitartó növekedésének köszönhető (a Magyarországon kibocsátott fizetési kártyák száma átlépte a 9 millió darabot, amelynek több mint 60 százaléka alkalmas az érintéses fizetésre), másrészt a terminálok folyamatos fejlesztésének eredményeként a hazai készülékek mintegy három

⁶ Application Programming Interface

negyede vált NFC⁷ képessé. A két hatás együttes következményeként 2016 második felétől a kimutatásokban láthatóvá vált, hogy a fizetési kártyás vásárlásoknak immár stabilan több mint fele érintéssel történik. Az infrastruktúra fejlődése mellett fontos kiemelni, hogy továbbra is dinamikusan nő a hazai fizetési kártyás vásárlási forgalom. A magyarországi elfogadói hálózatban hazai kibocsátású kártyákkal 869 milliárd forint összértékben lebonyolított tranzakciók értéke éves bázison 23 százalékkal emelkedett. Az érintéses fizetések átlagértéke továbbra is lényegesen alacsonyabb a hagyományos tranzakciókéénál (4769, illetve 9034 forint), azaz az új technológia elterjedésével egyre több, elsősorban készpénzes, kis értékű tranzakció kiváltása vált lehetővé.

- *A MIF EU szabályozás implementálása*

Az Európai Parlament és a Tanács által 2015. áprilisban elfogadott EU 2015/751 rendelet - a bankkártya interchange díjak szabályozása mellett számos adminisztratív feladatot rótt az európai bankszекtorra. A szabályozás 2016. június 9-i alkalmazási határidővel előírt rendelkezései mind a kibocsátó bankoktól, mind az elfogadóktól átfogó felkészülést kívántak.

A követendő gyakorlatról több alkalommal konzultáltunk a kártyatársaságokkal, a plastik gyártó cégekkel itthon és régiókban egyaránt. Az MNB a szabályozás implementálásához kötődő elvárásai kialakításánál szakmai érvelésünket számos ponton figyelembe vette.

A kereskedők és a fogyasztók informálása érdekében a bankkártyák fajtájának (credit/debit/prepaid/commercial) a kártyán való (vizuális és elektronikus) megjelenítése a kibocsátók kötelezettségévé vált. A már forgalomban lévő, korábban kibocsátott kártyákon az elektronikus azonosíthatóság biztosítása komoly szakmai kihívást jelentett - mivel ez a forgalomban lévő, közel 9 milliós állomány teljes cseréjét jelentette volna. Az EPC⁸ nemzetközi információival alátámasztottuk, hogy rövidtávon a BIN táblák alkalmazását a nemzetközi szakmai gyakorlat kielégítőnek minősíti.

- *MNB konzultációk*

A MasterCard kártyatársaság Installment - hitel/betéti kártyákhoz kapcsolódó részletfizetési szolgáltatás - termékének magyarországi bevezetésével kapcsolatban átfogó, előzetes szakmai konzultációt kezdeményeztünk az MNB Fogyasztóvédelmi Igazgatóságával. A konzultációt követően az MNB alelnöke levelében rendkívül előremutónak ítélte a bevezetés előtti szakmai egyeztetést. Ugyancsak szabályozói megbeszéléseket folytattunk a MasterCard MoneySend szolgáltatásával, valamint a kártyatiltási díj megfelelő, elvárt alkalmazásával kapcsolatban.

- *Szakmai egyeztetések, előadások*

Tavasszal a Bankkártya munkacsoport vezetése több előadást is tartott a Magyar Ital- és Áruautomata Szövetség (MIÁSZ) taggyűlésén, amelyet a „Cashless megoldás a vending iparágban” címmel rendeztek. A résztvevőknek a bankkártyás fizetés nyújtásának általános tudnivalóit, feltételrendszerét foglaltuk össze.

Az NGM előadóinak részvételével szeptember 7-én workshopot szerveztünk az üzleti kártyákra vonatkozó szabályozási aktualításokról, áttekintve a szélesebb körű üzleti kártya használat ösztönzésének lehetőségeit.

A PSD2 felkészülés kapcsán, hazai és nemzetközi előadókkal és az MNB részvételével szervezett témaindító workshopon a várható változásokról a bankkártyás terület képviselői is tájékoztatást kaptak.

⁷ Near field communication: rövid hatótávú kommunikáció

⁸ European Payments Council: Európai Pénzforgalmi Tanács

Október második felétől folyamatosan részt vettünk az NGM által kezdeményezett és vezetett szakmai konzultációkon a tiltott szerencsejáték tranzakciók pénzforgalmi blokkolásának előkészítése kapcsán.

Az év során a bankkártya munkacsoport tagjai szakmai együttműködés keretében több alkalommal ingyenesen vehettek részt különböző nemzetközi konferenciákon.

- *Csalások (Fraud)*

Az MNB kimutatásai szerint a teljes vásárlási forgalomhoz képest a bankkártyás visszaélési arány a darabszámot tekintve nem éri el a 0,01 százalékot, az értéket nézve pedig a 0,04 százalékot, ami európai szinten is kimagaslóan jónak mondható. A visszaélések továbbra is leginkább - az esetek 79 százalékában - a kártya fizikai jelenlétét nem igénylő (CNP⁹) tranzakciókhoz kapcsolódnak, és elsősorban a határon átnyúló forgalmat érintik.

Május közepén ismét megrendeztük a Fraud Szakmai Napot, ahol az ATM-ek elleni támadások és az eredményes védekezés megoldásai kerültek a fókuszba. Az MNB, az Europol hágai és a Nemzeti Nyomozó Iroda budapesti szakértői mellett ez alkalommal a technológiai szolgáltató cégek is összegezték ismereteiket az eseménymentes ATM hálózat üzemeltetés érdekében.

Október utolsó hetében csatlakoztunk az EUROPOL kiberbűnözés elleni nemzetközi kampányához. Ennek során felhívtuk a figyelmet az elektronikus csatornákon - kiemelten a mobil környezetben - fenyegető különféle veszélyekre és csalási típusokra. A bankkártyás csalásmegelőzésben néhány „innovátor” bank gyakorlatában hazánkban is megjelent az úgy nevezett geoblocking, azaz a forgalomban lévő kártyák használati szokások szerinti földrajzi korlátozása, amely megoldás Európa számos területén a fraud károk jelentős visszaszorulását eredményezte.

A Belügyminisztérium Nemzetközi Oktatási Központjával tovább folytattuk a Cyber Crime Kabinet és Labor kialakítását, és képzéseit. Ugyancsak tovább haladtunk az OF2CEN nemzetközi program előkészítésével, amely reményeink szerint a jövőben hatékony platformot nyújt majd a megelőzéshez.

A bankjegycsere fejleményei

Az új bankjegysorozat második tagjaként (a tízezer forintos után) a húszezer forintos bankjegy 2015. decemberben került forgalomba, s 2016. során problémamentesen, fokozatosan történt a régi bankjegyek kivonása és újakkal való cseréje. A kivonás ütemezése ugyanakkor szakmai vitához vezetett az év elején. A banki szakértők többsége a fokozatos - visszaforgatást is engedő - csere és a lehető legtávolabbi (2016. év végi) kivonási időpont mellett érvelt, amit a forgalom jelentős készpénzigénye is indokolt. A jegybank úgy döntött, hogy elfogadja a bankok év végi kivonási határnap melletti érveit, de 2016. májusától minden készpénzpiaci szereplőre bevezette a régi húszezres visszaforgatási tilalmát.

Ehhez képest meglepetésként érte a bankokat is, hogy a jegybank - nem sokkal az év vége előtt - bejelentette a húszezres kivonásának egy évvel történő meghosszabbítását. Az új helyzet elemzésére a Készpénz munkacsoport rendkívüli ülést tartott, amelyre meghívta az MNB Készpénz-logisztikai Területének vezetését. A konzultáción a jegybank képviselői elmondták, hogy - bár sikerként értékelhető, hogy 1 év alatt az új húszezres bankjegyek aránya 80% lett, de - még mindig jelentősnek ítélik a forgalomban lévő régi húszezres bankjegy állományt, s prioritása van ezen állomány fokozatos, természetes ütemű kivonásának.

Ennek megfelelően a bankok számára továbbra is ingyenes az új húszezres felvétele, illetve a régi bankjegy jegybanki befizetése, valamint a visszaforgatási tilalom is hatályban marad. A munkacsoport tagjai tudomásul vették a jegybanki álláspontot, ugyanakkor jelezték, hogy a régi húszezres bankjegyek újra való átváltását adott esetben nem fogják automatikusan és ingyenesen végrehajtani, mivel egy-egy nagyobb összegű csere felboríthatja az adott fiók készpénzgazdálkodását.

⁹ Card Not Present

A SEPA végdátum rendelet: felkészülés és végrehajtás

A SEPA munkabizottság és a Pénzforgalmi munkacsoport szakértői a rendelet súlyának megfelelően, proaktívan, már 2015 őszén megkezdtek a felkészülést az euró fizetésekre megállapított követelményrendszerre, amelynek eredményeként 2016. október 31-ig minden tagbankunk befejezte a közös szabályokra és azonos szabványokra történő átállást. A sikeres migrációt a munkacsoportok együttműködésén, a jó időben megkezdett felkészülésen túl az MBSZ által kidolgozott szakmai és kommunikációs támogató terv tette lehetővé. Ennek keretében mind elvi mind gyakorlati szempontból feldolgoztuk a rendelet követelményrendszerét, amiről *Tájékoztató füzetet* tettünk közzé. Kidolgoztuk a felkészülési folyamat kommunikációs elemeit, így a folyamat kérdőíves nyomon kísérését, és a széles nagyközönség, illetve a vállalatok megfelelő felvilágosítását és tájékoztatását. Az elektronikus és nyomtatott sajtóban cikkeket jelentettünk meg, amelyek a SEPA-tudatosság elmélyítését célozták, és segítették a vállalkozások felkészülését a *kötegelte megbízásaik* kezelése területén, ezen túl ismertettük a lakosságot érintő változásokat és könnyítéseket. A felkészülést támogató tervünk - például a felkészülés folyamatát lekövető kérdőívek - kialakításakor tekintettel voltunk azokra az MNB kérésekre is, amelyek az EKB számára történő beszámolást segítették. A felkészülés néhány pénzforgalmi szolgáltató esetében azzal járt, hogy csatlakozott az EPC által üzemeltetett valamelyik - jellemzően az átutalási - fizetési modellhez az MBSZ által működtetett NASO¹⁰ támogatása révén.

Az EPC-t és a SEPA-t érintő további fontosabb események

Az Európai Pénzforgalmi Tanács 2014-es szervezeti és irányítási átalakulását követően első kétéves ciklusát zárta le 2016 végén. Az átalakult szervezet tevékenységét két modulra osztva fejti ki; az első modulba kerültek azok a tevékenységek, amelyek a már létező fizetési modellek működésével, karbantartásával, a felmerülő ügyfél igények felmérésével, összegyűjtésével, a panaszok kezelésével, illetve a felhasználók közötti vitás kérdések intézésével foglalkozik. Ennek irányítását önálló testület, az úgy nevezett *Scheme Management Board* látja el. A második modul munkacsoportjai a különféle fizetési módokhoz köthető innovációkkal foglalkoznak. A második modul tevékenységébe beletartozik, hogy nem csak az első modul, hanem külső, szervezetek, első sorban az ERPB¹¹ és az ECSG¹² által kezdeményezett konkrét fejlesztési feladatok megoldásával foglalkozik. Ennek a két szervezetnek az EPC maga is tagja. Még 2015-ben a legjelentősebb felkérés az ERPB-től érkezett az EPC-hez; a 2008 óta működő SEPA átutalási modell bázisán 2016 végére dolgozza ki az *azonnali euró fizetések modelljét* (*SCT Instant Credit Transfer Scheme: SCT Inst*).

Az elmúlt év a SEPA végdátum rendelet okán rendkívüli jelentőséggel bírt az egységes euró pénzforgalmi térség kialakulásában, mivel az euró zónán kívüli tagállamoknak is be kellett fejezniük euró fizetéseik (átutalások és beszedések) tekintetében a közös összeurópai szabályokra és szabványokra történő átállást. Ennek az egységesülési folyamatnak némiképp ellene hatott az, hogy több tagállam hazai fizetőeszköze és pénzforgalma vonatkozásában önállóan, *azonnali fizetési rendszert* hozott létre. Így például az Egyesült Királyság, Dánia, Lengyelország és Magyarország is elindította ilyen irányú fejlesztését. Ezek a tagállami kezdeményezések az európai szabályozók szemében veszélyeztethetik a SEPA fejlődését, mivel a pénzforgalmi piac szétaprózódásához vezethetnek, ezért az ERPB irányításával, az EPC bevonásával és a SEPA átutalási modell felhasználásával ösztönözték egy egységes euró alapú azonnali fizetési modell kidolgozását és mielőbbi működésbe állítását. Az EPC 2016 novemberére kidolgozta az *SCT Instant modelljét*, amely ellentétben az átutalási- és beszedési modelljeivel, nem bír kötelező jelleggel. A résztvevő pénzforgalmi szolgáltatók csak fogadói oldalon is részt vehetnek a modellben, amely 34 államban (28

¹⁰ National Adherence Support Organisation

¹¹ Euro Retail Payments Board: a kis értékű euró fizetések testülete

¹² European Card Stakeholder Group

EU tagállam, valamint Izland, Norvégia, Liechtenstein, Svájc Monaco és San Marino) lesz elérhető. Egyszerű csatlakozást tesz lehetővé mindazoknak a szolgáltatóknak, amelyek az átutalási modellnek tagjai. Egyedi tranzakciós szinten 15 ezer euró *tíz másodpercen* belüli átutalását teszi lehetővé a fizető fél és a kedvezményezett fizetési számlái között. Ezek az induló paraméterek sem kőbevésettek; bilaterálisan vagy akár multilaterálisan a modell tagok ennél magasabb összegben és rövidebb teljesítési időben is megállapodhatnak. A tíz másodperces teljesítési idő azt jelenti, hogy a szóban forgó összeg ennyi idő alatt a kedvezményezett számláján jóváírásra kerül; és a kedvezményezett bankja értesíti a fizető fél bankját vagy arról, hogy az összeget a kedvezményezett rendelkezésére bocsátotta vagy, hogy visszautasítja a tranzakciót. A modellhez csatlakozó szolgáltatóknak technikailag képesnek kell lenniük az azonnali átutalások feldolgozására a nap minden órájában, a hét minden napján az egész évben tekintet nélkül a munkaszüneti és ünnepnapokra. A működését 2017. november 21-én megkezdő SCT Instant fizetési modellhez - ugyanúgy, mint a többi fizetési modellhez - a NASO-k révén csatlakozhatnak a pénzforgalmi szolgáltatók.

A fentiekén túl az EPC munkacsoportjai a kártyás fizetések szabványosítási kérdéseivel, az új Pénzforgalmi Irányelvvel (PSD2), az abban nevesített új pénzforgalmi szolgáltatásokkal és szolgáltatókkal foglalkoztak, külön hangsúlyt fektetve a kapcsolódó EBA szabályozási technikai sztenderdre (RTS¹³), az abban megfogalmazott ügyfél azonosítási módszer követelményeire és a pénzforgalmi szolgáltatók közti biztonsági előírásokra.

Az EPC elnöksége októberi stratégiai ülésén elkötelezte magát az ún. „EPC+” gondolata mellett, ami azt jelenti, hogy a szervezet proaktívan és előrelátóan kíván részt venni az európai pénzforgalom digitalizációjában és technikai fejlesztésében.

Előkészületek az azonnali fizetési rendszer hazai bevezetésére

A pénzforgalom fejlesztésének újabb szakaszát vezette be a *„Dimenzióváltás a pénzforgalomban - Az azonnali fizetési szolgáltatás megvalósításának lehetőségei Magyarországon”* címen kidolgozott jegybanki koncepció, amit Pénzügyi Stabilitási Tanács (PST) jóváhagyását követően szakmai konzultációra bocsátottak. Az MNB felkérte a MBSZ-t, hogy tagságával aktívan vegyen részt az azonnali fizetési rendszer létrehozását célzó munkában, mindenekelőtt azoknak a jegybanki szakmai fórumoknak és konzultációknak a megszervezésében, amelyek keretében az alkalmazott modellt kialakítják, majd megvalósítják. Ennek megfelelően a bankok részt vettek az MNB által szervezett fórumokon és az MBSZ témában illetékes munkacsoportjai konzultáltak a jegybanki szakértőkkel. Az MNB a koncepcióhoz kapcsolódó kérdéseit írásban is feltette a bankoknak és a megvalósításra kerülő induló modellről kétoldalú egyeztetéseket is folytatott. A működési modellről a PST a banki vélemények figyelembe vételével döntött. Az azonnali fizetési rendszer keretében - a legfejlettebb informatikai és kommunikációs megoldások révén - a fizetési helyzetek széles körében, az év minden napján, éjjel-nappal, akár 10 millió forint értékhatárig, néhány másodperc alatt lehetséges lesz átutalások lebonyolítása. A küldéstől számított öt másodpercen belül a szóban forgó összeg a kedvezményezett fizetési számláján jóváírásra kerül, azzal szabadon rendelkezhet. A számlaszámok használata mellett lehetőség lesz másodlagos számlaazonosítók, (például a címzett telefonszámának, e-mail címének) ismeretében is tranzakciót kezdeményezni.

2017-ben az MNB koordinálásával *országos pénzügyi infrastruktúra modernizálási projekt* indul, amelynek keretében minden érintettnek végre kell hajtania a szükséges fejlesztéseket, hogy az azonnali fizetési szolgáltatás legkésőbb 2019 második félévében elérhetővé váljon a felhasználók részére.

¹³ Regulatory Technical Standard: szabályozási technikai sztenderd

A SWIFT nemzeti felhasználói és tulajdonosi csoport (UMG¹⁴) feladatainak átvétele és egyéb SWIFT események

A SEPA-val kapcsolatos feladatok 2014-es átvétele után 2016 nyarán a Bankszövetség pénzforgalommal kapcsolatos tevékenységi köre újabb feladattal bővült: a SWIFT Nemzeti Tulajdonosi és Felhasználói Csoport felkérésére a jövőben az MBSZ látja el az UMG-vel kapcsolatos irányítási, szervezési, tájékoztatási, a SWIFT szervezetében történő képviselettel és kapcsolattartással járó feladatokat. A döntés nyomán megalakult bankszövetségi munkacsoport általában évi két ülést tart, amelyek célja a SWIFT új szolgáltatásainak, alkalmazandó üzenetszabványainak és eszközeinek bemutatása, az újdonságokkal kapcsolatos oktatási lehetőségek ismertetése valamint a SWIFT a biztonságos és megbízható működésével kapcsolatos információk megosztása. A SWIFT országfelelőse előadásában a SWIFT működését érintő szabályozási változásokra, azok mindennapi működésbe való beépítésére helyezte a hangsúlyt.

A 2016-ban a Sibos¹⁵-t Genfben, „Transforming the Landscape” címmel rendezték. Az erős változást érzékeltető cím alapvetően négy szempontból mutatta be azokat a - *digitalizáció*, a különféle *innovációk* és a *pénzügyi bűnözés* (cybercrime) okozta - kihívásokat, illetve a kihívások versenyre gyakorolt rendkívül erős hatásait, amelyekre a „hivatalos” pénzügyi világ szereplőinek reagálnia kell. A négy aspektust a banki szolgáltatások, a szabályoknak való megfelelés, a banki szolgáltatások kultúrája és az értékpapírok területe jelentette, amelyek mindegyike egy-egy nap fő témáját is adta. A négy témakör közül - az olyan innovációk mellett, mint például a blockchain és a hozzá szervesen kapcsolódó distributed ledger technológia; az azonnali fizetési rendszerek terjedése; a mobiltelefonos bank(fiók)rendszert kiváltó hatása a nagy területű, egyéb infrastruktúrát nélkülöző régiókban - a *kiberbűnözés megakadályozása és kezelése volt a leghangsúlyosabb*. A SWIFT kidolgozta és meghirdette ügyfél biztonsági programját (CSP¹⁶), amelynek végrehajtására a SWIFT vezérigazgatója és biztonsági vezetője hívta fel minden tagját és felhasználóját.

VIII. Adózás, számvitel

Az adó jogszabályok hitelintézeteket érintő változásai

Hitelintézeti szempontból meghatározó, hogy 2016-ban több pontban *változott a banki különadó szabálya (2006. évi LIX. törvény)*: kivezették a hitelintézeti járadékot; módosult a banki különadó kulcsa (50 milliárd korrigált mérlegfőösszeg felett 0,21% 2017-ben és 2018-ban, az 50 milliárd forint alatt továbbra is 0,15%); a különadó alapja már nem a 2009 évi mérlegfőösszeghez kötött, hanem 2017-től az adóévet megelőző második adóévi beszámoló adataira épül. Speciális szabályként - a *befektetési szolgáltatási tevékenységre kivetett különadó* tétel mellett - megjelent egy újabb, a *pénzügyi lízing tevékenység utáni különadó* elem is. A két adó a mérlegfőösszeg alapú különadóhoz nem igazán illeszthető, és alkalmazásuk során sok a bizonytalanság. A lízingkülönadó kapcsán többek között problémát okoz a lízingtevékenység eredményének a kiszámítása, mivel a lízingkövetelések a hitelintézetnél (a pénzügyi vállalkozásoktól eltérően) a mögöttük álló forrásokkal közvetlenül nem összekapcsolhatók, hiszen a bankokban különböző betétek, felvett hitelek vagy kibocsátott értékpapírok állhatnak forrásként, és a ráfordítások megállapítása több allokációs módszer alkalmazásával is lehetséges. Kérdést vet fel annak a jogszabályi feltételnek a gyakorlatban történő megvalósítása is, hogy a lízingtevékenységre számított különadót milyen módszerrel lehet a banki különadónál figyelembe venni. A befektetési szolgáltatási különadó adóalapja pontosan nem meghatározható, mivel a jogszabály a befektetési vállalkozásokra (és nem a speciálisan a hitelintézetekre) vonatkozó számviteli rendeletre hivatkozik.

¹⁴ UMG: User and Member Group

¹⁵ A pénzügyi szolgáltatások SWIFT által szervezett, évente megrendezett legfontosabb világeseménye

¹⁶ CSP: Customer Security Programme

2016-ban az IFRS áttéréssel összefüggő adózási szabályok kiigazítása is folyamatban volt alapvetően a társasági adó és a helyi iparüzési adó kötelezettség szabályait érintően. A Bankszövetség Adómunkacsoportja több alkalommal egyeztetett és több részletes, a hatásokat is bemutató javaslatot is készített a szabályok egyértelművé tétele, alkalmazhatóságuk javítása érdekében. Kezdeményeztük, hogy az adó-megállapítás az IFRS szerinti, egyedi (nem konszolidált) adatokon alapuló, MNB által folyamatosan kontrollált, és a szektor számára egységes FINREP eredmény-kimutatásra épüljön, de a szabályozók ezt nem támogatták. Helyette a már kihirdetett, de még nem hatályos törvény előírásait finomították. Az IFRS-re áttérők számára adózási szempontból fontos követelmény, hogy amennyiben az intézmény feltételes adó-megállapítás iránti kérelmet nyújt be, akkor a kérelméhez a jövőben csatolnia kell a Magyar Könyvvizsgálói Kamarának a számviteli elszámolás minősítésére vonatkozó szakértői véleményét.

Az év végén kihirdetett, további fontos változás, hogy 2017-ben a társasági adó kulcsa a jelenlegi kétkulcsosról (2016-ban 500 millió HUF adóalapig 10%, felette 19%), egységesen 9%-ra csökken. A bért terhelő szociális hozzájárulási adó mértéke 2017-re 27%-ról 22%-ra, majd 2018-ra további 2 százalékponttal 20%-ra mérséklődik, és az egyéb típusú jövedelmeket terhelő egészségügyi hozzájárulás felső 27%-os kulcsa ugyancsak 22%-ra csökken.

Az ügyfelek szempontjából előnyös, hogy a kedvezményes adózású tartós befektetési szerződések esetében – az MBSZ kezdeményezésére - 2017-től lehetővé válik, hogy a magánszemélyek az öt éves lekötési időszakot követően lejáró megtakarításnak ne csak a teljes összegét, hanem annak egy részét is tovább vihessék kedvezményes adófeltétel mellett, a részösszeget pedig adómentesen kivehessék. 2017-től a kamatjövedelmekre kivetett 6%-os egészségügyi hozzájárulás (EHO) is megszűnik.

Az értékpapírokban tartott megtakarításokat érinti, hogy az ugyancsak kedvező adózással bíró ellenőrzött tőkepiaci ügyletekről, az ilyen terméket kezelő hitelintézetnek, illetve befektetési vállalkozásnak az eddiginél korábban és lényegesen részletesebb adatszolgáltatást kell adniuk az adóhatóság felé. Az adatszolgáltatás már a 2017 elején teljesítendő és a 2016 évi értékpapírmozgásokra is vonatkozik.

Az adóhatóságok közötti kötelező adóadat cserét (EU CRS/DAC2) érintően is változtak a törvényi előírások egyrészt a gyakorlatban felmerült pontosító javaslatok, másrészt az EU DAC3 hazai átvétele miatt. Az európai közösségen belül, illetve a megtakarítási irányelvhez (EU SD¹⁷) csatlakozó államok között alkalmazott gyakorlatot hatálytalanították az EU CRS/DAC szabályok életbeléptetése miatt. Következésképpen 2016. szeptember 1-től a hazai kifizetőnek a kamatjövedelmek esetén a korábban ebbe a körbe tartozó külföldi ügyfeleknél lényegében a kettős adóegyezmények szerinti szabályt kell alkalmaznia, ami új eljárások kialakítását teszi szükségessé a hitelintézeteknél.

2016-ban a Bankszövetség Adómunkacsoportja a jogszabályi változtatások kezdeményezésében és a tervezetek véleményezésében továbbra is aktívan részt vett és több alkalommal tárgyalt az illetékes szabályozókkal. Eredménynek tartjuk, hogy az elszámolási törvényhez kapcsolódó adó-visszatérítést érintő szabályt sikerült az MNB által elfogadott számításoknak és az alkalmazott gyakorlatnak megfelelően pontosítani.

Az IFRS áttérés fejleményei

A kötelező IFRS áttérésre vonatkozó hazai előírások finomítása a számviteli szabályokat érintően is folytatódott. A hitelintézetek és a velük egyenértékű prudenciális szabályozás alá eső pénzügyi vállalkozások számára az egyedi elszámolásoknál kötelező IFRS áttérés dátuma a korábbi 2017.

¹⁷ EU Savings Directive

január 1 helyett egy évvel későbbre, 2018. január 1-re tolódott, úgy, hogy a bevezetés saját döntés szerint 2017. január 1-re előrehozható.

Az előrehozott áttérés feltétele, hogy a felkészültséget könyvvizsgálóval igazoltatni kell és az erről szóló jelentést legkésőbb az áttérés napja előtt 90 nappal az MNB-hez és a Nemzeti Adó- és Vámhivatalhoz is be kell nyújtani. A könyvvizsgálónak ellenőriznie kell, hogy a hitelintézet alkalmaz-e IFRS minősítéssel rendelkező szakembert, kidolgozta-e az IFRS szerinti számviteli politikáját, illetve rendelkezésre állnak-e az IFRS 1 standard szerinti - az áttérés első éve előtti üzleti évre vonatkozó - összehasonlító adatok. A döntésre befolyással van és külön kihívást jelent, hogy az IFRS-en belül a pénzügyi instrumentumokat érintő IAS 39-es szabványt 2018-tól felváltja az új szemléletű IFRS 9. Tanácsadói vélemény szerint azonban pusztán az IFRS 9 miatt nem javasolt az áttérést 2018-ra halasztani.

A 2016 végén egy újabb törvénymódosítással a Parlament arról rendelkezett, hogy az MNB és a NAV felé 2016. szeptember 30-ig bejelentkezett hitelintézetek 2016. december 15-ig visszavonhatják a 2017-es opciós IFRS áttérésre vonatkozó bejelentésüket.

A kötelező áttérés 1 évvel történt elhalasztása több intézménynek könnyebbséget jelentett, de maradtak olyanok is, akik a 2017-es bevezetés mellett döntöttek. Az MNB-től kapott információ szerint 2017-re a 120 egyedi szinten pénzügyi beszámolót készítő hitelintézet (beleértve a részvénytársasági formában működőket, a nemzetközi bankcsoportok fióktelepeit és a szövetkezeti hitelintézeteket) közül 14 hitelintézet cserélte le hazai számviteli rendszerét az IFRS szerinti módszertanra.

Az IFRS áttérés átfogó változtatást jelent a banki működés egésze szempontjából, a számviteli megfelelésen túl figyelembe kell venni az adózás, és a jegybanknak rendszeresen készített jelentések szempontjait is. Az áttérés elősegítésére 2016 tavaszán a Bankszövetség szakmai találkozót szervezett a tagbankok számviteli, adózási és adatszolgáltatási szakemberei számára, a PricewaterhouseCoopers tanácsadójának a közreműködésével. A konzultációra az MNB szabályozói, felügyeleti és statisztikai területének képviselőit is meghívtuk.

A hitelintézeti könyvvezetést előíró 250/2000. számú kormányrendelet 2017-től ugyancsak módosult; az év közbeni IFRS áttéréssel is összefüggő törvényi változtatások, továbbá a prudenciális követelményekhez kapcsolódóan megjelenő, a nem teljesítő kitettségre és az átstrukturált követelésekre vonatkozó 39/2016 számú MNB rendelet szabályainak követése miatt. Az MNB új rendelete az európai egységes-szabálykönyvre épül. Az MNB rendeletből következően 2017-től a hitelintézeteknek (akár a hazai számviteli szabályokat akár az IFRS-t alkalmazzák) nem kell a követelések/kihelyezések minősítésekor az eddigi öt minősítési kategóriát (problémamentes, külön figyelendő, átlag alatti, kétes, rossz) alkalmazni, és a kategóriákhoz kapcsolt értékvesztési arányokat is eltörölték.

IX. Bankszövetségi fejlemények

A 2016 évi Testületi Ülés

A Magyar Bankszövetség éves rendes Testületi Ülésére 2016. április 8-án került sor. Az Ülés szakmai megnyitó részén a tagintézmények vezetői mellett részt vett és beszédet tartott Varga Mihály Nemzetgazdasági Miniszter, valamint a Magyar Nemzeti Bank alelnökei is jelen voltak. A hagyományos gazdálkodási és költségvetési beszámolók és tervek - a törvényi előírásoknak megfelelően - immár a Felügyelő Bizottság elnöki jelentésével is kiegészültek. 2016-ban első alkalommal – de a tervek szerint hagyományteremtő módon – a Testület bankszövetségi kommuniké, állásfoglalás kiadásáról is döntött. A sajtó és közvélemény számára publikált anyag nyomatékosan felhívta a figyelmet arra, hogy a válság utáni időszakban a pénzügyi rendszerbe vetett bizalom visszaállítása kulcsfontosságú feladat. Összegezte, hogy az ágazat aktuális bevételei a rendkívül alacsony kamatkörnyezetben folyamatosan csökkennek, miközben az ágazati adóterhelése kiugróan magas. Mindezek következményeként a hazánkban működő bankok jövedelmezősége nem éri el a

nemzetközileg elvárt minimum szintet. A magyar bankszektor vezetői bíznak a magyar gazdaság kiegyensúlyozott fejlődésében, amelyet megfelelő szabályozói és társadalmi környezetben tudnak még aktívabb szerepvállalással elősegíteni. A kommunikáció kitekintést nyújtott az európai banki eseményekre, így a pénzügyi piacok változásaira, valamint az egységes szabályozásra, amely új versenyhelyzetet hoz.

A 2016. évi Testületi Ülésen hagyományosan, immár ötödik alkalommal került sor Magyar Bankszövetség Aranykaptár díjainak átadására azoknak a tagintézeti munkatársaknak, akik jelentős mértékben járultak hozzá a bankszektor működéséhez és fejlődéséhez. 2016-ban a Magyar Bankszövetség Aranykaptár Díjában részesült:

dr. Baki József (FHB Bank) - az adatvédelem és a banktitok-szabályozás alkalmazása,

dr. Csere Bálint (OTP Bank) - az elszámolás és a magáncsőd hitelintézeti megfelelésének kialakítása,

Horváth-Szladek Zoltán (Erste Bank) - a magáncsőd és végrehajtási rendeletei kidolgozásának támogatása,

Kárpáti Gabriella (Eximbank) - az EXIM munkacsoport szakmai irányítása,

Tódor Péter (Budapest Bank) - a hitelek forintosításának gyakorlati előkészítése,

dr. Toma Vanda (CIB Bank) - az elszámolási jogszabályok gyakorlati megvalósítása területén végzett kiemelkedő munkájáért.

Pénz7: Összefoglaló a 2016-os projekthét megvalósításáról, felkészülés 2017-re

A Pénz7 2016-os tavaszi eseményműsoráról kutatásokon keresztül kértünk résztvevői visszajelzéseket. A 788 iskolában, mintegy 1000 pedagógus részvételével, 100 ezer diákhoz eljuttatott, 200 banki önkéntes által támogatott program a visszamérések alapján kiemelkedően sikeres volt (98% átlagos elégedettség, 95% tartotta kiválónak, jónak a témaválasztást, a programokkal és a szervezéssel 90% felett voltak elégedettek). A pedagógusok és az önkéntes pénzügyi szakértők saját megítélésük szerint is nagyszerűen tudtak együttműködni annak érdekében, hogy a diákok számára kézzelfoghatóvá és érthetővé tegyék a pénzügyi ismereteket. A kedvező visszajelzésekre alapozva, és beépítve az eddigi tapasztalatot kezdtük meg 2016 nyarán – Elnökségi támogatás birtokában – az előkészületeket a 2017-es Pénz7-re, az European Money Week projekt magyar résztvevőjeként.

A projektben együttműködő szakmai partnerek köre - Pénziránytű Alapítvány/MNB, EMMI, JAM - ugyancsak sikeresnek ítélték a programot, így közösen kezdtük meg a felkészülést. Az EMMI – a Pénz7 programot az országos tanrendbe beemelve - „A pénzügyi tudatosság és gazdálkodás hete” címmel, a 2017. március 6. és 10. közötti időtávra hirdette meg az eseményt.

A tematika 2017-ben kibővült a vállalkozásfejlesztési ismeretekkel, így a Nemzetgazdasági Minisztérium társszervezőként kapcsolódott a programba, amellyel, hogy Varga Mihály miniszter rendszeres önkéntes óraadó is a Pénz7-en.

Az MBSZ tagintézményei több száz önkéntes pénzügyi szakértő biztosításával, és a témahetet még érdekesebbé tevő, játékos programelemekkel csatlakoznak a Pénz7 programsorozathoz. A program elnökségi szponzora: Hegedüs Éva, elnökségi tag.

A BankAdat-tal kapcsolatos GVH eljárás

A Gazdasági Versenyhivatal a BankAdat adatbázis kapcsán feltételezett tiltott megállapodás ügyében, 2012 áprilisában indított eljárásában a Versenytanács 2016. első napjaiban a Magyar Bankszövetséget és a Nemzetközi Bankárképző Központot közvetlenül elmarasztaló határozatot hozott. A határozat a Magyar Bankszövetséget 4 milliárd forint - húsz havi egyenlő részletekben történő - megfizetésére kötelezte. A határozat az adatbázisban résztvevő bankokat is nevesítette, és előre bocsátotta, hogy az esetlegesen be nem fizetett és be nem hajtható bírság megfizetésére a nevesített bankokat egyetemlegesen, külön végzésben kívánja kötelezni.

A Bankszövetség a határozat felülvizsgálatát, illetve a bírság végrehajtásának a felfüggesztését kérte az ügyben illetékes Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságtól. A bírság végrehajtásának a

felfüggesztését a bíróság jogerősen elutasította. A Versenytanács határozatával szembeni keresetet az eljárásban nevesített bankok is benyújtották. A kérelmeket a bíróság egy ügyszám alatt egyesítette, azaz az ügyet egy eljárásban tárgyalja. Az eredetileg szeptemberre kitűzött felülvizsgálati eljárás december első napjaiban kezdődött meg a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon.

Kommunikációs statisztika és aktualitások

A 2016-os év kommunikációs szempontból továbbra is aktív, sok témát adó időszak volt, ugyanakkor az előző évek kiugróan magas sajtóérdeklődése az átlagos szintre finomodott. Statisztikáink szerint az év során az online sajtóban 1971 alkalommal szerepeltünk, ezt követte a nyomtatott megjelenések száma (690), és az elektronikus médiumokban való szereplés, hozzávetőleg 530 esetben. Összességében az év során a Magyar Bankszövetség mintegy 3200 megjelenéssel, említéssel szerepelt a magyarországi médiumokban megismertetve a szektor szakmai álláspontjait a sajtóval és a közvéleménnyel.

Az év egyik, mindvégig hangsúlyos banki kommunikációs témája a Versenytanács BankAdatra vonatkozó elmarasztaló döntése volt. A kiszabott bírsággal kapcsolatban két sajtóközleményben is hangsúlyoztuk, hogy a Magyar Bankszövetség a döntésből eredő kötelezettségeinek eleget tesz, de a határozatot és a büntetést elfogadhatatlannak tartja, és él a hazai és a nemzetközi jogorvoslati lehetőségekkel. A családi otthonteremtési kedvezmények feltételeit szintén folyamatos, kiemelt sajtófigyelem kísérte. A Bankszövetség kommunikációjában fokozott figyelmet fordítottunk a márciusi „Pénz7” programsorozatra, amely egyre több résztvevőt vonzott és növekvő érdeklődésre tartott számot. A programról a sajtó részvételével tartott nyitóeseményen kívül két sajtóközleménnyel, illetve számos egyéb megjelenéssel is hírt adtunk.

A Testületi Ülést követően a szektor álláspontjait egy összegző „kommuniké”-ben foglaltuk össze.

A jelentősebb, kiemelt aktualitásokról sajtóanyagok publikálásán keresztül tájékoztattuk a közvéleményt. Főbb témáink a következők voltak: a Brexit bankszektorra érintő hatása, állásfoglalás az NHP emelés kapcsán, a magáncsőd intézménye, a KKV-hitelezés fejlesztése, a késedelmes jelzáloghiteles ügyfelekkel történő újbóli kapcsolatfelvétel, az alapszámlával kapcsolatos szabályozás és gyakorlat, továbbá az ingatlanközvetítői jutalékcsökkenés beépülése. A jövőbe tekintve foglalkoztunk a bankszektor fejlődési irányaival, a digitalizáció látható és várható hatásaival. Emellett kommunikáltunk a SEPA előírások vállalati ügyfeleket érintő tudnivalóiról, főtítkári nyilatkozatot adtunk ki az Oktogon téri bankrabláshoz kötődően, valamint a több tájékoztatót adtunk az online banki- és a kártyabiztonság témakörében. Decemberben egy évzáró elnöki interjú foglalta össze a bankszövetségi tevékenységet és adott kitekintést 2017-re.

Nemzetközi kapcsolatok – V6 találkozók, Kínai együttműködési megállapodás

A regionális együttműködés jegyében félévenként tartott bankszövetségi V6 találkozóknak június 2-3-án Szlovénia volt a házigazdája. A válság utáni banki, gazdasági folyamatok országonkénti áttekintése hangsúlyosan jelent meg a konzultáción. Ugyancsak kiemelt témaként tárgyalták az egyes országok betétvédelmi alapjainak, szanálási rezsimjeinek bemutatását, a magáncsőd intézményének jellemzőit, és az alacsony kamatkörnyezet következményeit.

Az őszi V6 találkozóknak novemberben Magyarország adott otthont. A találkozón Csehország, Horvátország, Lengyelország, Szlovákia, Szlovénia és Magyarország bankszövetségeinek operatív vezetői vettek részt. Megállapították, hogy általánosságban valamennyi régiós országban kedvezőbbé vált a makrogazdasági környezet és javult a bankszektorok teljesítménye. A konzultáción szabályozási témák, illetve azok helyi implementálása, a gazdaság - elsősorban a KKV - finanszírozás, a Bankszámla Irányelv, a Pénzforgalmi Irányelv módosítása, a versenyhatósági eljárások, a javadalmazás és az IFRS 9 bevezetésének kérdései kerültek szóba.

A kínai-magyar pénzügyi kapcsolatok fejlődésének fontos állomása, hogy a 2001 óta megrendezésre kerülő, vezető kínai gazdasági és pénzügyi konferenciára, a Boao Fórumra az Európai Unió országaiból egyedülként a Magyar Bankszövetség kapott meghívást. A 2016. március 23-24-én lezajlott eseményen Kovács Levente főtitkár felkért hozzászólóként képviselte a magyar bankszektor a Pénzügyi Vezetők Kerekasztalában; és aláírta az Ázsiai Pénzügyi Együttműködési Szövetség (AFCA¹⁸) megalapításának előkészítésére vonatkozó szándéknyilatkozatot. Az AFCA a tervek szerint az ázsiai térség egyik legjelentősebb pénzügyi szövetsége lesz, amellyel az induláskor kialakított kapcsolatrendszer alapján a Magyar Bankszövetség számos, a magyar bankrendszer és a gazdaság számára hasznos együttműködési lehetőséghez juthat, akár a pénzügyi szektorra vonatkozó információk, a bankközi kapcsolatok erősítése vagy a pénzügyi témájú kutatási eredmények cseréje terén. Célkitűzés egy nemzetközi pénzügyi együttműködési platform létrehozása, amelyhez pénzügyi vezetők és intézmények az alapítók ajánlása vagy meghívása alapján Ázsiából vagy Európából is csatlakozhatnak majd.

A Fórum idején került sor a Magyar Bankszövetség és a Kínai Bankszövetség közötti együttműködési megállapodás aláírására is. A megállapodás lehetővé teszi a két szövetség tagbankjai számára olyan kapcsolatok kialakítását, amelyek segítik a két ország közötti beruházási programok hatékony megvalósulását, amelynek révén tovább erősödhetnek a két ország közötti gazdasági, pénzügyi és kereskedelmi kapcsolatok.

Az előzőekben nem említett munkabizottságok, munkacsoportok

○ Adatvédelmi munkabizottság

Az adatvédelmi munkabizottság ülésein megtárgyaltuk az MNB koordinálásában készült követeléskezelési törvényi koncepció adatvédelmi vonatkozásait; előadást hallgattunk meg a követeléskezelési tevékenység adatvédelmi összefüggéseiről, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hivatal (NAIH) e témában folytatott vizsgálatairól; míg az új elektronikus személyi okmányokról más munkacsoportokkal együtt, külső szakértők részvételével közös előadást szerveztünk. Napirenden szerepelt az info-törvény néhány értelmezést igénylő kérdése, a bíróságokkal történő elektronikus kapcsolattartás előkészülete és a NAIH ajánlása az ügyfelek előzetes adatvédelmi tájékoztatásáról, a jogos érdeken alapuló adatkezelésről és az érdekmérlegelési teszt alkalmazásával kapcsolatos gyakorlatról. A munkabizottság figyelemmel kísérte az EU új adatvédelmi rendeletének elfogadását.

Péterfalvi Attilát, a NAIH elnökét júniusban fogadtuk. A megbeszélés a NAIH előzetes tájékoztatás adatvédelmi követelményeire vonatkozó ajánlásának végrehajtását, és az EU új adatvédelmi rendeletének hatályba lépésével kapcsolatos jogszabályváltozásokra való felkészülést érintette.

Péterfalvi Attila javasolta, hogy a Bankszövetség az ágazati jogi szabályozást és a banki üzletági sajátosságokat alapul véve dolgozzon ki egy szektorszintű ajánlást a NAIH előzetes tájékoztatásra vonatkozó ajánlásához kapcsolódóan, amelyet a NAIH felkérésre, az info-törvény keretei között auditálna. Az Elnökség jóváhagyása alapján a munkacsoport elkészítette ajánlását, amelynek auditálása folyamatban van. Az ajánlás célja, hogy a hitelintézetek ágazati specifikumai figyelembe vételével segítse áttekinteni a hitelintézetek adatkezelési tájékoztatásának rendszerét, és mintát adjon egy jó gyakorlat kialakításához.

A munkacsoport megkezdte a felkészülést az új általános adatvédelmi rendelet alkalmazására. *(Az Európai Parlament és a Tanács 2016/679 rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, GDPR)*

¹⁸ Asian Financial Cooperation Association

- *Agrár munkacsoport*

Az Agrár munkacsoport 2016-ban a Miniszterelnökség, a Földművelésügyi Minisztérium, a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet, valamint a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal képviselőivel folytatott konzultációt. Ezen felül, a Közraktározás-felügyelet és a Magyar Közraktári Szövetség képviselőivel is több ízben egyeztetett.

A megbeszélések során a munkacsoport az alábbi főbb témákkal foglalkozott:

A „*Földet a gazdáknak!*” Program keretében az állami tulajdonú földek földművesek részére történő értékesítéséhez kapcsolódó, kölcsönüggyel érintett *adásvételek eljárásrendjére vonatkozó koncepció kidolgozása*, valamint ennek a bankoknál alkalmazandó eljárásrendjéről való egyeztetés. A program keretében mintegy 30 ezer földműves jutott piaci áron földtulajdonhoz, mintegy 270 milliárd forint értékben.

A munkacsoport kialakította az álláspontját az *Agrár Széchenyi Kártya Konstrukciók keretében nyújtott, egyes kedvezőtlen piaci helyzetben lévő agrárgazdasági ágazatok átmeneti támogatásáról szóló FM rendelet* tervezetére vonatkozóan. A konstrukcióhoz eddig négy pénzügyi és a takarékszövetkezeti hálózat csatlakozott.

A munkacsoport tájékoztatást kapott az *agrártámogatások igénylésére szolgáló Egységes Kérelem elektronikus benyújtásához* kapcsolódó változásokról, az *agrár-környezetgazdálkodási támogatás feltételeinek a módosulásáról és a kifizetésére vonatkozó eljárásrendről*, valamint a *2014–2020-as időszakra vonatkozó Vidékfejlesztési Program és Közös Agrárpolitika* főbb célkitűzéseiről és azok változásairól.

Az áru- és pénzforgalmi viszonyok kiszámíthatósága és a közraktározás átlátható és biztonságos működése céljából a munkacsoport egyeztetéseket tartott a *közraktározás korszerűsítésének fő irányvonalairól, valamint a közraktárjegy-fedezete mellett nyújtott hitelezésről*.

- *Compliance munkabizottság*

A Compliance munkabizottság tagsága a compliance szerepének törvényi hangsúlyozására tett tavaszi törvénymódosító javaslat mellett, ősszel elhatározta, hogy a legjobb compliance gyakorlatokat egy *önszabályozó dokumentumban (úgy nevezett Compliance Best Practice Kódex)* összefoglalva iránymutatót készít a piac szereplői számára arra is tekintettel, hogy az MNB megújított, belső védelmi vonalokról szóló ajánlásában az elmúlt években kialakított piaci szokásokat nem volt lehetőség megjelölni.

A Kódex első szövegtervezete elkészült, négy fejezetben tárgyalja a compliance tudatosság alappilléreit, a kontroll funkciót ellátó területek együttműködésének kereteit, a klasszikus compliance funkciók és módszerek jellemzőit, valamint a szervezeti sajátosságokat. A tervezet elkészítésében a tagok mindegyike aktív szerepet vállalt, vagy az egyes alfejezetek elkészítésével, vagy az anyag átfogó véleményezésével, így biztosítva, hogy a kódex valóban a magyarországi legjobb piaci gyakorlatot tükrözze.

A Kódex státuszára, arra, hogy a kódex a tagszervezetek önkéntes csatlakozását igénylő ajánlásként, vagy a tagszervezetek számára irányelveket javasoló önszabályozásként jelenjen-e meg, a végleges tartalom ismeretében teszünk javaslatot.

- *EXIM munkacsoport*

Az EXIM almunkacsoport 2016. évi főbb tevékenységei a következők voltak. A munkacsoport részt vett a *versenyképességet javító hitelprogram* különféle konstrukcióival kapcsolatos termékfejlesztési és termékdokumentációs feladatokban (forgóeszköz-refinanszírozási hitelkeret bevezetése, forgóeszközhitel refinanszírozási termékdokumentáció végleges változatának kidolgozása, egyedi befektetési refinanszírozási hitelkeret szerződés kidolgozása). 2016-ban a hitelintézeti partnerek közreműködésével az Eximbank refinanszírozási konstrukciói alapján 1515 tételben összesen 287,2 milliárd forint került kihelyezésre.

A munkacsoport tájékoztatást kapott a *hitelfedezeti garanciaprogram sztenderdizálásával* kapcsolatos koncepcióról, valamint az utolsó negyedév folyamán életbe lépő *EXIM monitoring-szabályzat* változásairól.

- *Jelzálogbank munkacsoport*

A Jelzálogbanki Munkacsoport feladata a jelzálog-hitelintézeteket érintő közös szakmai érdekek feltárása és képviselete, valamint a jelzáloglevél tőkepiaci sikerének előmozdítása. A Munkacsoport a Magyar Jelzálogbank Egyesület feladatainak Magyar Bankszövetség általi átvételével 2016 nyarán alakult. A korábbi struktúrát megtartva a Munkacsoport kétszintű, a Főbizottság a stratégiai döntésekért, míg a szakmai albizottságok (jogi, értékebecslési, és tőkepiaci) az egyes témák részletes kivitelezésért és egyéb szakmai munkákért felelnek mind hazai, mind uniós szinten.

A Jogi Albizottság az átalakításos önálló zálogjoggal összefüggő jogszabályok és normatív dokumentumok kidolgozásában, valamint ezen kívül az Európai Bizottság által konzultációra bocsátott fedezett kötvény¹⁹ (jelzáloglevél) irányelv előkészítésében vállalt aktív szerepet. Az Értékebecslési Albizottság munkájának fókuszában termőföldnek nem minősülő ingatlanok hitelbiztosítéki értékének meghatározásra vonatkozó módszertani elvekről szóló PM rendelet statisztikai alapú értékelésével kapcsolatos tapasztalatok megvitatása állt. A Tőkepiaci Albizottság a nemzetközi példákat áttanulmányozva a jelzáloglevelek piacának élénkítését célzó konstrukciók kidolgozását végezte, illetve azok jogszabályi megvalósíthatását vizsgálta.

- *Jogi munkabizottság*

A Jogi munkabizottság tevékenyen részt vett a Ptk. módosítás előkészítésében és számos kisebb jelentőségű jogszabály - így például az ingatlan-nyilvántartási törvény végrehajtási rendeletének - véleményezésében. Más érdekvédelmi és ágazati szervezetekkel együttműködésben opponálta az ügyvédi törvény koncepcióját a jogtanácsosi jogállást illetően. A Nemzetgazdasági Minisztérium számára széleskörű törvénymódosítási javaslatcsomagot készített a szektort érintően.

A bíróságokkal történő kötelező elektronikus kapcsolattartás kialakítása témakörében a tagszervezeteink felkészülését segítő az ad hoc munkacsoport tagjaival konzultáltunk az Országos Bírósági Hivatal Elektronikus Eljárások Főosztályával és a Belügyminisztérium E-közigazgatási Főosztályával. Emellett a Jogászegylet e kérdéssel foglalkozó nyílt napján is megszerveztük a banki szakértők részvételét, továbbá fogadtuk a Bankszövetségben a Belügyminisztérium és a Nemzeti Informatikai Szolgáltató Zrt. szakértőit, akik a jogi munkacsoport részére adtak tájékoztatást a kifejlesztett új rendszerről. Sikerült elérni, hogy az érdeklődő banki szakértők részt vehessenek a rendszer tesztelésében.

Az *érténytelen ségi peres munkacsoport* ülésén a bírói gyakorlat fejleményeit, a Kúria egyes döntéseit, a végrehajtás megszüntetési perekben a jogkövetkezmények alkalmazásával kapcsolatos tapasztalatokat, illetve az elszámolási törvényt módosító új rendelkezések értelmezését tekintettük át.

- *Képzési és oktatási munkacsoport*

Októberben egyeztettünk a Nemzetgazdasági Minisztériummal azokról a követelményekről, amelyek alapján a banki szakértők a *Pénztárkezelő és valutapénztáros rész-szakképesítés vizsgabizottsági tagi feladataink ellátásához szükséges pályázatot* nyújthatnak be. A követelményeket a tagbanki szakértők részére továbbítottuk.

¹⁹ Covered bonds

Az NGM megkeresésére november elején áttekintettük, illetve kiegészítettük az Európai Bizottság által készített *foglalkozási listának (ESCO²⁰)*, illetve *lista fordításának a banki-pénzügyi szakterületet* érintő részét. Az Európai Bizottság célja egy többnyelvű, európai szintű osztályozási rendszer kialakítása, amely egyrészt segítséget nyújt azon tagállamoknak, amelyek nem rendelkeznek saját osztályozási rendszerrel, másrészt pedig azok számára is, ahol létezik nemzeti és ágazati osztályozási rendszer, mert az ESCO egységes rendszere lehetővé teszi az európai szintű, tagállamok közötti összehasonlítást, valamint összekapcsolást.

○ *KKV munkacsoport*

A KKV munkacsoport a 2016. évben az MNB, a Miniszterelnökség, a Nemzetgazdasági Minisztérium, a KAVOSZ Zrt, és a Magyar Könyvvizsgáló Kamara képviselőivel is több ízben egyeztetett.

A megbeszélések során a munkacsoport az alábbi főbb témákkal foglalkozott:

A munkacsoport tájékoztatást kapott a 2014-2020 közötti *Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP)* pályázati értékelésének eddigi tapasztalatairól és a programhoz kapcsolódó *Fejlesztéspolitika új Adatbázis- és Információs Rendszer (FAIR)* alkalmazásáról. 2017 január 6-i adatok alapján a programban közel 4000 pozitív támogatási döntés született több, mint 1300 milliárd Ft összegben.

A munkacsoport véleményezte a 272/2014 (XI. 5.) az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló kormányrendelet módosítását, valamint több alkalommal konzultált a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény kapcsán.

A munkacsoport egyeztetést folytatott a *Növekedési Hitelprogram (NHP) harmadik szakaszáról és a Piaci Hitelprogramról*. A kidolgozta az NHP keretében felvett euró hitel természetes devizafedezet fennállásának az ellenőrzéséhez tartozó *igazolásmintát*.

A munkacsoport ülésein a *Széchenyi Kártya Program két konstrukciójával (Széchenyi Támogatást Megelőlegező Hitel és Széchenyi Önerő Kiegészítő Hitel)* kapcsolatos észrevételek is megvitatásra kerültek. A Programban a magyarországi hitelintézetek 80%-a vesz részt és az éves hitelkihelyezés 140–150 milliárd forint.

○ *Lízing Munkacsoport*

A Lízing munkacsoport a 2016. -ban a Nemzetgazdasági Minisztérium, az Igazságügyi Minisztérium, a BISZ Zrt., az Eximbank, és a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala képviselőivel folytatott konzultációt.

A megbeszélések során a munkacsoport az alábbi főbb témákkal foglalkozott:

A munkacsoport kidolgozta *javaslatát a Hpt. 69. és 72. paragrafusának a módosítására, a közvetítői díj szabályozását érintően*, amely a Hpt. következő felülvizsgálata során áttekintésre kerül.

A munkacsoport véleményezte az egyes fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintra átváltásával kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló, 2015. évi CXLV. törvény kapcsán készített - a forintosított lízingszerződések központi hitelinformációs rendszerben való kezelését tárgyaló - összefoglaló anyagot, valamint a központi hitelinformációs rendszerről szóló 2011. évi CXXII. törvény 11. § (1) bekezdésére vonatkozó BISZ Zrt. állásfoglalást is megvitatta.

A munkacsoport észrevételt tett a *Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításának* tervezetével, illetve a *hitelbiztosítéki nyilvántartásról és egyes kapcsolódó törvények módosításáról* szóló előterjesztéssel kapcsolatban.

Az okmányirodai ügyintézés sztemerdizálásának céljából megalapította Okmányirodai almunkacsoportját. Az almunkacsoport kidolgozta a lízingbevevő ügyfél üzembentartói jogának bejegyzésével kapcsolatos magánokirat-mintát. Az egyeztetések eredményeképpen egy, az

²⁰European Skills, Competences, Qualifications and Occupations: az Európai Bizottság projektje egy a foglalkozásokra vonatkozó EU szintű egységes osztályozási rendszer kidolgozására

okmányirodák részére szóló tájékoztató is készült, amely 2016 decemberében valamennyi okmányiroda és kormányablak részére elérhetővé vált.

- *Makrogazdasági munkacsoport*

Júliusban kezdeményeztük, hogy a korábbi gyakorlat szerinti - a tagok között a makrogazdaság aktuális állapotáról és a várakozásokról tartott - egyeztetések kerüljenek kibővítésre az MNB és az NGM vezető makro közgazdászainak meghívásával és a velük való konzultációval. A kezdeményezést a hatóságok szakértői pozitívan fogadták és a tagokkal egyetértésben támogatták a fórum félévenkénti megszervezését. A kibővített formában első alkalommal szeptember közepén találkoztak a szakértők. A fórumon a résztvevők egyetértettek abban, hogy a magyar gazdaság rövid távú kilátásai - az áttekintett külső és hazai kockázati tényezők mellett is - alapvetően pozitívak, amelyben jelentős szerepe van annak, hogy a nettó export mellett a belső fogyasztás válik a gazdasági növekedés egyre meghatározóbb húzóerejévé.

- *Okmányos Ügyletek munkacsoport*

Az Okmányos ügyletek munkacsoport a 2016. évben a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv (TSZSZ) és az Építési Vállalkozók Országos Szakszövetsége (ÉVOSZ) képviselőivel folytatott szakmai egyeztetéseket az építőiparban leggyakrabban alkalmazott teljesítési, szavatossági és jótállási garanciákkal kapcsolatban. A konzultáció eredményeként megszületett tájékoztató útmutató a TSZSZ szerepét mutatja be az építészeti-műszaki tervezési, építési, és kivitelezési szerződések teljesítésével kapcsolatos bankgarancia lehívással összefüggő viták esetében.

- *Pénzmosási munkacsoport*

Az Európa Tanács Pénzmosás és Terrorizmus-finanszírozás Elleni Bizottsága (Moneyval) a FATF (Pénzügyi Akciócsoport) új ajánlásai és metodológiája alapján 2014-ben megkezdte az 5. körös ország-értékeléseket, amelynek során Magyarország harmadik országgént szerepelt a vizsgálandó országok listáján. A vizsgálat lezárult, a részletes jelentés tartalmát a piac szereplőivel még nem ismertették, a megállapított hiányosságokat, problémákat a jogalkotó az új pénzmosás elleni küzdelemről szóló törvényben kívánja orvosolni.

A munkacsoport korábbi elnöke távozott a tagintézményből, emiatt nyáron elnökválasztásra került sor. A munkacsoport az MKB Bank Zrt. újonnan kinevezett compliance vezetőjét, Bácsfalvi Andrást választotta meg elnöknek.

A 2016-os és a 2017-es év legfontosabb és legnagyobb feladata a munkacsoport aktív közreműködése a IV. (a pénzmosás elleni küzdelemről szóló) AML Direktíva implementálásában; a pénzmosás elleni küzdelemről szóló törvény piac számára is elfogadható megoldásokat tartalmazó rendelkezéseinek támogatása.

A IV. AML Direktíva implementálásával kapcsolatos együttműködés az Nemzetgazdasági Minisztérium szakértőivel megkezdődött, a munkacsoport képviselői rendszeresen egyeztetnek az NGM illetékes főosztályával. 2016 októberében a munkacsoport összeállította és az minisztérium részére írásban is eljuttatta azokat az észrevételeit, amelyeket a IV. AML Direktíva hazai implementációja miatt esedékes törvénymódosítás során javasol figyelembe venni.

- *Treasury munkacsoport*

Az Elnökség jóváhagyása alapján decemberben létrehoztuk a Treasury munkacsoportot. A munkacsoport feladatainak meghatározása előtt - a munka összehangolása érdekében - felvettük a kapcsolatot az MNB tőkepiaci szabályozási kérdésekért felelős területével.

A munkacsoport egyik célja az új tőkepiaci szabályok (MiFIR/MiFID2) implementációjának az elősegítése, így december közepén összegyűjtöttük azokat a kérdésköröket, amelyek jelenleg értelmezési problémát okoznak a bankok számára.

Decemberben az MNB megkeresése alapján köröztettük a tagok között a BIS kezdeményezésére létrejött globális magatartási kódex tervezetét, amelynek célja, hogy egy közös szabályozás kidolgozásával egységes alapokra fektessék a globális devizapiac működését.

- *Work out munkacsoport*

A work out munkacsoport szakértői részt vettek a bírósági végrehajtási törvény módosításán dolgozó kodifikációs munkabizottság munkájában.

A Magyar Bírósági Végrehajtói Kar vezetőivel folytatott megbeszélésen a végrehajtási moratórium lejártát követő időszakban újrainduló végrehajtási eljárások kérdését, az elszámolási folyamatot követő végrehajtó értesítések problémáit és az egyes végrehajtói működéssel kapcsolatos tapasztalatokat tekintettük át.

2016. év elején az MNB Fogyasztóvédelmi Igazgatósága szakértői munkacsoport kialakítását kezdeményezte a követeléskezelési tevékenységre vonatkozó jogalkotási koncepció előkészítésére. A szabályozás célja a lejárt, pénzügyi intézményekkel szembeni fogyasztói követelések pénzügyi intézmények általi behajtásának (soft behajtás) szervezeti és tevékenységi szabályozásának kialakítása volt. Januárban a lakossági work out szakértőkkel történt többfordulós konzultáció alapján részletes javaslatot küldtünk az MNB-nek a szabályozási koncepció tematikájára és a szakértői munkacsoportra is javaslatot tettünk.

A követeléskezelés szabályozását az egyéb jogalkotási feladatokra tekintettel elhalasztották

A következőkben röviden összefoglaljuk 2016 legfontosabb prudenciális szabályozási fejleményeit, külön tárgyalva a globális és az európai folyamatokat. A szabályozási események részletes bemutatása nyelvéves jelentéseink mellékleteiben található.

Globális szabályozás

A globális szabályozás célrendszerét, fő irányait politikai szinten a G20 országok állam- és kormányfőinek évente megtartott csúcstalálkozóin határozzák meg. A szakmai tartalmat és a részleteket a globális szabályozás nemzetközi testületei dolgozzák ki. A Pénzügyi Stabilitási Tanács (FSB²¹) és a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság (BCBS²²) kulcsszerepet tölt be a globális szintű, - a szándékok szerint - konzisztens és hatékony szabályrendszer kialakításában.

Pénzügyi Stabilitási Tanács

A Pénzügyi Stabilitási Tanács 2016-os tevékenysége a következő fő prioritások köré összpontosult:

1. A válság nyomán elhatározott reformok teljes körű és konzisztens bevezetésének a támogatása, a nem szándékolt materiális következmények elhárítása;
2. A megbízható pénzügyi infrastruktúrák támogatása, a központi szerződő felek (CCPs²³) szanalási kereteinek a kialakítása;
3. A pénzügyi rendszer új és kialakuló sérülékenységeinek a kezelése, beleértve a piaci alapú finanszírozással, a rossz üzletvitellel, a levelező banki tevékenység szűkülésével és az éghajlatváltozással kapcsolatos potenciális pénzügyi stabilitási kockázatokat;
4. A makroprudenciális politikai keretek és eszközök gyakorlati alkalmazásának a vizsgálata és értékelése;
5. A pénzügyi technológiai innovációk rendszerszintű következményeinek, illetve a működési rendellenességekből származó rendszerkockázatok értékelése.

Az FSB – *a válság utáni reformok teljes körű, időben történő és konzisztens bevezetésének előmozdítása* érdekében – 2016-ban elsődlegesen a *too-big-to-fail (TBTF)* „túl nagy, hogy veszni hagyják” problémakör szabályozásának a véglegesítésével foglalkozott. Így korszerűsítette a *G-SIBs*²⁴ bankok beazonosításának – 2013-ban publikált – módszertanát, illetve az előző év végi adatok alapján ismételten meghatározta *a rendszerszempontról fontos globális intézmények* (bankok és biztosítók) körét. Ugyanakkor megszüntette a megerősített közzétételi követelmények kidolgozásával foglalkozó munkacsoportját, mert a nagybankok kockázati közzétételét illetően már nem vár számottevő előre lépést. A szanalásról publikált ötödik jelentés mellett kiegészítő iránymutatást készített a szanalási tervezéshez és június elején *a rendszerszempontról fontos biztosítótársaságok szanalási tervezésének az útmutatóját* is megjelentette. Októberben módszertant publikált *a hatékony válságrendezés kulcselemeinek a bankszektorban való implementálásának az értékelésére*, majd december közepén két, a szanalási tervezést támogató, illetve a szanalhatóságot segítő konzultációs dokumentumot tett közzé. Ezek egyike *a G-SIBs bankok belső TLAC*²⁵ szükségletének a meghatározását segítő, és a válságkezelő csoportok (CMG²⁶) együttműködését szabályozó

²¹ Financial Stability Board

²² Basel Committee on Banking Supervision

²³ Central Counterparties

²⁴ Global Systemically Important Banks: rendszerszempontról fontos globális bankok

²⁵ total loss-absorbing capacity: teljes veszteségviselő kapacitás

²⁶ Crises Management Group

alapelveket fekteti le, míg a másik útmutató tervezet a *pénzpiaci infrastruktúrák (FMIs²⁷) szanálás alatt álló cégek általi folyamatos elérhetőségét* kívánja elősegíteni.

A központi szerződő felekre vonatkozó munkaterv végrehajtásáról szóló *helyzetjelentés* és a központi szerződő felek szanálási tervezéséről szóló *vitaanyag* a pénzügyi infrastruktúrák megerősítését célozza.

Az *árnyékbanki* tevékenység biztonságos piaci finanszírozássá alakítása jegyében májusban az FSB tematikus szakértői értékelést (peer review) tett közzé *az árnyékbanki tevékenységre vonatkozó szabályozási keretek alkalmazásáról*. Mindezekon túl helyzetjelentést készített *az OTC derivatív piaci reform implementálásáról és a kereskedelemre vonatkozó adatszolgáltatás akadályainak az elhárításáról*; valamint *a kamatláb benchmarkok reformjára vonatkozó javaslatok implementálásáról*; és szakértői elemzést adott a *vállalatirányításra vonatkozó G20/OECD elvek alkalmazásáról*.

Az FSB 2016-ban második alkalommal készítette el a pénzügyi szabályozói reformok bevezetéséről és hatásairól szóló **éves jelentését**, amelyet a G20-ak hangzoui csúcstalálkozója előtt hozott nyilvánosságra. A jelentés szerint a szabályok implementálása folyamatos, de nem egyenletes, és a reformok hatására megerősített rugalmasságnak köszönhetően a globális pénzügyi rendszer jó állapotban van. A legnagyobb nemzetközileg aktív bankok számottevően stabilabbak, mint a válság előtt és teljesítik a Bázeli III szabályozás tőke- és likviditási sztenderdjait, úgy hogy közben a reálgazdaság hitelezését is fenntartották. A TBTF szabályok bevezetése a legtöbb G-SIBs banknál előrehaladt, de sok munka van még hátra a hatékony szanálási rezsimek felépítése és a határokon átnyúló cégek szanálási terveinek működővé tétele területén. A pénzügyi piacok stabilitásának a megerősítésében ugyancsak fontos eredményeket értek el, de az OTC piacok reformját, valamint az árnyékbanki tevékenység piaci finanszírozássá való átalakítását érintően még sok a teendő. A jelentés kezdeményezte, hogy a G20 vezetők a szanálási akciók hatékony működése érdekében adjanak jogilag érvényes felhatalmazást az információk határokon átnyúló megosztására; szüntessék meg az OTC derivatív tranzakciók kereskedési adattárházaknak történő jelentésének, valamint a hatóságok adatokhoz való hozzáféréseinek a jogi akadályait; és távolítsák el a bevezetési törekvéseket hátráltató egyéb jogi, adat és kapacitás korlátokat.

Az FSB **a pénzügyi rendszer új és kialakuló sérülékenységeinek a kezelése** érdekében is számos szabályozási lépést tett. A teljesség igénye nélkül: második helyzetjelentés készített *az üzletviteli kockázat mérséklését* célzó intézkedésekről; és helyzetjelentést adott *az adathiányok megszüntetésére vonatkozó G20 kezdeményezés* második fázisáról. Az aktuális helyzetjelentés mellett *a levelező banki tevékenység elérhetőségének a csökkenésével kapcsolatos akciótervét* is kidolgozta. Júniusban nyilvános konzultációt hirdetett *az eszközkezelési tevékenység szerkezeti sebezhetősége kezelését célzó gazdaságpolitikai javaslatokról*. Ezzel párhuzamosan az értékpapír piaci felügyeletnek nemzetközi szervezete (IOSCO²⁸) javaslatot tett *az eszközkezelési tevékenységet jellemző adathiányok kezelésére*. Az FSB a fentiekén kívül a *vállalatfinanszírozási struktúrák rendszerkockázatával, a jogi személy azonosító (LEI²⁹) szélesebb körű felhasználásával, valamint az éghajlatváltozással összefüggő pénzügyi kockázatokkal* is foglalkozott; és közös IMF, FSB és BIS publikáció született **a hatékony makroprudenciális politika elemeiről**.

A FSB novemberi, Londonban tartott találkozásán ismertetett munkaterv szerint a központi szerződő felek szanálására és szanálási tervezésére vonatkozó útmutató véglegesítése, a levelező banki tevékenység visszaszorulásának a kezelése, az üzletviteli kockázattal kapcsolatos munkálatok, az árnyékbanki tevékenység megbízható piaci finanszírozási formává alakítása, valamint a FinTech

²⁷ Financial Market Infrastructures

²⁸ International Organization of Securities Commission

²⁹ Legal Entity Identifier

kihívásokkal kapcsolatos hatósági tennivalók 2017-re is áthúzódnak. A klímaváltozással kapcsolatos pénzügyi nyilvánosságra hozatallal külön munkacsoport foglalkozik.

Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság

A Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság 2015-re és 2016-ra vonatkozó, két éves munkaprogramjában a szabályozás továbbfejlesztésére; a szabályozás egyszerűsége, összehasonlíthatósága és kockázatérzékenysége közötti helyes egyensúly biztosítására; a Bázeli Egyezmények bevezetésének a nyomon követésére és hatásainak a vizsgálatára, valamint a felügyelet hatékonyságának a javítására helyezte a hangsúlyt. 2016 végéig be kívánták fejezni a kockázattal súlyozott eszközök túlzott változékonyságának kezelését célzó programot.

A Bizottság **a felügyeleti konzisztenciát értékelő program (RCAP³⁰)** keretében 2012 óta félévente vizsgálja a bázeli szabályrendszer kellő időben történő bevezetését, illetve értékeli az implementáció konzisztenciáját és teljességét, beleértve a szabályozási keretektől való szignifikáns eltéréseket. Az értékelést tematikus alapon és az egyes joghatóságokra vonatkozóan is elvégzik. A 2016. szeptember végi állapot alapján készített, tizenegyedik státuszjelentés a kockázati alapú tőkesztenderdek, a tőkepufferek, az LCR mutató, illetve a G-SIBs és a D-SIBs³¹ szabályozási keretek bevezetésére összpontosított, de a vizsgálat 2017-től kiegészül az NSFR³² és az áttételi ráta szabályozás implementálásának az értékelésével.

2016-ban a Bázeli Bizottság a *joghatósági értékelés kézikönyvében* felfrissítette és egy egységes dokumentumba foglalta össze a joghatósági értékelésre vonatkozó eljárásokat és folyamatokat. A *banki könyv kockázattal súlyozott eszközeiről (RWA³³)* szóló második jelentés ugyancsak az RCAP részeként készült és azt vizsgálta, hogy a szabályozói tőkeszükségletüket belső modellel számító bankok esetében mennyire különbözik az RWA meghatározása, s egyben a független banki modell validáció megfelelő gyakorlatait is bemutatta.

A BCBS - az ugyancsak félévente készülő - *a Bazel III szabályozás bevezetésének számszerűsíthető hatásait* vizsgáló jelentéseiben arról is számot ad, hogy a szabályozás teljes körű (átmenetek nélküli) bevezetését feltételezve hogyan alakulnak a vizsgálatban résztvevő bankok tőkemegfelelési és likviditási mutatói.

A Bázeli Bizottság 2016-ban gőzerővel dolgozott **a válság nyomán elhatározott pénzügyi reform lezárásán, véglegesítésén. Az egyszerűség, az összehasonlíthatóság és a kockázatérzékenység közötti egyensúlyra törekvő program** részeként:

- *Felülvizsgálta a piaci kockázat kezelés szabályrendszerét, tőkekövetelményét.* A revízió egyebek mellett kitért a banki könyvi és a kereskedési könyvi besorolás hatáira; a belső modell módszerre; a modell elfogadási eljárás megerősítésére, a fedezeti ügyletek, illetve a portfólió diverzifikáció korábbanál prudensebb kezelésére; és a piaci likviditási kockázatra. A felülvizsgált sztenderd módszer alkalmas visszalépési lehetőségként és alsó korlátként szolgál a belső modell alapú módszerekhez, és lehetővé teszi a piaci kockázatokra vonatkozó jelentések bankok, illetve joghatóságok közötti konzisztenssé tételét.
- Konzultációs dokumentumot tett közzé *a működési kockázat tőkekövetelményének a felülvizsgálatáról.* A felülvizsgált sztenderd módszer (SMA³⁴) az eddigi keretrendszer számos gyengeségét orvosolja, a jelenleg használható módszerek - így a fejlett mérési módszer (AMA³⁵) - helyébe lép; s ezzel a szabályozási keretrendszer nagymértékben egyszerűsödik. Az

³⁰ Regulatory Consistency Assessment Programme

³¹ Domestic Systemically Important Banks rendszerszempontról fontos hazai bankok

³² Net Stable Funding Ratio: nettó stabil finanszírozási mutató

³³ Risk Weighted Assets

³⁴ Standard Measurement Approach

³⁵ Advanced Measurement Approach

átdolgozott módszertan az üzleti indikátorokat a cégek múltbeli működési veszteségeivel kombinálja. A Bizottság az SMA végső számszerűsítéséhez mennyiségi hatásvizsgálatot végez.

- Konzultációt kezdett a hitelkockázat tőkeszükségletének a meghatározására szolgáló *belső minősítési (IRB³⁶) módszerek felülvizsgálatáról, a modell variációk szűkítése* céljával. A javasolt változtatások mérséklék a szabályozási keretek komplexitását és javítják az összehasonlíthatóságot, illetve csökkentik a hitelkockázati tőkekövetelmények túlságosan nagy változékonyságát (variabilitását). Bizonyos kitétségi kategóriák esetében megszűnik az IRB módszer használatának a lehetősége; az egyes kitétségi kategóriákhoz modell paraméter korlátokat alkalmaznak; és a paraméter becslésekhez pontosabb specifikációt adnak.

A Bazel III szabályozási csomag befejezésének az alábbi elemek is részét képezik:

- *Konzultáció a harmadik pillér, a közzétételi keretek felülvizsgálatáról.* A 2016. márciusban megjelent konzultációs dokumentum a legfontosabb mérőszámok jelzőrendszerét, a sztenderd módszerrel számított hipotetikus RWA-ra, valamint a prudens értékelési kiigazításokra vonatkozó közzétételi követelmények tervezetét is tartalmazza; továbbá a folyamatban lévő szabályozási reformot tükröző elemek (a G-SIBs bankok TLAC követelményére, a működési kockázatra, a piaci kockázatra, és a banki könyv kamatkockázatára vonatkozó közzétételi követelmények) is részét képezik.
- *Konzultáció az áttételi ráta felülvizsgálatáról.* Az egyszerű, átlátható, nem kockázat alapú áttételi rátát a kockázat érzékeny tőke megfelelési szabályozás kiegészítőjének szánták. (A rátát az elsődleges (tier 1) tőkére kell számítani, minimálisan elvárt értéke 3%.) Az áprilisban megjelent konzultációs dokumentum - egyebek között - a derivatív kitétségek mérése, a pénzügyi eszközök szokásos adás-vételének a kezelése, a kevésbé likvid pozíciók céltartalékainak és a prudenciális értékelési kiigazításainak az egyértelműsítése, és a mérlegen kívüli tételek hitel egyenértékesítési tényezőinek összehangolása területén javasol változtatásokat. A Bizottság mérlegeli, hogy a G-SIBs bankokra a 3%-nál magasabb áttételi ráta követelményt írjon elő.
- *A banki könyvi kamatkockázat kezelése.* A BCBS áprilisban adta közre a banki könyvi kamatkockázat (IRRBB³⁷) kezelésére vonatkozó sztenderdjét, ami a 2004-es dokumentum felülvizsgált és átdolgozott változata. Az IRRBB beazonosításával, mérésével, nyomon követésével és kezelésével kapcsolatos felügyeleti elvárásokat tartalmazó szabályozás az IRRBB második pillérben való kezelése mellett foglalt állást. Az új sztenderd a korábbinál részletesebb útmutatást ad az IRRBB kezelési folyamatot érintő elvárásokra (sokkokra, stressz forgatókönyvekre, modell feltételekre) vonatkozóan. Egy megújított, kockázat érzékenyebb sztenderd módszert vezet be, megerősített közzétételi követelményeket támaszt, és szűkebb küszöbértéket határoz meg a kamatkockázati előírásokat nem teljesítő bankokra.
- *Az értékpapírosítási keretek felülvizsgálata, az egyszerű, átlátható és összehasonlítható (STC³⁸) értékpapírosítás tőkekövetelményének a meghatározása.* A BCBS júliusban publikálta az értékpapírosított követelések kezelésének a felülvizsgált kereteit, amely tartalmazza az STC értékpapírosítás felügyeleti tőkekövetelményét is. A szabvány az STC kitétségek kedvezményes kezelése érdekében pótlólagos kritériumok teljesítését írja elő. Az STC értékpapírosított követelések kockázati súlyának az alsó határát a 2015. novemberi konzultációs dokumentumban szereplő 15%-ról 10%-ra mérsékelte a Bizottság.
- *A TLAC szabályozás véglegesítése.* A BCBS október elején jelentette meg a TLAC instrumentumok tartásának a tőkekövetelményére vonatkozó végleges szabályozást. A sztenderd az egy évvel korábbi FSB dokumentumot (*A G-SIB bankok szanáláskor*

³⁶ internal ratings-based

³⁷ Interest Rate Risk in the Banking Book

³⁸ simple, transparent and comparable

beszámítható teljes veszteségviselő kapacitásra vonatkozó szabályozás alapelvei, és a kapcsolódó szabály jegyzék (Term Sheet)) egészíti ki, amely a forrás oldalon minimum TLAC követelményt írt elő a G-SIBs bankok számára. Ezzel párhuzamosan a BCBS konzultált az érintettekkel az eszköz oldalon tartott TLAC instrumentumok prudenciális kezeléséről, tőkekövetelményéről. Az új sztenderd célja, hogy mérsékelje a G-SIBs bankok esetleges szanalásakor keletkező fertőzőési hatást. A szabályozás a G-SIBs bankok minimum TLAC követelményével egyidejűleg, 2019. január 1-től lép hatályba.

A fentebb bemutatott, még folyamatban lévő szabályozások végleges számszerűsítését az esetek többségében a 2016 során végzett, átfogó mennyiségi hatásvizsgálatok eredményei is befolyásolják.

A Bázeli III szabályozás véglegesítése kapcsán a bankszektor számos fórumon kifejezte azon félelmét, hogy **a felülvizsgált és jelentősen módosított szabályok nagymértékben megemelik a belső modelleket alkalmazó bankok tőkeszükségletét.**

Augusztus végén a kanadai az európai és a japán bankszövetség közös levelet írt a BCBS elnökének, amelyben a belső modellek használata mellett érveltek. Leszögezték, hogy a Bázeli Bizottság készülő új sztenderdjei káros hatással lennének a levélíró szövetségek gazdaságára és bankrendszerére, változatlan kockázati szint mellett jelentősen növelnék a tőkekövetelményt és szükségtelenül korlátoznák a bankok hitelezési képességét.

Az Európai Bankföderáció augusztus végén a médiával is ismertette a szakmai zsargonban „Bázel IV”-nek nevezett szabályozás véglegesítéssel kapcsolatos fenntartásait. Leszögezte, hogy a Bázeli III szabályozás implementálását befejezettnek tekinti, az európai bankrendszer elérte az egyezményben eredetileg lefektetett célokat. Bemutatta, hogy a Bázeli Bizottság további javaslatai nagymértékben (az alapszenárión végzett számítás szerint 55%-kal) megnövelnék az európai bankok tőkeszükségletét; ismertette, hogy az európai bankrendszer sajátosságaiból miért következnek a versenysemlegességet biztosító alacsonyabb kockázati súlyok; valamint felvázolta, hogy mit kell tenni annak érdekében, hogy az európai bankok számára elfogadható szabályozás szülessen.

A reformok véglegesítéséről kiadott, szeptember 11-i sajtóközleményben a GHOS³⁹ is megerősítette: a Bizottságnak oda kell figyelnie, hogy az általános (overall) tőkekövetelmény ne növekedjen szignifikáns módon. Szeptember közepi ülésén a BCBS is úgy ítélte meg, hogy az általa javasolt változtatások túl nagy hatással lennének a szabályozói tőkeszükségletüket belső modellel megállapító bankokra. (A kiszivárgott információk szerint az európai vélemény igen határozott volt, és a hatások csökkentése érdekében az újrakalibrálás mellett érvelt.)

A BCBS európai tagjai, a Japánokkal együtt elég erőt jelenthetnek a reform javasolt véglegesítésének a blokkolásához, és ha a BCBS-ben át is menne a változtatás, az Európai Bizottság megtagadhatja a bevezetést. (A véglegesítés során formálódó módosítások azért hátrányosak Európára nézve, mert Európában magasabb a banki közvetítés aránya, az EU- és a japán - bankok elől járnak a kockázat-érzékeny modellek alkalmazásában, és mert az Unióban valamennyi bankra alkalmazni kell a szabályrendszert.) Valdis Dombrovskis az Európai Bizottság alelnöke - a pénzügyi stabilitásért, pénzügyi szolgáltatásokért és a tőkepiaci unióért felelős biztos - szeptemberben nyíltan beszélt a bevezetés elutasításának a lehetőségéről. Leszögezte, hogy bár az EU Bizottság általánosságban támogatja a BCBS kockázati súlyok megalapozatlan változatosságának a mérséklésére irányuló törekvését, de nem fog támogatni olyan megoldást, amely eltekint a (z európai) banki sajátosságoktól, s amelyet nem igazol megfelelő hatásvizsgálat. Szükséges, hogy a véglegesített szabályozás megfelelően kezelje a jelzálogkölcönöket, a vállalati-, valamint az infrastruktúra hiteleket. Az EU Bizottság nem hisz a belső modellekkel megállapított tőkeszükséglet sztenderd módszer alapján megállapított alsó korlátozásának a szükségességében; és olyan szabályozást támogat, amely működőképes és nem rontja az EU bankok versenyképességét a globális partnereikhez képest.

³⁹ Governors and Heads of Supervisions: A bázeli bizottság tagok jegybanki és felügyeleti elnökeinek a grémiuma

Az IIF⁴⁰ ugyanakkor azt szorgalmazta, hogy a BCBS legyen transzparens a szabályozási keretek véglegesítése során.

A BCBS Santiago de Chile-ben tartott ülésén véglegelte a Bázeli III szabályozási csomag befejezésére vonatkozó javaslatát. Stefan Ingves leköszönő bizottsági elnök aláhúzte, hogy a csomag csökkenteni fogja a kockázattal súlyozott eszközöknél tapasztalható túl nagy különbségeket és nem növeli szignifikánsan az általános tőkeszükségletet. Azt is leszögezte, hogy ideje befejezettnek tekinteni a csomagot és a továbbiakban a bevezetésre és a felügyeletre kell koncentrálni.

A chilei bejelentést követően az Európai Bankföderáció a BCBS európai tagjainak, az EU Bizottság illetékeseinek és az európai pénzügyminisztereknek írt levelében kifogásolta a belső modellekre vonatkozó output korlát alkalmazását. Ezáltal az európai bankok - a portfóliójukban maradó jelzáloghitelek, a magas banki finanszírozási hányad és a második pillérben alkalmazott többlet-tőkekövetelmények révén - versenyhátrányba kerülnek. Mivel a TLAC és a MREL⁴¹ követelményeket szintén a kockázattal súlyozott eszközök alapján számítják, az RWA-kra előírt kimeneti korlát valójában kétszeresen sújtja az IRB bankokat.

Január első napjaiban a GHOS sajtóközleményben jelentette be a válság utáni szabályozás még hiányzó elemei elfogadásának az elhalasztását. A bejelentés szerint a Bázeli Bizottságnak több időre van szüksége a munkák befejezéséhez és a végső számszerűsítéshez.

A Bázeli Bizottság elmúlt évben megjelent - **a Bázeli III szabályozási csomagon túlmutató - dokumentumai** közül kiemelés érdemel *a problémás eszközök prudenciális kezelésére vonatkozó útmutató tervezet*, amely a nem-teljesítő és átstrukturált kitettségek definícióján túl a rájuk vonatkozó közzétételi követelményeket is meghatározza. Hasonlóképpen fontos *a számviteli tartalékok szabályozói kezelését tárgyaló konzultációs dokumentum és vitairat*, amelyek a számviteli (cél)tartalékok szabályozói kezelését tárgyalják az új - a várható hitelezési veszteség (ECL⁴²) modellt alkalmazó - számviteli sztenderdek figyelembe vételével.

A levelezőbanki tevékenységről készített technikai jelentés, valamint a központi szerződő felek stabilitásának a megerősítését szolgáló szabályozásokról, illetve az egységes termékazonosító (UPI)⁴³rendszer létrehozásáról szóló közös jelentések a globális szabályozási munkatervbe illeszkednek.

Európai szabályozás

Az európai szabályozás **általános keretrendszerét** 2016-ban alapvetően meghatározta a bizonytalanná vált politikai környezet; a Nagy-Britannia Unióból való távozása mellett döntő referendum, és a menekült-kérdéssel kapcsolatos belső feszültségek. A Bizottság és a Tanács elnökeinek Brexit döntést követő nyilatkozatai az unió egységének a megőrzését hangsúlyozták, de elismerték, hogy az Európai Unió történetének egyik legnehezebb, válságos időszakát éli. Bár a szeptemberi pozsonyi EU csúcst követően a tagállamok vezetői deklarációban erősítették meg a Brexit utáni együttműködési szándékukat, és kötelezettséget vállaltak arra, hogy a következő hónapokban egy attraktív - támogatásra és bizalomra érdemes - EU vízióját tárják az állampolgáraik elé, mind ez ideig nem sikerült érdemi eredményt felmutatni.

A kedvezőtlen külső körülmények ellenére a szabályozás előmozdításáért felelős szervezetek - a Bizottság és a soros (holland, majd szlovák) elnökségek - igyekeztek megfelelni az előzetesen

⁴⁰ Institute of International Finance: Nemzetközi Finanszírozási Intézet

⁴¹ Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities: a saját tőkére és a figyelembe vehető kötelezettségekre vonatkozó minimum követelmény (A TLAC és a MREL követelmények egyaránt azt szolgálják, hogy egy esetleges szanalás során az intézmény elegendő bevonható (bail-in-able) forrással rendelkezzen. Az FSB által meghatározott TLAC követelmények a G-SIBs bankokra, míg az EUS szabályozás szerinti MREL előírások valamennyi európai bankra vonatkoznak.)

⁴² expected credit loss

⁴³ Unique Product Identifier

megfogalmazott prioritásoknak, illetve a reformok felgyorsítására vonatkozó igényeknek, és normál mederben tartani a jogszabályalkotást. Az eredetileg megfogalmazott törekvések középpontjában a gazdasági és monetáris unió elmélyítésén túl a bankunió megszilárdítása, a tőkepiaci unió kialakítása és fejlesztése, az Európai Szemeszter politikai koordinációs folyamatának a megerősítése, valamint az adócsalás és adóelkerülés elleni fellépés támogatása álltak. Az euró övezet pénzügyminiszterei a fentiekén kívül a szerkezeti reformokat, a foglalkoztatás elősegítését, a szigorú költségvetési politikát és az adósság csökkentését jelölték meg kiemelt feladatként.

A Bizottság *REFIT*⁴⁴ Platform néven január 29-én hivatalosan elindította a 2015 tavaszán - *a jobb szabályozás menetrendje*⁴⁵ keretében - meghirdetett *REFIT* programot, amelynek célja, hogy egyszerűbbé, célravezetőbbé és hatásosabbá tegye az európai uniós szabályozást, csökkentse a szabályozásból eredő költségeket; és olyan keretrendszer létrejöttét segítse elő, amely egyértelmű, szilárd és kiszámítható szabályozást biztosít, s lendületet ad a növekedésnek és a munkahelyteremtésnek.

A Brexit döntés után a pénzügyeket érintően *a tőkepiaci unió megvalósításának a felgyorsítása; az európai beruházási terv kiegészítése, az Európai Stratégiai Beruházási Alap kapacitásának a megduplázása* volt a legjelentősebb bejelentés.

November végén az Európai Bizottság közleményt tett közzé *az uniós pénzügyi szolgáltatásokról szóló véleményezési felhívás*⁴⁶ eredményeiről. A konzultációban kapott válaszok alapján a Bizottság értékelte az egyes szabályok kölcsönhatásait és együttes gazdasági hatásait, valamint feltárta a szabályozási keretekkel kapcsolatos nem szándékolt hatásokat, következtetlenségeket, hiányosságokat; és arra jutott, hogy a pénzügyi szolgáltatások szabályozásának az általános uniós keretét nem kell megváltoztatni. Ugyanakkor a finomhangolás érdekében az alábbi négy területen javasolt intézkedéseket:

- A gazdaság finanszírozását akadályozó, felesleges szabályozási korlátok felszámolása.
- A szabályok arányosságának a javítása.
- A szükségtelen szabályozási (megfelelési) terhek csökkentése.
- A szabályok konzisztenciájának és előre mutató jellegének az erősítése.

Az *európai piaci infrastruktúra rendeletről (EMIR)*⁴⁷ - a tőzsdén kívüli származtatott ügyletek, a központi szerződő felek, valamint a kereskedési adattárak szabályozásának a továbbfejlesztéséről - a Bizottság külön jelentést készített.

A közleménnyel párhuzamosan az Európai Bizottság ***a bázeli reformcsomag átültetésének a befejezésére vonatkozó javaslatát*** is nyilvánosságra hozta, amely *a tőkekövetelmény rendelet és direktíva (CRR/CRD)*⁴⁸, *a bank helyreállítási és szanálási direktíva (BRRD)*⁴⁹ és *az egységes szanálási mechanizmusra vonatkozó rendelet (SRMR)*⁵⁰ módosításait tartalmazza. A szabályokat az elfogadott globális szabványokra építve, az európai bankszektor sajátosságainak a figyelembe vételével dolgozták ki. A szabályozási csomag (i) az **uniós intézmények ellenálló képességének növelésére és a pénzügyi stabilitás fokozására**, (ii) az **uniós gazdaságot támogató banki hitelezési kapacitás javítására**, és (iii) a **tőkepiaci unió létrehozását támogató banki szerepkör megkönnyítésére irányuló intézkedéseket** tartalmaz.

Az **uniós bankok ellenálló képességének a fokozására** szolgáló bizottsági javaslat legfontosabb elemei: a 3%-os áttételi ráta bevezetése; a nettó stabil finanszírozási mutató bevezetése; a kereskedési könyvi szabályozás gyökeres átalakítása, az STC értékpapírosítás és a fedezett kötvények tőkeszükségletének a mérséklése; a KKV támogatási tényező megtartása és valamennyi KKV hitelre

⁴⁴ Regulatory Fitness and Performance Programme

⁴⁵ Better Regulation Agenda

⁴⁶ Call for Evidence

⁴⁷ European Market Infrastructure Regulation

⁴⁸ Capital Requirements Regulation/ Capital Requirements Directive 4

⁴⁹ Bank Recovery and Resolution Directive

⁵⁰ Single Resolution Mechanism Regulation

való kiterjesztése; az infrastruktúra projektek tőkeszükségletének a csökkentése; az arányos alkalmazás erősítése, a kisebb bankoknál a jelentési és a közzétételi terhek csökkentése, a kereskedési pozíciók tőkekövetelmény-számításának az egyszerűsítése, a javadalmazási szabályok könnyítése; a nagykockázat-vállalási szabályok módosítása; a hitelezők közötti hierarchia szabályozásának a harmonizálása; a G-SIBs bankokra vonatkozó TLAC szabályok befoglalása a MREL követelményekbe; valamint a korai beavatkozás megkönnyítésére a moratórium elrendelési jog megerősítése és harmonizálása. A Bizottság egyidejűleg a mélyebb és likvidebb európai tőkepiacok megteremtését is támogatja.

2012-ben - a mélyülő pénzügyi válság kezelésére - az Unió politikai vezetői a Bankunió létrehozásáról döntöttek. Az egységes európai szabálykönyvön (Single Rule Book) túl a **Bankunió pillérei** közül elsőként az **Egységes Felügyeleti Rendszert (SSM⁵¹)**, alakították ki, amelynek keretében az Európai Központi Bank 2014 novemberétől látja el a szignifikáns euró övezeti bankok (a 129 legnagyobb bank illetve bankcsoport) közvetlen felügyeletét. Az EKB felügyeleti tevékenységének a súlypontjában a felügyeleti módszertanok összehangolása, a felügyeleti felülvizsgálati és értékelési folyamat (SREP⁵²) közös módszertanának a kialakítása; a nemzeti opciók és diszkréciók (NOD⁵³) számának csökkentése és egységes kezelése; valamint az SSM nemzetközi szabályozási keretek fejlesztésében való részvétele álltak. 2016-ban a hitelkockázat, a tőke megfelelés és a likviditás ellenőrzésén túl, az üzleti modelleket és a jövedelmezőséget érintő kockázatok vizsgálata, illetve a kockázatkezelési politika és az adatminőség ugyancsak fokozott figyelemben részesültek.

A *nemzeti opciók és diszkréciók használatáról* az EKB 2016-ban rendeletet, útmutatót, útmutató kiegészítést (Addendum), majd konszolidált útmutatót is közreadott. Ezek a felügyeleti hatáskörben eldöntendő NOD-ok egységes használatát írják elő a közvetlenül felügyelt, szignifikáns intézményeknél; s elsődleges céljuk a közös felügyeleti csoportok tevékenységének a segítése. A felügyeleti gyakorlat egységesítésének a további lépéseként az EKB útmutató és ajánlás tervezetet bocsátott konzultációra a NOD-ok kevésbé jelentős intézményeknél való alkalmazásáról. (Az Európai Bizottság a tagállami hatáskörbe utalt opciók és diszkréciók egységesítésének a lehetőségét is vizsgálja.)

Az egységes felügyeleti gyakorlat jegyében az EKB a web oldalán már januárban közzétette a *SREP során vizsgált ICAAP⁵⁴ és ILAAP⁵⁵ folyamatokra*, illetve a kapcsolódó információszolgáltatásra vonatkozó elvárásait, majd az év végén a 2016-os SREP eredményeit is publikálta. A SREP felülvizsgálatnak, illetve a banki belső modellek validálásának az egységesítése az SSM fontos prioritása.

Az EKB szeptemberben nyilvános konzultációt kezdett a bankok *nem teljesítő hiteleinek (NPL)* kezelésére vonatkozó útmutató tervezetéről, amelynek értelmében a magas NPL aránnyal rendelkező bankoknak az üzleti tervvel és a kockázatkezelési keretekkel összhangban lévő világos - hiteles, megvalósítható és ütemezett - stratégiát kell kialakítaniuk az NPL állományok hatékony kezelésére és csökkentésére.

Az EKB SSM funkcióban megjelent 2016-os kiadványai közül feltétlenül kiemelést érdemelnek: az *egyes tőkeelemek elsődleges kiegészítő tőkébe, vagy másodlagos kiegészítő tőkébe való beszámításáról* szóló útmutató, az *euro övezet bankjainak a vállalatirányításáról és kockázati étvágyáról* készített felügyeleti jelentés és az *igazgatóság megfelelő és megbízható értékelésére* vonatkozó útmutató tervezet.

Az EKB Kormányzótanácsa által elfogadott az Anacredit⁵⁶ rendelet alapul szolgál az euró övezet hitelintézetei által nyújtott hitelek adatbázisának a felépítéséhez. Az Anacreditben megvalósuló egyedi hiteladatgyűjtés alapvető újítást jelent és nagy mértékben hozzásegít ahhoz, hogy az Európai

⁵¹ Single Supervisory Mechanism

⁵² Supervisory Evaluation and Review Process

⁵³ National Options and Discretions

⁵⁴ Internal Liquidity Adequacy Assessment Process: a tőke megfelelés belső értékelési folyamata

⁵⁵ Internal Capital Adequacy Assessment Process: a likviditás belső értékelési folyamata

⁵⁶ Analytical credit datasets

Központi Bankok Rendszere minél jobban teljesíthesse feladatait; mind a monetáris politikai, mind a pénzügyi stabilitási és kockázati elemzések, mind a bankfelügyelet, mind pedig a tudományos kutatás és az új statisztikák kifejlesztése terén. Az Anacredit rendelet bevezetését az EKB által kidolgozott Kézikönyv (Manual) támogatja.

A válságkezelést érintően a *helyreállítási tervezés konzisztens módszertanának a kialakítása és az elkészült tervek értékelése* ugyancsak az EKB feladatkörébe tartozik. A területen elért eredményeket a témakörben tartott workshop-okon mutatták be.

A Bankunió másik fontos pillére az **Egységes Szanálási Rendszer (SRM⁵⁷)** csak 2016-ban kezdte meg teljes körű működését. Az SRM működését a BRRD-hez és az SRMR-hez kapcsolódó (például az *Egységes Szanálási Alap SRF⁵⁸ befektetési stratégiájáról és irányításáról* szóló; a *helyreállítási és szanálási tervek tartalmáról* szóló; a *bail-in-ből való kizárhatóság feltételeit*; illetve az *egyes intézményekre vonatkozó MREL meghatározásának a módszertanát, kritériumait* meghatározó; a *szanálási adatszolgáltatási kötelezettségeket* előíró; vagy a *csoportszintű szanálást, a szanálási kollégiumok működését szabályozó, stb.) felhatalmazáson alapuló bizottsági rendeletek* támogatták.

A szanálás kapcsán 2016-ban a legnagyobb szakpolitikai feladatot a *teljes veszteségviselő kapacitásra (TLAC) vonatkozó globális szabályozás EU jogrendbe illesztése, és a saját tőkére és figyelembe vehető kötelezettségekre (MREL) vonatkozó - már korábban megalkotott - uniós szabályozás ehhez igazodó módosítása* jelentette. A bankunió hitelességét tekintve alapvető fontosságú volt a *bankok direkt feltőkésítését szolgáló pénzügyi instrumentum (fiskális támasz) elfogadása*. A bankunió megerősítéséhez a Bizottság makroprudenciális szabályozási keretéről kezdett nyilvános konzultációja is hozzájárulhat.

Az - Elke König vezetésével 2015 januárjában felálló - Egységes Szanálási Testület (SRB⁵⁹) félévenkénti rendszerességgel *hivatalos konzultációt* tart a bankszektor és a többi érdekelt felek részvételével. Az elmúlt évi konzultációkon a szanálási tervezés munkaprogramja és a szanálási tervek fő elemei; a MREL szabályozással kapcsolatos aktuális fejlemények; a kevésbé jelentős intézmények egyszerűsített kötelezettségei; az SRF-be való befizetés, illetve az SRB adminisztratív kiadásaihoz való hozzájárulás voltak a legfontosabb témák.

Az SRB 2016-ban elkészítette és publikálta a *Szanálási tervezési kézikönyvet*, kialakította a *MREL meghatározás alapjául szolgáló adatigényt* (liability data template (LDT)) és az érintettekkel együttműködésben megkezdte a MREL politikák kidolgozását. Ezen túl tárgyalásokat folytat a kritikus funkciókról, az FMIk-hez való hozzáférésről, a likviditás szanálás alatti biztosításáról, illetve a nemzetközi együttműködésről. A célok között szerepel, hogy a szanálhatóság értékelésén túl, beazonosítsák és megszüntessék a szanálhatóság akadályait. 2017-ben az SRB a tervek szerint meghatározza a jogilag kötelező, intézmény specifikus MREL követelményeket.

Az **egységes betétbiztosítás** megteremtését a bankunió indulásakor későbbre halasztották, de a Bizottság 2015 novemberében - a bankunió kiteljesítésének a jelszavával - előállt az **Európai Betétbiztosítási Rendszer (EDIS⁶⁰)** megteremtésére irányuló javaslatával. A javaslat értelmében az EDIS fokozatosan, három lépésben (**viszontbiztosítás, együttbiztosítás, teljes biztosítás**), **2024-ig valósulna meg; s akkorra a közös alap feltöltöttsége elérné a biztosított betétek 0,8%-ban megállapított célszintet.**

Az érintettek 2016 folyamán nagy erővel dolgoztak az EDIS kialakításán. A bankunió megerősítésére létrehozott Ad Hoc Munkacsoport (AHWP⁶¹) főként a technikai megvalósíthatóság feltételeiről tárgyalt, az elért eredményekről a holland, majd a szlovák elnökség *státuszjelentéseket* készített. Az *Európai Parlament Gazdasági és Monetáris Bizottsága (ECON⁶²)* munka dokumentumot

⁵⁷ Single Resolution Mechanism

⁵⁸ Single Resolution Fund:egységes szanálási alap

⁵⁹ Single Resolution Board

⁶⁰ European Deposit Insurance Scheme

⁶¹ Ad Hoc Working Party

⁶² Committee on Economic and Monetary Affairs

publikált, majd októberben megjelent a *Bizottság* - régóta várt, számos érintett fél által a továbblépés feltételének tekintett - *hatástanulmánya*. A hatásvizsgálat során a Bizottság a bankunió keretében megvalósuló betétbiztosítás három lehetséges megoldását értékelte: a kötelező viszontbiztosítást, a kötelező hitelezést, és a közös (betétbiztosítási) alapot. A parlamenti jelentéstevő előzetes riportjában - a kompromisszumos megoldás megtalálásának a hangsúlyozása mellett - a hatásvizsgálat azon megállapítását emelte ki, amely szerint mind a három vizsgált opció lényegesen erősebb betétbiztosítást jelent a mostani nemzeti alapú rendszernél. Javaslatára szerint a viszontbiztosítási szakaszt már 2019-ben megvalósítanák, de a két további szakaszt (együttbiztosítás, teljesen közös alap), csak később - bizonyos, a jelentésben pontosan meghatározott, kockázatcsökkentő intézkedések megvalósítását követően - vezetnék be.

Az EDIS létrehozásával kapcsolatban a tagországok és a parlamenti képviselők egyaránt nagyon megosztottak. Valószínű, hogy a rendszer nem megvalósul meg a Bizottság által elképzelt ütemezésben, és megvalósítási forma is erősen vitatott.

A Tőkepiaci Unió (CMU⁶³) megteremtése az Európai Unió választások után felálló új testületeinek a pénzügyi területen megjelölt **új prioritása**. A CMU létrehozására irányuló Akcióterv részeként a Bizottság konzultációt folytatott a *pénzügyi szolgáltatások szabályozási kereteiről*; majd később, a *fedezett kötvényekről* és a *hatékony csődszabályozásról (fizetéseképtelenség, átstrukturálás, második esély)*. Nyilvánosságra hozta az egyszerű, átlátható és szabványosított (STS⁶⁴) értékpapírosításra vonatkozó rendeletre és a tőkekövetelmény rendelet (CRR) kapcsolódó módosítására, illetve a pénzügyi alapokra vonatkozó rendeletre irányuló javaslatát. A Brexit döntést követően a Bizottság a Tőkepiaci Unió létrehozásának a felgyorsítására törekszik, azt remélve, hogy az emberek már rövidtávon érezni és értékelni fogják az elért eredményeket. A programba a *prospektus szabályozás „nagyjavítása”*, egyszerűbbé, gyorsabbá és olcsóbbá tétele; a *lakossági pénzügyi szolgáltatásokról szóló zöld könyv*, valamint az *európai nyugdíjpiac működési feltételeinek* a megteremtése is beletartozik. A *Solvency II szabályozás módosításával* a Bizottság azt kívánja elérni, hogy a biztosítási alapok részt tudjanak venni infrastrukturális beruházások finanszírozásában, míg az úgynevezett „zöld kötvények” program a fenntartható beruházásokat ösztönzi.

A beruházási döntéseket az adózási szempontok is erőteljesen befolyásolják. A Bizottság a tagországokkal együttműködve erőfeszítéseket tesz a kettős adóztatás elkerülésére, a legjobb gyakorlatokat támogató magatartási kódex kialakítására. Meg akarják szüntetni azt a torzulást, hogy adózási szempontból a hitelfelvétel kedvezőbb lehet a részvénykibocsátásnál.

A CMU felgyorsítása kapcsán a területért felelős biztos azt emelte ki, hogy a tőkepiaci unió mielőbbi megteremtése fontos szerepet játszik a végső bizottsági célok - a növekedés és a foglalkoztatás - előmozdításában. A CMU megteremtését célzó bizottsági javaslatok hozzásegíthetnek az üzleti szféra, ezen belül a KKV-k forráshoz jutásának a javításához.

Valdis Dombrovskis illetékes biztos szeptemberben levelet írt a **banki szerkezeti reform** (BSR⁶⁵) parlamenti jelentéstevőjének és árnyék jelentéstevőinek, amelyben leszögezte, hogy a Bizottság változatlanul eltökélt a szerkezeti reform megvalósításában, de a továbblépéshez parlamenti kezdeményezésre volna szükség. A különböző európai parlamenti képviselőcsoportok között továbbra sincs egyetértés a bankszektor szerkezeti reformjának a szükségességéről, így a kérdésben az elmúlt évben nem volt említést érdemlő fejlemény.

Az **Európai Bankhatóság** 2016-évi tevékenysége az egységes európai szabálykönyv kidolgozására és karbantartására; a hitelintézetek, befektetési vállalkozások, és pénzügyi infrastruktúrák hatékony és koordinált válságkezelésének az elősegítésére; a felügyeleti módszertanok és gyakorlatok magas szabvány szerinti konvergenciájának az előmozdítására; a - határokon és a szektorokon átívelő -

⁶³ Capital Market Union

⁶⁴ Simple, transparent and standardised (A globális és az európai szabályozó hatóság nem pontosan azonos terminológiát használja, de az STC és az STS értékpapírosítás tartalmilag ugyanaz, hiszen a szabványosított termékek hasonlíthatók össze.)

⁶⁵ Banking Structural Reform

mikroprudenciális eredetű potenciális kockázatok beazonosítására és elemzésére; a közös felügyeleti jelentési keretek kialakítására és fenntartására; valamint a fogyasztók védelmére, a pénzügyi innovációk figyelemmel kísérésére összpontosult.

Az **Európai Bankföderáció** az elmúlt évben is kiterjedt lobbitevékenységet folytatott a készülő uniós és globális szabályozások tartalmának a befolyásolására, az egyenlő versenyfeltételek biztosítására, illetve az európai bankok érdekének a védelmére.
